

**ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ**

**ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ
ΜΑΪΟΥ - ΙΟΥΝΙΟΥ - ΙΟΥΛΙΟΥ – ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2024**

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΣΥΝΤΑΞΗ

**Ι.Κ. Κατσάρας
Σ.Ο.Ε.Υ. Α΄
Κωνσταντίνος Σ. Κουρούμαλος
Σύμβουλος Ο.Ε.Υ. Β΄**

**Λευκωσία,
Σεπτέμβριος 2024**

1.1 Αναβάθμιση πιστοληπτικής ικανότητας Κύπρου από τον οίκο Moody's

Ο διεθνής οίκος αξιολόγησης Moody's Ratings αναβάθμισε την Παρασκευή, 24.5. τ.έ. την προοπτική της κ/οικονομίας από σταθερή, σε θετική, επιβεβαιώνοντας, παράλληλα, τις μακροπρόθεσμες αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας της Κύπρου στο Baa2. Όπως αναφέρεται στη σχετική ανακοίνωση του εν λόγω Οίκου, η απόφασή του να αναβαθμίσει τις προοπτικές της Κύπρου αντανάκλα την εμπιστοσύνη του στις δυνατότητες της για ισχυρά δημοσιονομικά αποτελέσματα σε σχέση με την πορεία του Δημοσίου Χρέους, τα επόμενα χρόνια. Αυτό το αισιόδοξο σενάριο αναμένεται να προκύψει από τη συνέχιση των συνετών δημοσιονομικών πολιτικών και τις ισχυρές μεσοπρόθεσμες προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης.

Ο Moody's αναμένει ότι η Κύπρος θα συνεχίσει να επιτυγχάνει σημαντικά δημοσιονομικά πλεονάσματα, που προβλέπονται σε περίπου 2,3-2,4% του ΑΕΠ για το 2024-25, αν και ελαφρώς χαμηλότερα από την πρόβλεψη της κυβέρνησης για 2,8-2,9% του ΑΕΠ. Αυτά τα πλεονάσματα αναμένεται να μειώσουν περαιτέρω την επιβάρυνση του χρέους σε λιγότερο από 65% του ΑΕΠ έως το 2025. Μια μάλιστα πιο γρήγορη μείωση του χρέους θα μπορούσε να βελτιώσει την εξυπηρέτηση του χρέους πέρα από τις τρέχουσες προσδοκίες του Moody's, ενισχύοντας τη δημοσιονομική ισχύ της Κύπρου.

Η επιβεβαίωση της αξιολόγησης, σε δύο βαθμίδες πάνω από την επενδυτική βαθμίδα (Baa2), εξισορροπεί διάφορους παράγοντες. Από τη μία πλευρά, σημειώνει ο Οίκος, η Κύπρος επωφελείται από υψηλά επίπεδα ευημερίας, ισχυρή τάση αύξησης του ΑΕΠ, ισχυρή θεσμική ικανότητα και αποτελεσματική χάραξη πολιτικής. Από την άλλη πλευρά, η χώρα αντιμετωπίζει προκλήσεις, λόγω του μικρού οικονομικού της μεγέθους, της σχετικά υψηλής επιβάρυνσης του δημόσιου χρέους και της μέτριας ευαισθησίας της σε κινδύνους, που σχετίζονται με τον τραπεζικό τομέα και τα γεωπολιτικά ζητήματα. Υπογραμμίζει ακόμα, ότι η οικονομία της Κύπρου είναι μικρή και προσανατολισμένη έντονα στις υπηρεσίες, γεγονός το οποίο συμβάλλει στην αστάθεια της ανάπτυξης, έστω κι αν αυτή συμπεριλαμβάνει διάφορους τομείς (τουρισμό, επιχειρήσεις, τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών, τριτοβάθμια εκπαίδευση και ναυτιλία). Αυτή η αστάθεια, σημειώνει ο οίκος αξιολόγησης, επηρεάζει την οικονομική ισχύ, παρά τα υψηλά επίπεδα εισοδήματος και την έντονη τάση αύξησης του ΑΕΠ. Η εν θέματι επιβεβαίωση της αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας της Κύπρου αντικατοπτρίζει, επίσης, τη συγκριτικά υψηλή επιβάρυνση του δημόσιου χρέους της, το οποίο πάντως παρουσιάζει έντονη πτωτική τάση, σε σύγκριση με άλλες χώρες με αξιολόγηση Baa2. Αυτό εξισορροπείται από τις ευνοϊκές μετρήσεις προσιτότητας του χρέους, που αναμένεται να παραμείνουν σταθερές τη διετία 2024-2025, με μέτριες ακαθάριστες χρηματοδοτικές απαιτήσεις και ένα σημαντικό ταμειακό απόθεμα, που παρέχει στην κυβέρνηση σημαντική ευελιξία χρηματοδότησης. Επιπλέον, η επιβεβαίωση λαμβάνει υπόψιν

τη μέτρια ευαισθησία της Κύπρου σε γεωπολιτικούς κινδύνους.

Η ανακοίνωση του Moody's αναφέρει επίσης ότι η ισχυρή θεσμική ικανότητα και η αποτελεσματική χάραξη πολιτικής της Κύπρου έχουν αποδειχθεί από τη σθεναρή διαχείριση της πανδημίας του κορωνοϊού και τις μακροοικονομικές επιπτώσεις από τον πόλεμο Ρωσίας-Ουκρανίας. Η θεσμική ισχύς μάλιστα υποστηρίζεται περαιτέρω από τις πρόσφατες μεταρρυθμίσεις κατά της διαφθοράς και του δικαστικού συστήματος.

Ο Οίκος αναφέρει επίσης ότι οι παράμετροι, που αφορούν το περιβάλλον, την κοινωνία και την διακυβέρνηση δεν επηρεάζουν ουσιαστικά την πιστοληπτική ικανότητα της Κύπρου. Η Κύπρος αντιμετωπίζει χρόνια έλλειψη νερού και αυξανόμενες θερμοκρασίες. Αντιμετωπίζει, όμως, την έλλειψη νερού με έργα υποδομής, όπως φράγματα, μονάδες αφαλάτωσης και εγκαταστάσεις επεξεργασίας νερού. Επίσης η Κύπρος διαθέτει μεγάλο δυναμικό για ηλιακή ενέργεια, το οποίο μπορεί να αξιοποιήσει περαιτέρω. Σήμερα, το ποσοστό των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας είναι κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Από την άλλη, η εξάρτηση της οικονομίας από εισαγόμενο πετρέλαιο μετριάζεται από τα ευρωπαϊκά κονδύλια, που υποστηρίζουν την πράσινη μετάβαση, με περιορισμένους κινδύνους, λόγω της χαμηλής έντασης άνθρακα και της προσανατολισμένης στις υπηρεσίες φύσης της οικονομίας της, αναφέρει ο οίκος.

Επίσης, θεωρεί ότι η Κύπρος έχει χαμηλή έκθεση σε κοινωνικούς κινδύνους, παρά τις μέτριες αρνητικές επιπτώσεις από δημογραφικές τάσεις και εργασιακά ζητήματα. Η συνεχής μετανάστευση και η ενσωμάτωση εξειδικευμένων ξένων εργαζομένων είναι κρίσιμες για την αντιμετώπιση της γήρανσης του πληθυσμού, ο οποίος αναμένεται να αυξηθεί, μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 2060, με τον ενεργό πληθυσμό να παραμένει σταθερός, μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 2040. Οι προκλήσεις, που θα κληθεί η κ/Δημοκρατία να διαχειριστεί περιλαμβάνουν αναντιστοιχίες δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας, ιδιαίτερα στον ψηφιακό αλφαριθμητισμό και τη δια βίου μάθηση.

Κομβικής σημασίας για τη διατήρηση της θετικής πορείας της πιστοληπτικής ικανότητας της Κύπρου είναι, σύμφωνα με τον οίκο, και τα εξής:

α.) Ο αποτελεσματικός περιορισμός των δαπανών, ο οποίος θα μπορούσε να ενισχύσει αυτά τα αποτελέσματα, εάν οι κ/αρχές καταφέρουν να ελέγξουν την αύξηση του δημόσιου μισθολογίου, να αντισταθούν στις αλλαγές στα επιδόματα κόστους ζωής και να περιορίσουν τις πιέσεις στις δαπάνες για την υγειονομική περίθαλψη.

β.) Η αποτελεσματική διαχείριση του ενδεχόμενου οι δαπάνες για την υγειονομική περίθαλψη να αυξηθούν ταχύτερα από το αναμενόμενο, εξαιτίας των δημογραφικών τάσεων και της σχετικής επιβάρυνσης των κρατικών προϋπολογισμών.

γ.) η ενίσχυση του τραπεζικού τομέα. Περαιτέρω εμπιστοσύνη στην ενίσχυση και απομόχλευση του τραπεζικού τομέα, θα μπορούσε επίσης να ασκήσει ανοδική πίεση αξιολόγησης. Είναι χαρακτηριστικό ότι από την τελευταία αξιολόγηση του Moody's η εγγενής ισχύς των κ/τραπεζών έχει βελτιωθεί και η απομόχλευση συνεχίστηκε, μειώνοντας τους πιθανούς κινδύνους από το τραπεζικό σύστημα στον προϋπολογισμό του κράτους. Ένας ισχυρότερος τραπεζικός τομέας θα

μπορούσε να στηρίξει καλύτερα την κ/οικονομία ιδιαίτερα σε περιόδους ύφεσης.

Τέλος, σημειώνεται ότι :

α) οι προβλέψεις του Moody's για ανάπτυξη περίπου 3% ετησίως, τα επόμενα χρόνια, βασίζονται σε ισχυρές επενδύσεις. Ωστόσο, η υλοποίηση μεγάλων έργων ξένων άμεσων επενδύσεων, ιδιαίτερα στην ενέργεια, την εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη και τον τουρισμό, μαζί με επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις που σχετίζονται με το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας θα μπορούσαν να αποφέρουν ισχυρότερες οικονομικές προοπτικές από τις προβλεπόμενες.

β) ο Οίκος κάνει αναφορά στην υψηλή απόδοσή της Κύπρου στους Δείκτες Παγκόσμιας Διακυβέρνησης και στην αποτελεσματική διαχείριση κρίσεων, καταλήγοντας ότι οι μεταρρυθμίσεις στους τομείς της οικονομίας, των δημοσιονομικών και των τραπεζών, μετά την κρίση χρέους της Ευρωζώνης έχουν ενισχύσει την θεσμική της ικανότητα, ενώ η συμμετοχή στην Ευρωζώνη παρέχει σταθερότητα για τις μακροοικονομικές και νομισματικές πολιτικές.

1.2 Απολογισμός οικονομικής πολιτικής του πρώτου έτους της Κυβέρνησης Χριστοδουλίδη.

Σε πρόσφατη δημοσιογραφική διάσκεψη (29.4.24) για τον απολογισμό της μέχρι τώρα υλοποίησης του οικονομικού προγράμματος της Κυβέρνησης ο κ/Υπουργός Οικονομικών, κ. Μ. Κεραυνός τόνισε ότι οι κύριοι και προγραμματισμένοι στόχοι της οικονομικής πολιτικής του πρώτου έτους της Κυβέρνησης Χριστοδουλίδη έχουν υλοποιηθεί ή βρίσκονται σε στάδιο ολικής υλοποίησης και υπογράμμισε ότι «η κ/οικονομία βρίσκεται σε υγιή πορεία, ανταποκρινόμενη με σημαντική επιτυχία στις τρέχουσες προκλήσεις και αβεβαιότητες». Σύμφωνα με τον κ. Κεραυνό, κατά τον πρώτο χρόνο διακυβέρνησης της χώρας, η Κυβέρνηση του Προέδρου Χριστοδουλίδη παρήγαγε σημαντικό έργο σε ένα δύσκολο οικονομικό περιβάλλον, προσπαθώντας παράλληλα να εφαρμόσει μια οικονομική πολιτική, που προάγει τη δικαιότερη κατανομή του εισοδήματος και του παραγόμενου πλούτου και τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Χαρακτήρισε δε, ως προσωπική του ευθύνη τη διατήρηση υγιών δημόσιων οικονομικών και τη διασφάλιση μακροοικονομικής και χρηματοοικονομικής σταθερότητας, μέσα από ορθολογική διαχείριση των πόρων.

Αναλύοντας τη μεσομακροπρόθεσμη οικονομική πολιτική της κυβέρνησης ο κ. Κεραυνός ανέφερε ότι όραμα της είναι η συνεχής ενίσχυση της ανθεκτικότητας της οικονομίας, σε συνθήκες δημοσιονομικής και χρηματοοικονομικής σταθερότητας, αξιοποιώντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της κ/οικονομίας καθώς και το αξιόλογο ανθρώπινο δυναμικό, με έμφαση, πάντα, στη βελτίωση της ευημερίας της κοινωνίας και στην προστασία των ευάλωτων ομάδων. Σχετικά με την τρέχουσα κατάσταση της οικονομίας, ο κ/ ΥΠΟΙΚ είπε ότι «η Κύπρος θεωρείται, σήμερα, ως μία από τις καλύτερες οικονομίες της ΕΕ σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ΔΝΤ» και πρόσθεσε ότι ο ρυθμός ανάπτυξης ανήλθε στο 2,5%, το 2023, και προβλέπεται να ανέλθει στο 2,9% το 2024, επίδοση που αποτελεί «ένα από τους καλύτερους ρυθμούς ανάπτυξης στην ΕΕ», δεδομένου ότι στο σύνολο της ΕΕ ο ρυθμός ανάπτυξης ανήλθε στο 0,4%, το 2023.

Και ο πληθωρισμός και η ανεργία καταγράφουν σημαντικές τάσεις υποχώρησης. Συγκεκριμένα, ο πληθωρισμός, το 2023, υποχώρησε στο 3,9% και αναμένεται να φθάσει στο 2,5% το 2024, ενώ η ανεργία από 6,1%, το 2023, έπεσε στο 5,8%, το 2024. Το δημόσιο χρέος μειώθηκε στο 70,6% του ΑΕΠ, το 2023 και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, το 2023, ήταν αρνητικό (-12,1%), ενώ αναμένεται να βελτιωθεί στο 11,9% το 2024. Μάλιστα για το θέμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών έχει καταρτιστεί ομάδα από εμπειρογνώμονες και στελέχη του ΥΠΟΙΚ για την παρακολούθηση της πορείας του. Βασικός στόχος στην προσπάθεια αυτή είναι η προώθηση των κ/εξαγωγών. Σε ότι αφορά στο επίπεδο των αποδοχών, η Κύπρος βρίσκεται στην 9η θέση ανάμεσα στις χώρες με τον πιο υψηλό κατώτατο μισθό (1.000 Ευρώ), μεταξύ των 27 χωρών της ΕΕ, ενώ ο μέσος μηνιαίος αποδοχές, οι οποίες βρίσκονται στα 2.248 Ευρώ (2022) είναι αντίστοιχες με τις μέσες μηνιαίες αποδοχές της πλειοψηφίας των ευρωπαϊκών χωρών.

Ο κ. Κεραυνός έκανε ιδιαίτερη αναφορά στα προβλήματα που εκλήθη να αντιμετωπίσει η Κυβέρνηση Χριστοδουλίδη από την ανάληψη των καθηκόντων της, όπως η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, τον Φεβρουάριο του 2022, εξέλιξη με σωρεία αρνητικών επιπτώσεων στην παγκόσμιο οικονομία, όπως αύξηση του πληθωρισμού, υψηλά επιτόκια και επιπτώσεις στις τροφοδοτική αλυσίδα, το κύμα ακρίβειας στην πλειοψηφία των καταναλωτικών αγαθών και των υπηρεσιών καθώς και η επιβολή και σωστή παρακολούθηση των διεθνών και ευρωπαϊκών κυρώσεων στη Ρωσία από τις κ/ αρχές.

Από την παρουσίαση του κ. Κεραυνού συγκρατούνται επίσης τα ακόλουθα :

α. σε σχέση με το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας εξαιτίας «σοβαρής καθυστέρησης στην εκταμίευση της 2ης και 3ης δόσης η Κυβέρνηση έπρεπε, σε ελάχιστο χρονικό διάστημα, να προωθήσει τις προτάσεις της, ώστε να μην χαθούν τα κονδύλια της ΕΕ»,

β. τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια έχουν μειωθεί δραστικά στους ισολογισμούς των τραπεζών, αλλά η Κυβέρνηση έλαβε μέτρα, ώστε το πρόβλημα να μην μεταφερθεί στην πραγματική οικονομία. Βελτιώθηκε το πλαίσιο διαχείρισης των Μη Εξυπηρετούμενων Χορηγήσεων (Εκποιήσεις) και το Δίκτυο Προστασίας των Ευάλωτων Ομάδων, ενώ εγκαινιάστηκε το Πρόγραμμα Ενοικίου έναντι Δόσης,

γ. βελτιώθηκε η πρόσβαση των επιχειρήσεων στην χρηματοδότηση, μέσω της Σύστασης Ταμείου Χρηματοδότησης Κεφαλαίου (Equity Fund), της Σύστασης Εθνικού Οργανισμού Ανάπτυξης Επιχειρήσεων και του Σχεδίου Δράσης για Παροχή Κινήτρων για την Προώθηση των Εξαγορών και Συγχωνεύσεων,

δ. ενισχύθηκαν περαιτέρω οι ξένες επενδύσεις, μέσω της θέσπισης πλαισίου για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων (Foreign Direct Investment – FDI) από Τρίτες Χώρες και της ρύθμισης της λειτουργίας των Κυπριακών Εταιρειών Διοίκησης Οργανισμών Συλλογικών Επενδύσεων (ΟΣΕ) και Συναφών Θεμάτων (Fund Administrations),

ε. προωθήθηκε η φορολογική μεταρρύθμιση, οι προτάσεις για την υλοποίηση της οποίας έχουν ανατεθεί στο Κέντρο Οικονομικών Ερευνών του Πανεπιστημίου Κύπρου. Το πλαίσιο της φορολογικής μεταρρύθμισης θα πρέπει να

λαμβάνει υπόψιν νέους οικονομικούς τομείς, όπως πράσινη οικονομία/φορολογία και ψηφιοποίηση, με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, βάσει διεθνών και ευρωπαϊκών προτύπων, τη μείωση της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής και ταυτόχρονα να είναι διαφανές, απλοποιημένο, χωρίς γραφειοκρατικές αγκυλώσεις, να ενθαρρύνει το επιχειρείν, να είναι κοινωνικά δίκαιο και να είναι μηχανισμός βελτίωσης ισοκατανομής του εισοδήματος, στ. προωθείται επίσης η πράσινη φορολογική μεταρρύθμιση με στόχο σε εθνικό επίπεδο τη μείωση των εκπομπών, κατά 32%, μέχρι το 2030 και η επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης στις επιχειρήσεις με την επιβολή τελών σε καύσιμα κίνησης, νερό, λύματα, παράλληλα με την πρόνοια για την παροχή «αντισταθμιστικών μέτρων για την εφαρμογή της πράσινης φορολογικής μεταρρύθμισης,

ζ. προχώρησε η σύσταση και λειτουργία της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς, η ψήφιση νομοθεσίας για διευκόλυνση Στρατηγικών Επενδύσεων, το ενιαίο Σύστημα Φορολογικής Διαχείρισης (Tax for all), η ολοκλήρωση υπηρεσιών ΦΠΑ, η ψηφιοποίηση διαδικασιών αδειοδότησης έργων ΑΠΕ, η ενδυνάμωση της εξωδικαστικής προστασίας αγοραστών ακινήτων, η ολοκλήρωση της κατασκευής μονάδας αιμοκάθαρσης στην Πάφο και η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων σε 405 σχολεία παγκύπρια, η. προωθούνται οι απαραίτητες ενέργειες για την εφαρμογή της Μεταρρύθμισης της Δημόσιας Υπηρεσίας (δημόσια διοίκηση) και

θ. κατέληξε σε συμφωνία με την Ε. Επιτροπή για νέο πλαίσιο για τον μειωμένο συντελεστή 5% ΦΠΑ για την αγορά ή ανέγερση πρώτης κατοικίας προς όφελος της κοινωνίας και της οικονομίας,

Σε σχέση με τους άμεσους στόχους/δράσεις του ΥΠΟΙΚ που είναι σε εξέλιξη, ο κ. Κεραυνός είπε ότι, μεταξύ άλλων, αφορούν στο Εθνικό Ταμείο Αλληλεγγύης, για αποζημιώσεις των «κουρεμένων» και για το οποίο έχει δημιουργηθεί η ηλεκτρονική πλατφόρμα, όπου υποβλήθηκαν αιτήσεις από καταθέτες και κατόχους αξιογράφων, που επηρεάστηκαν από την εξυγίανση των δύο συστημικών τραπεζών. Στη συνέχεια, θα γίνει αξιολόγηση και προσδιορισμός των δικαιούχων, με σκοπό την ετοιμασία Σχεδίου Μερικής Αναπλήρωσης.

Αναφέρθηκε, επίσης, στην ετοιμασία ενός Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού-Διαρθρωτικού Σχεδίου (Medium Term Fiscal Structural Plan), στην ετοιμασία 4ετούς Σχεδίου, σύμφωνα με το νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ, μέχρι 20.09.24, στην αντιμετώπιση του θέματος των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων των κρατικών αξιωματούχων και στον εξορθολογισμό του κρατικού μισθολογίου. Για την ενίσχυση του Πλαισίου Κυρώσεων και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες ο κ. Κεραυνός είπε ότι υπάρχουν εισηγήσεις εμπειρογνομόνων για σύσταση της Ενιαίας Μονάδας Εφαρμογής Κυρώσεων (ΕΜΕΚ), οι οποίες παρουσιάστηκαν, στις αρχές του 2024 και αξιολογούνται από το Υπουργείο Οικονομικών και τη Συντονιστική Επιτροπή, με στόχο τη σύσταση της ΕΜΕΚΜ κατά το 4ο τρίμηνο 2024.

Επίσης, σε σχέση με την συμβολή του ΥΠΟΙΚ σε ευρωπαϊκά θέματα, ο ΥΠΟΙΚ είπε ότι «στήριξε ενεργά τις προσπάθειες για επίτευξη συμβιβασμού επί των προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αναθεώρηση του πλαισίου οικονομικής

διακυβέρνησης», ενώ για τα μέτρα αντιμετώπισης της ακρίβειας, που λήγουν, τον Ιούνιο τ.έ., είπε ότι το ΥΠΟΙΚ παρακολουθεί τις εξελίξεις «και αν υπάρξει ανάγκη να ενισχυθεί η μεσαία τάξη και οι ευάλωτες ομάδες η Κυβέρνηση θα το πράξει», προσθέτοντας ότι τα δημοσιονομικά πλεονάσματα είναι «και για να εφαρμόσουμε κοινωνική πολιτική».

Σε παρατήρηση, τέλος, για το θέμα των πολλαπλών συντάξεων τόνισε την προσπάθεια του ΥΠΟΙΚ να κατατεθεί πρόταση, που να είναι απόλυτα νομικά ελεγμένη και να αντιμετωπίζει το οριστικά το πρόβλημα.

1.3 Συμπληρωματικός προϋπολογισμός ύψους 351.358.227 Ευρώ κατατέθηκε στη Βουλή

Το Υπουργικό Συμβούλιο στη συνεδρία του, στις 26 Ιουνίου 2024, αποφάσισε, μεταξύ άλλων, όπως εγκρίνει το νομοσχέδιο του Συμπληρωματικού Προϋπολογισμού που τιτλοφορείται «Ο περί Συμπληρωματικού Προϋπολογισμού Νόμος (Αρ. 1) του 2024» και το οποίο προνοεί την παραχώρηση πρόσθετων πιστώσεων ύψους 351.358.227 Ευρώ, και εξουσιοδοτήσει τον Υπουργό Οικονομικών να το καταθέσει στη Βουλή των Αντιπροσώπων, για μελέτη και ψήφιση.

Σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση:

Έχουν προκύψει σειρά αιτημάτων που υπέβαλαν Ανεξάρτητες Υπηρεσίες/ Υπουργεία/ Υφυπουργεία/ Τμήματα προς το Υπουργείο Οικονομικών για κάλυψη πρόσθετων αναγκών για ενίσχυση της αμυντικής θωράκισης, για κοινωνικές παροχές, παροχές υγείας καθώς και άλλων αιτημάτων. Προέκυψε, επίσης, ανάγκη για τροποποίηση συγκεκριμένων άρθρων του περί Προϋπολογισμού Νόμου του 2024 για την εύρυθμη λειτουργία της κρατικής μηχανής.

Ακολούθως, παρατίθενται συνοπτικά οι σημαντικότερες, μεταξύ άλλων, σε ύψος δαπάνες:

- Αγορά φαρμάκων και εμβολίων: 103,6 εκ. Ευρώ.
- Αυξημένες εισφορές του κράτους ως τρίτο μέρος σχεδίων ασφάλισης: 60 εκ. Ευρώ.
- Αγορά Ύδατος για τη λειτουργία αφαλατώσεων: 58,1 εκ. Ευρώ.
- Αμυντική Θωράκιση: 31,5 εκ. Ευρώ,
- Επιχορήγηση της αυξημένης τιμής χρέωσης της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας: 13,5 εκ. Ευρώ.
- Αποζημιώσεις και Έξοδα Αγωγών του Τμήματος Δημοσίων Έργων: 12,2 εκ. Ευρώ.
- Πρόσληψη έκτακτου εκπαιδευτικού προσωπικού σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης: 11.1 εκ. Ευρώ.
- Αποζημίωση για επαναλειτουργία του Σταθμού Λυμάτων στη Μια Μηλιά: 10 εκ. Ευρώ.
- Αυξημένη κυβερνητική χορηγία προς το Πανεπιστήμιο Κύπρου: €10 εκ. Ευρώ.
- Σχέδιο Αμάλθεια: 8 εκ. Ευρώ.
- Μέτρα Στήριξης Γεωργοκτηνοτροφικών Προϊόντων: 2,2 εκ. Ευρώ.
- Χορηγία για συντήρηση κατεχόμενων νάων και μνημείων: 1,5 εκ. Ευρώ.
- Εργοδότηση πρόσθετων βοηθών/ συνοδών για παιδιά με ειδικές ανάγκες: 1,1 εκ. Ευρώ.

3. Πρόσθετα, προέκυψαν τα ακόλουθα θέματα απασχόλησης

πρόσθετου προσωπικού:

Το συνολικό ύψος των πρόσθετων πιστώσεων που απαιτείται ανέρχεται στα 351,4 εκ. Ευρώ περίπου. Η επιβάρυνση του δημοσιονομικού ισοζυγίου από την έγκριση της προτεινόμενης πρότασης Συμπληρωματικού Προϋπολογισμού, ανέρχεται περίπου στο 0,9% του ΑΕΠ. Η πρόβλεψη για το δημοσιονομικό ισοζύγιο δεν διαφοροποιείται, καθώς οσον έλαβε υπόψη την ψήφιση συμπληρωματικού προϋπολογισμού εντός του έτους.

1.4 Η κ/αγορά εργασίας και ο ρόλος της μετανάστευσης

Η μετανάστευση φαίνεται να προσφέρει σημαντική ώθηση στην απασχόληση και την ανάπτυξη της κ/οικονομίας. Η αύξηση των εργαζομένων από το εξωτερικό, την τελευταία δεκαετία, επέφερε αύξηση της συνολικής απασχόλησης, χωρίς να επηρεάσει την απασχόληση των Κυπρίων. Στην πραγματικότητα, μάλιστα, η απασχόληση των γηγενών αυξήθηκε. Θετική είναι η επίδραση και στο επίπεδο των μισθών, με το μέσο εισόδημα των Κυπρίων να είναι υψηλότερο από των μη Κυπρίων, ενώ η αύξηση της απασχόλησης δεν καλύπτει τα υφιστάμενα κενά στην αγορά εργασίας, καθώς υπάρχει περιθώριο απασχόλησης ακόμη περισσότερων εργαζομένων.

Οι θετικές μεταναστευτικές ροές και το υψηλό ποσοστό εργαζομένων από την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και Τρίτες-Χώρες στην κ/αγορά εργασίας αποτελούν ένα από τα «μυστικά» της ανθεκτικότητας της κ/οικονομίας και των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης που καταγράφει. Χωρίς τη ροή δεκάδων χιλιάδων εργαζομένων από το εξωτερικό δεν θα ήταν δυνατή η ισχυρή δυναμική, που εμφανίζει η κ/οικονομία.

Στην περίπτωση της Κύπρου :

- η αύξηση του πληθυσμού αυξάνει την κατανάλωση και κατά συνέπεια το ΑΕΠ. Οι μετανάστες αυξάνουν τη ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες, ενισχύοντας έτσι την οικονομική δραστηριότητα, γεγονός, που ακολούθως οδηγεί σε μεγαλύτερες επενδύσεις και ανάπτυξη σε τομείς, όπως η στέγαση, η εκπαίδευση και η περίθαλψη,
- οι αλλοδαποί καλύπτουν θέσεις εργασίας, που υπό άλλες συνθήκες θα έμεναν κενές στη γεωργία, την οικοδομική βιομηχανία, τον τουρισμό και τις υπηρεσίες και με αυτόν τον τρόπο συμβάλλουν στη μεγέθυνση της οικονομικής δραστηριότητας στη χώρα και τη διατήρηση της παραγωγικότητας,
- όπως προκύπτει από τα στοιχεία της κ/Στατιστικής Υπηρεσίας για την αγορά εργασίας και του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων, η αύξηση των εργαζομένων από το εξωτερικό έφερε αύξηση της συνολικής απασχόλησης, χωρίς να επηρεάζεται η απασχόληση των Κυπρίων,
- θετική είναι η επίδραση και στο επίπεδο των μισθών, με το μέσο εισόδημα των Κυπρίων να είναι υψηλότερο από των μη Κυπρίων.

Συγκεκριμένα, το 2014, η συνολική απασχόληση ανέρχονταν στο 53,5%, η απασχόληση των Κυπρίων στο 51,7%, των κοινοτικών υπηκόων στο 54,8% και των υπηκόων Τρίτων Χωρών στο 74,5%. Τα χρόνια που ακολούθησαν, η Κύπρος βίωσε μια συνεχή περίοδο ανάπτυξης, παρά τις αρνητικές συγκυρίες (πανδημία, εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία). Η συνεχιζόμενη ανάπτυξη της τελευταίας δεκαετίας δείχνει ότι συμβαδίζει με την αύξηση της απασχόλησης. Το 2023, η

συνολική απασχόληση είχε αυξηθεί στο 61,4%, η απασχόληση των Κυπρίων έφτασε το 58,9% (από 51,7%), των κοινοτικών στο 77%, ενώ των υπηκόων Τρίτων Χωρών στο 66,1% εμφανίζοντας μικρή κάμψη.

Σε απόλυτους αριθμούς, οι ενεργοί ασφαλισμένοι (μισθωτοί και αυτοαπασχολούμενοι) στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το 2023, ήταν 580.023, εκ των οποίων, το 59,5% είναι Κύπριοι (345.302), το 17,1% κοινοτικοί (99.372) και το 22,8% από Τρίτες Χώρες. Σε σχέση με το 2014, όπου οι ενεργοί ασφαλισμένοι ήταν 412.387 παρουσιάστηκε αύξηση σχεδόν 40% (167.636 άτομα). Οι Κύπριοι αυξήθηκαν, το 2023, σε 345.302 ασφαλισμένους από 292.819, το 2014 (+15,20%), οι κοινοτικοί σε 99.372 από 73.047 (+26%) και οι ασφαλισμένοι από Τρίτες Χώρες σε 132.196 από 45.711 (+65%). Σε όλη αυτήν την περίοδο (2014-2023) θετικός είναι και ο ρυθμός αύξησης των μέσων μηνιαίων απολαβών. Ο μέσος μισθός, το 2022, ήταν 2.202 Ευρώ από 1.892 Ευρώ, το 2014.

Οι απολαβές ανδρών και γυναικών ακολουθούν την εξής πορεία : ο αριθμητικός μέσος όρος μισθών ανδρών και γυναικών, από 1892 Ευρώ, το 2014, ανήλθε σε 2.202 Ευρώ, το 2022, ο μέσος μισθός των ανδρών από 2.051 Ευρώ, το 2014, σε 2.361 Ευρώ, το 2022, ενώ ο μέσος μισθός των γυναικών ανήλθε, από 1.715 Ευρώ, το 2014, σε 2006 Ευρώ, το 2022.

Η αύξηση της απασχόλησης, την τελευταία δεκαετία, δεν καλύπτει τα υφιστάμενα κενά στην κ/αγορά εργασίας και, όπως δείχνουν τα στοιχεία, υπάρχει χώρος για την απασχόληση περισσότερων εργαζομένων. Σημαντικό, πάντως, στοιχείο των αναλύσεων παραμένει η λεγόμενη στενότητα της αγοράς εργασίας. «Τόσο το ποσοστό απασχόλησης, όσο και οι κενές θέσεις εργασίας σημείωσαν ιστορικό υψηλό, το 2023, ενώ η εγγεγραμμένη ανεργία έφτασε στο χαμηλότερο επίπεδο από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2009, (5,9%). Ταυτόχρονα, οι ελλείψεις σε εργατικό δυναμικό αυξήθηκαν, ιδίως στον τομέα των υπηρεσιών», όπως αναφέρει σε σχετική ανάλυση το ΔΝΤ, το οποίο, προσθέτει, ότι η αντιμετώπιση της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων και η αύξηση της προσφοράς εργασίας θα βελτιώσει τις μακροπρόθεσμες προοπτικές ανάπτυξης. Παράλληλα, το ΔΝΤ σημειώνει ότι «η προσέλκυση υπηκόων Τρίτων Χωρών θα διαδραματίσει καίριο ρόλο στην άμβλυνση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού σε συγκεκριμένους τομείς (π.χ. τον τουρισμό) καθώς και την αύξηση του εργατικού δυναμικού υψηλής ειδίκευσης (π.χ. στις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών - ΤΠΕ), ενώ η πρόσφατη (6.02 τ.έ.) Αναθεώρηση της Στρατηγικής για την Προσέλκυση Ξένων Επιχειρήσεων (μια πολύ σημαντική πρωτοβουλία για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων και ταλέντων από το εξωτερικό) εστιάζει στη διευκόλυνση της μετακίνησης των εργαζομένων, εντός της ΕΕ (μπλε κάρτα), των επιχειρηματιών (business visa) καθώς και την αντιμετώπιση των στεγαστικών περιορισμών».

Για το εγχώριο εργατικό δυναμικό, το ΔΝΤ απευθύνει τη σύσταση «το εκπαιδευτικό σύστημα να επικεντρωθεί, περισσότερο, στην ψηφιακή εκπαίδευση και τις ψηφιακές δεξιότητες, οι οποίες θα επέτρεπαν σε περισσότερους Κύπριους να επωφεληθούν από τις ευκαιρίες απασχόλησης στις ΤΠΕ και το μερίδιο των αποφοίτων STEM θα πρέπει να αυξηθεί». Αυστηρότερες απαιτήσεις ενεργοποίησης για τους αναζητούντες εργασία, οι οποίες είναι αδύναμες, σε σύγκριση

με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, θα μπορούσαν να ενισχύσουν τα κίνητρα για αναζήτηση, προετοιμασία και αποδοχή εργασίας».

Τέλος, από πλευράς μας, επισημαίνεται, ότι η κ/αγορά εργασίας προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες εργασίας σε εργαζόμενους από την Ελλάδα, με δυνατότητα υψηλών αποδοχών, ιδίως στον τομέα των ΤΠΕ, ενώ η ανωτέρω επιτυχία της Κύπρου στηρίζεται στη νόμιμη μετανάστευση και κυρίως στην προσέλκυση υψηλού επιπέδου μεταναστευτικού πληθυσμού.

1.5 Πορεία ανάπτυξης της Κύπρου το 2024

Σύμφωνα με τις σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Μάιος, τ.έ.) η οικονομική δραστηριότητα στην Κύπρο αναμένεται να αυξηθεί με έντονο ρυθμό, το 2024, λόγω της επίμονης ισχυρής εγχώριας ζήτησης και της βελτίωσης των εξαγωγών.

Ο πληθωρισμός συνεχίζει την πτωτική του τάση προς τον στόχο του 2%, καθώς οι τιμές της ενέργειας και των τροφίμων εμφανίζουν σημάδια υποχώρησης. Η αγορά εργασίας παραμένει ανθεκτική. Ο κ/προϋπολογισμός αναμένεται να παραμείνει πλεονασματικός, με το δημόσιο χρέος να μειώνεται με γρήγορους ρυθμούς. Ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ μετριάστηκε στο 2,5%, το 2023. Οι καθαρές εξαγωγές είχαν μεγάλο αρνητικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη, κυρίως, επειδή οι εξαγωγές χρηματοοικονομικών και επαγγελματικών υπηρεσιών μειώθηκαν σημαντικά στον αντίκτυπο των γεωπολιτικών εντάσεων, ενώ οι εισαγωγές αυξήθηκαν απότομα, λόγω της αυξημένης κατανάλωσης και των επενδύσεων. Η μεγάλη αύξηση της νηολόγησης πλοίων επηρέασε και τα περσινά στοιχεία.

Η οικονομική ανάπτυξη προβλέπεται να ενισχυθεί σε 2,8%, το 2024, και σε 2,9%, το 2025. Η εγχώρια ζήτηση αναμένεται να συνεχίσει να οδηγεί την ανάπτυξη, τροφοδοτούμενη από την αναμενόμενη άνοδο των επενδύσεων, τόσο από υπάρχοντα, όσο και από επερχόμενα μεγάλα κατασκευαστικά έργα. Πρόκειται, ουσιαστικά, για επενδυτική ώθηση, η οποία θα συμπληρώσει τη θετική συνεισφορά της κατανάλωσης των νοικοκυριών. Οι δημόσιες επενδύσεις, οι οποίες αυξήθηκαν σημαντικά, το 2023, αναμένεται να συνεχίσουν την ανοδική τους πορεία, εν μέρει χρηματοδοτούμενες από το RRF (Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας) και άλλα κονδύλια της ΕΕ. Οι εξαγωγές τουριστικών και μη τουριστικών υπηρεσιών αναμένεται να έχουν καλή απόδοση. Οι εισαγωγές αυξάνονται επίσης, λόγω των επενδυτικών και των καταναλωτικών αναγκών και από τη μεγάλη συνιστώσα των εισαγωγών του μεγαλύτερου μέρους των εξαγωγών (επανεξαγωγές). Ωστόσο, η συνδυασμένη συμβολή των καθαρών εξαγωγών στην ανάπτυξη, αναμένεται να είναι λίγο κάτω από το μηδέν, το 2024, και 0,3 ποσοστιαίες μονάδες, το 2025.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, το οποίο αυξήθηκε στο ιστορικό υψηλό του 12,1% του ΑΕΠ, το 2023, αναμένεται να μειωθεί, αλλά θα παραμείνει αυξημένο στο 11,2% του ΑΕΠ το 2024 και στο 10,8% το 2025. Η εξάρτηση της Κύπρου από τις εισαγωγές ενέργειας, παράλληλα με τις εισαγωγές καταναλωτικών και επενδυτικών αγαθών, συνέβαλε στη διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος σε ένα περιβάλλον υψηλών τιμών ενέργειας. Επιπλέον, ο επαναπατρισμός κερδών από ξένες εταιρείες, των τραπεζών

συμπεριλαμβανομένων, επηρεάζει τις εκροές πρωτογενούς εισοδήματος, διευρύνοντας, περαιτέρω, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Το 2023, η απασχόληση αυξήθηκε, κατά 1,4%, και το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε στο 6,1%, από 6,8%, το 2022. Η απασχόληση αναμένεται να συνεχίσει να αυξάνεται με σχετικά σταθερό ρυθμό, περίπου 1,4% ετησίως, σε ορίζοντα τριετίας. Η ανεργία προβλέπεται να παραμείνει σε πτωτική τροχιά φτάνοντας στο 5,6%, το 2024 και στο 5,4%, το 2025. Η ενίσχυση του εργατικού δυναμικού από αλλοδαπούς εργάτες αναμένεται να συνεχιστεί, καθώς και οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού στο εσωτερικό.

Ο πληθωρισμός, βάσει του ΕνΔΤΚ αναμένεται να μειωθεί από 3,9%, το 2023 σε 2,4% το 2024 και να συνεχίσει να επιβραδύνεται στο 2,1% το 2025. Η αναμενόμενη μείωση οφείλεται κυρίως στην πτώση των τιμών της ενέργειας και των τροφίμων. Οι εγχώριες πιέσεις στις τιμές (ιδίως ο πληθωρισμός των υπηρεσιών) παραμένουν υψηλές εν μέρει λόγω της συνεχιζόμενης αύξησης των μισθών.

Όσον αφορά στα δημοσιονομικά το πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης αυξήθηκε, περαιτέρω, στο 3,1% του ΑΕΠ, το 2023 (από 2,7% το 2022). Διψήφια αύξηση εσόδων από παράγοντες, που αποδίδουν σημαντικούς φόρους, όπως η κατανάλωση και οι αυξανόμενοι μισθοί, ξεπέρασε την ισχυρή αύξηση των δαπανών, που τροφοδοτείται από τους αυξημένους δημόσιους μισθούς και τις κοινωνικές δαπάνες. Ωστόσο, τα μέτρα για τον μετριασμό των επιπτώσεων των υψηλών τιμών της ενέργειας μείωσαν ελαφρά το δημοσιονομικό ισοζύγιο, με καθαρό δημοσιονομικό κόστος περίπου 0,4% του ΑΕΠ το 2023.

Το 2024, ο προϋπολογισμός αναμένεται να παραμείνει σε πλεόνασμα 2,9% του ΑΕΠ. Οι δημόσιες μισθολογικές δαπάνες προβλέπεται να αυξηθούν, σχεδόν κατά 8%, κυρίως, λόγω της τιμαριθμικής αναπροσαρμογής του πληθωρισμού. Οι δημόσιες κεφαλαιουχικές δαπάνες επηρεάζονται, επίσης προσωρινά, από το σχέδιο «Ενοίκιο έναντι Δόσης» για ευάλωτα νοικοκυριά, που διαχειρίζεται η Κρατική Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων (ΚΕΔΙΠΕΣ). Θετικός μοχλός του δημοσιονομικού πλεονάσματος του 2024 είναι η προγραμματισμένη πλήρης κατάργηση των υπόλοιπων μέτρων, που σχετίζονται με την ενέργεια, μέχρι το καλοκαίρι. Τα έσοδα από τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης προβλέπεται, επίσης, να συνεχίσουν να αυξάνονται έντονα, καθώς τα ποσοστά των εργοδοτικών και εργαζομένων εισφορών αυξήθηκαν, από τον Ιανουάριο του 2024.

Το δημοσιονομικό πλεόνασμα προβλέπεται να παραμείνει στο 2,9% του ΑΕΠ, το 2025, με βάση αμετάβλητες πολιτικές, κυρίως χάριν της μεταφερόμενης επίδρασης της σταδιακής κατάργησης των μέτρων για τον μετριασμό των επιπτώσεων των υψηλών τιμών της ενέργειας.

Τέλος, ο δείκτης του χρέους της Γενικής Κυβέρνησης προς το ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί σημαντικά στον προβλεπόμενο ορίζοντα από 77,3%, το 2023, σε 65,4%, το 2025, κυρίως χάριν των πρωτογενών πλεονασμάτων, σε συνδυασμό με τη συνεχιζόμενη ισχυρή αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ.

1.6 3η Έκθεση Ανταγωνιστικότητας της Κυπριακής Οικονομίας από το Συμβούλιο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας (ΣΟΑΚ)

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της 3ης Έκθεσης

Ανταγωνιστικότητας της Κυπριακής Οικονομίας από το Συμβούλιο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας (ΣΟΑΚ), σχεδόν όλη η αύξηση της παραγωγικότητας της κ/οικονομίας, τα τελευταία τρία χρόνια, οφείλεται στον τομέα των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ). Διάφορες συγκυρίες όπως η πανδημία, ο πόλεμος στην Ουκρανία αλλά και τα κίνητρα, που έδωσε η κ/ Κυβέρνηση συνέβαλαν στην ανάδειξη του τομέα αυτού σε έναν από τους σημαντικότερους της κ/οικονομίας, τα τελευταία τρία χρόνια, επηρεάζοντας και την παραγωγικότητα. Η Έκθεση κατέδειξε και βελτίωση στην οικονομική δραστηριότητα, αφού ήρθαν στην Κύπρο εταιρείες και εργαζόμενοι, που παρέχουν υπηρεσίες, ενώ υπήρξε και βελτίωση στο σύστημα καινοτομίας. Σημαντικές προκλήσεις παραμένουν Η απονομή της δικαιοσύνης, η ψηφιακή και περιβαλλοντική μετάβαση, η σύνδεση εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας.

Ο Πρόεδρος του ΣΟΑΚ κ. Τ. Κληρίδης επεσήμανε ότι τα συγκεκριμένα αποτελέσματα οφείλονται σε σημαντικό βαθμό στα κίνητρα, που έωσε η κ/Κυβέρνηση. Σημείωσε, επίσης, ότι η 3^η αυτή Έκθεση Ανταγωνιστικότητας συμβαδίζει με την Μακροπρόθεσμη Στρατηγική για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη της Κύπρου, «Όραμα 2035».

Ο Αντιπρόεδρος του ΣΟΑΚ, κ Α. Ασιώτης αναφέρθηκε, μεταξύ άλλων, στην επίδραση των αλλοδαπών εργαζομένων, υψηλής ειδίκευσης και εισοδήματος στην κ/οικονομία. Σημείωσε ότι, το 2022, εγγεγράφησαν στην Κυπριακή Δημοκρατία 1640 εταιρείες ξένων συμφερόντων (FIC), ενώ το 2023 οι εταιρείες αυτές μειώθηκαν κατά 232. Το 2022 εξωγενείς παράγοντες, όπως ο πόλεμος στην Ουκρανία, συνέβαλαν σε αυτή την ανάπτυξη των εταιρειών αυτών, στο 86% των οποίων υπήκοοι τρίτων χωρών είχαν την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου. Οι εταιρείες που είχαν εγγραφεί ως «economic» και «hi-tech» αποτελούσαν το 7% και το 4% του συνόλου των εγγεγραμμένων εταιρειών αντίστοιχα. Παρόμοια ήταν η κατάσταση και το 2023. Το 2022, περίπου το 37% των εγγεγραμμένων FIC ασχολούνταν με την «Ανάπτυξη Λογισμικού και Βιντεοπαιχνιδιών», το 17% με «Επενδύσεις και Χρηματοδότηση» και το 13% με την «Επιχειρηματική Συμβουλευτική και Νομική Συμβουλευτική. Το 2023, το ποσοστό των FIC, που ασχολείτο με την «Ανάπτυξη Λογισμικού και Βιντεοπαιχνιδιών» σημείωσε πτώση, ενώ αύξηση παρατηρήθηκε στην κατηγορία «Επενδύσεις και Χρηματοδότηση». Παράλληλα, το πρόγραμμα Digital Nomad Visa, που επιτρέπει σε υπηκόους, από χώρες εκτός ΕΕ, και εκτός ΕΟΧ να διαμένουν στην Κύπρο, με την προϋπόθεση ότι οι εργασίες τους παρέχονται μέσω τεχνολογιών πληροφορικής για εταιρείες ή πελάτες που είναι εγκατεστημένοι στο εξωτερικό, είχε ως αποτέλεσμα ο συνολικός αριθμός των νέων κατοίκων από το σχέδιο αυτό να κυμαίνεται μεταξύ 1000-2000, με τους περισσότερους να έχουν έρθει στην Κύπρο, το 2020-2021.

Σχετικά με την ανάπτυξη του τομέα ΤΠΕ αξίζει να σημειώσουμε ότι, το 2022, το 37% των νέων εγγεγραμμένων FIC ανήκαν σε αυτόν. Περίπου 70000-80000 άτομα, υψηλού εισοδήματος έχουν μετεγκατασταθεί στην Κύπρο με τις οικογένειες τους τα τελευταία χρόνια. Οι νεοεισερχόμενοι και οι εταιρείες, για τις οποίες εργάζονται διευρύνουν την παραγωγική ικανότητα της χώρας, φέρνουν γνώση και τεχνογνωσία, ενώ διαθέτουν και υψηλή αγοραστική δύναμη,

στηρίζοντας την τοπική οικονομία και άλλους τομείς, όπως ο κατασκευαστικός, οι υπεραγορές, η εκπαίδευση κ.α. Ωστόσο, η άφιξη τόσο μεγάλου αριθμού εργαζομένων συνεπάγεται και προκλήσεις, όπως η αυξημένη ζήτηση για ακίνητα, η οποία έχει οδηγήσει σε ραγδαία αύξηση των τιμών τους, ιδιαίτερα στη Λεμεσό.

Η Έκθεση συμπληρώνει, επίσης, ότι, μετά την επιτυχή έξοδο από την οικονομική κρίση, η Κύπρος επλήγη από μια σειρά αρνητικών γεγονότων, όπως το Brexit, η κατάρρευση του κυπριακού επενδυτικού προγράμματος, η πανδημία του κορωνοϊού (COVID-19), ο πόλεμος στην Ουκρανία και ο εισαγόμενος πληθωρισμός. Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών ενέργειας και τροφίμων και απετέλεσε σοβαρή απειλή για την τουριστική βιομηχανία της Κύπρου, χωρίς τελικά ιδιαίτερες επιπτώσεις, αφού υπήρξε αύξηση τουριστικών ροών από άλλες χώρες. Επίσης, εφαρμόζονται μεταρρυθμίσεις, που συμβάλλουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, προσέλκυση νέων επενδύσεων και διαφοροποίηση της οικονομίας, αλλά απαιτείται έμφαση στην αποτελεσματική υλοποίησή τους. Ένδειξη αποτελεί το γεγονός ότι η Κύπρος έχει καλές επιδόσεις σε διεθνείς κατατάξεις ανταγωνιστικότητας, χωρίς να είναι στις κορυφαίες θέσεις.

Ειδικότερα για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας το ΣΟΑΚ εισηγείται:

- προώθηση της επιχειρηματικότητας με την παροχή κινήτρων σε πολύ μικρές επιχειρήσεις για να συμπτυχθούν, ώστε να αυξηθεί η παραγωγικότητα και να δημιουργηθούν οικονομίες κλίμακος, αφού στην Κύπρο υπάρχει ένας αρκετά μεγάλος αριθμός πολύ μικρών επιχειρήσεων που απασχολούν κάτω από δέκα άτομα),
- ενδυνάμωση επιχειρηματικών διασυνδέσεων, όπως υποστήριξη της ένταξης των κ/ επιχειρήσεων στα δίκτυα προμηθευτών μεγάλων διεθνών εταιρειών και ενίσχυση της σύνδεσης και της συνεργασίας μεταξύ της επιχειρηματικής κοινότητας και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της έρευνας,
- ενίσχυση της υιοθέτησης ψηφιακών τεχνολογιών,
- βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση,
- καλύτερη αξιοποίηση ανθρώπινου κεφαλαίου,
- προσέλκυση άμεσων ξένων ποιοτικών επενδύσεων,
- συνεχής διαφοροποίησης της οικονομίας με ανάπτυξη νέων τομέων (αγροτεχνολογία, εκπαίδευση, υγεία, πράσινη οικονομία).

Αξίζει, τέλος, να αναφέρουμε την επισήμανση της Έκθεσης για την αναντιστοιχία δεξιοτήτων, που παράγονται από το εκπαιδευτικό σύστημα και των αναγκών της οικονομίας. Υπάρχει έλλειψη στους εργαζόμενους σε εταιρείες τεχνολογίας και στον τουρισμό.

Από την πλευρά του, ο κ. Ανδρέας Ασιώτης επεσήμανε την ανάγκη να γίνεται καλή παρακολούθηση και πρόβλεψη μελλοντικών αναγκών, αύξηση αποφοίτων σχολών τεχνικών και φυσικών επιστημών, ενίσχυση της εκπαίδευσης και κατάρτισης σε σχέση με τις ψηφιακές δεξιότητες και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, αλλά και ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών.

Η Έκθεση συνέκρινε την Κύπρο με άλλες χώρες (Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Μάλτα, Ολλανδία,

Πορτογαλία, Σλοβενία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ισραήλ). Σε σχέση με αυτές η Κύπρος κατατάσσεται άνω του μέσου όρου, σε θέματα κανονιστικού και νομικού πλαισίου, ενώ υστερεί στο θέμα των μικρών επιχειρήσεων, αφού δεν υπάρχουν πολλές μεγαλύτερες επιχειρήσεις που να είναι πιο παραγωγικές.

Το πλήρες κείμενο της Έκθεσης βρίσκεται στον διαδικτυακό τόπο:

https://www.pio.gov.cy/assets/pdf/newsroom/2024/06/2606_2024-SOAK_presentation.pdf

1.7 Υποχώρηση του ιδιωτικού χρέους στην Κύπρο. Διατήρηση του υπολοίπου των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων σε υψηλά επίπεδα.

Το ιδιωτικό χρέος στην Κύπρο έχει μειωθεί αισθητά από το υψηλό επίπεδο, στο οποίο βρέθηκε στον απόηχο της τραπεζικής κρίσης του 2014. Η μείωση είναι αποτέλεσμα της εξυγίανσης των δανειακών βαρών επιχειρήσεων και νοικοκυριών. Τραπεζικός τομέας και εταιρείες διαχείρισης δανείων με τις λύσεις, που παρέχουν επιτρέπουν στον ιδιωτικό τομέα να αποπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Η μείωση του ιδιωτικού χρέους έχει αντίκτυπο, όμως, και στον τραπεζικό τομέα. Ο περιορισμός των κόκκινων «δανείων» δημιουργεί ευκαιρίες νέων χρηματοδοτήσεων προς τον ιδιωτικό τομέα, με την πιστωτική επέκταση να δίνει ώθηση στην ανάπτυξη.

Ωστόσο, το επίπεδο των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ) παραμένει υψηλό, γεγονός που επισημαίνεται από οίκους αξιολόγησης, το ΔΝΤ, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και σε εθνικό επίπεδο από την Κεντρική Τράπεζα. Γενικό αίτημα αποτελεί η λειτουργία του πλαισίου για τις εκποιήσεις ακινήτων χωρίς νέες αλλαγές. Σύμφωνα με στοιχεία του ΔΝΤ οι συνδυασμένες υποχρεώσεις των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων έχουν μειωθεί από 460% του ΑΕΠ περίπου το 2014 σε λιγότερο από 275% του ΑΕΠ το 2023. Τα παλαιά Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια, αν και εξακολουθούν να είναι υψηλά, έχουν επίσης μειωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Τα περισσότερα κατέχονται, πλέον, εκτός του τραπεζικού τομέα, από εταιρείες απόκτησης πιστώσεων (Credit Acquiring Companies - CAC), όμως ορισμένες μικρές τράπεζες εξακολουθούν να κατέχουν μεγάλα αποθέματα τέτοιων δανείων, γεγονός που εμποδίζει τις επιδόσεις.

Η μείωση του ιδιωτικού χρέους έχει θετικό αντίκτυπο και στον τραπεζικό τομέα. Ο περιορισμός των «κόκκινων» δανείων δημιουργεί ευκαιρίες νέων χρηματοδοτήσεων προς τον ιδιωτικό τομέα, με την πιστωτική επέκταση να δίνει ώθηση στην ανάπτυξη. Ο τραπεζικός τομέας διαθέτει, πλέον, σημαντικά κεφαλαιακά αποθέματα και αποθέματα ρευστότητας, τα οποία επιτρέπουν την άνετη χρηματοδότηση νοικοκυριών και επιχειρήσεων, που έχουν τη δυνατότητα να ανταποκριθούν στην ανάληψη δανειακών υποχρεώσεων. Το ΔΝΤ σημειώνει ότι, παρά τις σφιχτές χρηματοπιστωτικές συνθήκες, οι κίνδυνοι φαίνεται να έχουν μειωθεί και ζητεί συνεχή παρακολούθηση των δανειοληπτών. Σύμφωνα με την τελευταία Έκθεση του Ταμείου για την Κύπρο «η ισχυρή ανάπτυξη και οι εύρωστες αγορές εργασίας και κατοικίας έχουν στηρίξει την ποιότητα του ενεργητικού (των τραπεζών). Ωστόσο, η αναθέρμανση των επαναδιαπραγματεύσεων δανείων απαιτεί στενή παρακολούθηση, ενώ η επαγρύπνηση

για τους κινδύνους από ακίνητα θα πρέπει συνεχιστεί, δεδομένης της σημασίας των ακινήτων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Το τροποποιημένο πλαίσιο αναγκαστικής εκτέλεσης (εκποιήσεις) θα πρέπει να επιταχύνει την εξυγίανση του χρέους και να αφεθεί να λειτουργήσει χωρίς περαιτέρω αλλαγές». Για τις εκποιήσεις το ΔΝΤ θεωρεί θεμελιώδους σημασίας ένα αποτελεσματικό πλαίσιο αναγκαστικής εκτέλεσης, το οποίο θα πρέπει να επιταχύνει τη μείωση των παλαιών Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων, ιδίως εάν ο ενισχυμένος ρόλος του χρηματοοικονομικού διαμεσολαβητή τεθεί αποτελεσματικά σε λειτουργία.

Το ΔΝΤ σημειώνει, επίσης, ότι ενώ τα υψηλότερα επιτόκια αυξάνουν τους κινδύνους για την ποιότητα των περιουσιακών στοιχείων, η ισχυρή ανάπτυξη, η αύξηση των πραγματικών μισθών, η μείωση της ανεργίας και η άνοδος των τιμών των ακινήτων έχουν μειώσει τον πιστωτικό κίνδυνο.

Παράλληλα, θετική για τις συνθήκες δανειοδότησης της κ/οικονομίας είναι και η προσέγγιση της Κεντρικής Τράπεζας, η οποία σε πρόσφατη Έκθεση της αναφέρει ότι «το κυπριακό τραπεζικό σύστημα παρά τις συνεχόμενες προκλήσεις, που αντιμετωπίζει, συνεχίζει να καταγράφει θετική πορεία, η οποία αντικατοπτρίζεται στους κύριους εποπτικούς δείκτες. Ο Δείκτης Κεφαλαίου κοινών μετοχών στο τέλος του α' τριμήνου του 2024 ανερχόταν στο 21,5% σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό δείκτη που ήταν 15,9%, ενώ ο Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας βρισκόταν στο 341% τον Μάρτιο του 2024, πολύ υψηλότερα από τον ελάχιστο εποπτικό απαιτούμενο. Παράλληλα οι Μη Εξυπηρετούμενες Χορηγήσεις (ΜΕΧ) συνεχίζουν να καταγράφουν μείωση, με το ποσοστό τους ως προς το ενοποιημένο δανειακό χαρτοφυλάκιο των τραπεζών να βρίσκεται στο 7,3% στο τέλος Μαρτίου του 2024.

Επίσης, συνεπεία των αυξημένων επιτοκίων, οι τράπεζες συνέχισαν να καταγράφουν αύξηση στην κερδοφορία τους το α' τρίμηνο του 2024, σημαντικό μέρος της οποίας, προκύπτει από τις τοποθετήσεις της υπερβάλλουσας ρευστότητας, που διαθέτουν σε καταθέσεις στην ΕΚΤ. Συγκεκριμένα, το α' τρίμηνο του 2024, το κ/τραπεζικό σύστημα κατέγραψε κέρδη ύψους 345 εκ. Ευρώ. Πάρα, πάντως, τις αξιοσημείωτες επιδόσεις, δεν υπάρχουν περιθώρια εφησυχασμού καθώς το τραπεζικό σύστημα βρίσκεται αντιμέτωπο με αυξημένο αριθμό κινδύνων, που πρέπει να τύχουν και της απαραίτητης διαχείρισης, με στόχο τη διατήρηση της ευρωστίας και της ανταγωνιστικότητάς τους. Προς τούτο, βασική προϋπόθεση αποτελεί η περαιτέρω ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης».

2. ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ - ΝΑΥΤΙΛΙΑ – ΤΟΥΡΙΣΜΟ

2.1 Κυπριακό Σχέδιο Δράσης για τον Τουρισμό Κρουαζιέρας

Το πρώτο εξάμηνο του 2025, αναμένεται να αναπτυχθεί το Σχέδιο Δράσης για τον τουρισμό κρουαζιέρας στην Κύπρο. Πρόκειται για έναν από τους πιο ανθεκτικούς τομείς του τουρισμού που συμβάλλει στην ενίσχυση της κ/οικονομίας. Η κ/Κυβέρνηση αναγνωρίζοντας τη συμβολή του στην ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, και την προβολή του πολιτισμού στην Κύπρο, επεξεργάζεται μία «Εθνική Στρατηγική για τον τουρισμό κρουαζιέρας», με στόχο να καταστεί η χώρα ελκυστικός προορισμός στην Ανατολική Μεσόγειο για κρουαζιέρες.

Ο τουρισμός κρουαζιέρας, όπως αναφέρεται στη σχετική εισήγηση της Υφυπουργού Ναυτιλίας, κας Μ. Χατζημανώλη, συνεχίζει να είναι ένας από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους και πιο ανθεκτικούς τομείς του τουρισμού, συμβάλλοντας σημαντικά στις εθνικές οικονομίες. Σύμφωνα δε, με την τελευταία Ετήσια Έκθεση της Διεθνούς Ένωσης Εταιρειών Κρουαζιέρας (CLIA), ο όγκος επιβατών, το 2023, ανήλθε σε 31,5 εκ., καταγράφοντας αύξηση 6% σε σχέση με το 2019, ενώ σύμφωνα με τις σχετικές προβλέψεις, από το 2024, μέχρι το 2027, θα σημειώνεται συνεχής αύξηση και ο αριθμός των επιβατών αναμένεται να φθάσει τα 40 εκατομμύρια.

Ήδη, η κ/Εθνική Στρατηγική τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση, έτσι ώστε οι εμπλεκόμενοι φορείς, μέχρι 6.9. τ.έ. να καταθέσουν τις απόψεις τους. Μέσω της Εθνικής Στρατηγικής θα γίνει χαρτογράφηση της υφιστάμενης κατάστασης και στη συνέχεια θα αναπτυχθεί Σχέδιο Δράσης με συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα υλοποίησης, ώστε να εντοπιστούν τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, οι ευκαιρίες και οι αδυναμίες αλλά και να διαμορφωθεί το βέλτιστο πλαίσιο για τον τουρισμό κρουαζιέρας.

Η Στρατηγική για τον τουρισμό θα υλοποιηθεί σε δύο φάσεις. Μέχρι 28.2.25 θα γίνει καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης και ακολούθως, μέχρι 30.6.25, θα αναπτυχθεί το Σχέδιο Δράσης. Σύμφωνα με τον κυβερνητικό σχεδιασμό, τέσσερις είναι οι στρατηγικοί πυλώνες (βασικοί άξονες) της στρατηγικής για τον τουρισμό κρουαζιέρας (υποδομές, υπηρεσίες, ανάπτυξη και προώθηση του προϊόντος και θεσμική δομή και διακυβέρνηση). Ειδικότερα, θα γίνει καταγραφή των λιμένων και των μαρίνων στην Κύπρο καθώς και οι δυνατότητες των υποδομών, ενώ στη συνέχεια θα εξεταστούν οι προοπτικές ανάπτυξης νέων ή βελτίωσης υφιστάμενων υποδομών. Παράλληλα, θα γίνει ανάλυση των διαδικασιών επιβίβασης και αποβίβασης των επιβατών, των μέτρων ασφάλειας, της εξυπηρέτησης, των τρόπων και μέσων μετακίνησης τους και των υπηρεσιών μετά την αποβίβαση, στις οποίες εμπλέκονται τοπικές αρχές και άλλοι φορείς.

Επιπρόσθετα θα προωθηθεί ο σχεδιασμός μίας ολοκληρωμένης στρατηγικής προώθησης, η οποία θα περιλαμβάνει την ανάπτυξη υλικού προβολής, τη δημιουργία δικτύου και τη χρήση των σύγχρονων μέσων διαφήμισης, με στόχο την ενημέρωση για τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, την παροχή κινήτρων και την ανάπτυξη συνεργασιών με εταιρείες κρουαζιέρας.

Για την παρακολούθηση και υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής για τον Τουρισμό Κρουαζιέρας στην Κύπρο θα συσταθεί Επιτροπή Ανάπτυξης του, η οποία θα καταρτίσει Σχέδιο Δράσης με συγκεκριμένες δράσεις και πρωτοβουλίες. Την Επιτροπή Ανάπτυξης του Τουρισμού θα απαρτίζουν εκπρόσωποι από την Προεδρία της Δημοκρατίας, το Υπουργείο Μεταφορών, το Υφυπουργείο Τουρισμού και το Υφυπουργείο Ναυτιλίας. Η εν λόγω Επιτροπή θα έχει τη δυνατότητα να συγκαλεί ad hoc Ομάδες Εργασίας, με τη συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων για την καλύτερη εξέταση ειδικών θεμάτων. Τον συντονισμό της Επιτροπής θα έχει το Υφυπουργείο Ναυτιλίας, εκπρόσωπος του οποίου θα έχει την ευθύνη ενημέρωσης της Διυπουργικής Επιτροπής, που θα θεσπιστεί για το θέμα αυτό, με αρμοδιότητα τη λήψη πολιτικών αποφάσεων.

Τέλος, επισημαίνουμε ότι το εν λόγω Σχέδιο αποτελεί

εξειδίκευση του γενικότερου Στρατηγικού Σχεδίου (2022-2024) του κ/Υφυπουργείου Τουρισμού, το οποίο στοχεύει στην άμβλυνση του προβλήματος της εποχικότητας, με τη διεύρυνση των τουριστικών αφίξεων της χειμερινής τουριστικής περιόδου και των μηνών, εκτός τουριστικής περιόδου αιχμής, μέσω εξειδικευμένων Σχεδίων Δράσης για προσέλκυση τουρισμού ειδικών ενδιαφερόντων.

2.2 Γενική Συνέλευση ΠΑΣΥΞΕ (Παγκύπριου Συνδέσμου Ξενοδόχων), Λευκωσία 2.7.24

Πραγματοποιήθηκε στο ξενοδοχείο Hilton στη Λευκωσία την Τρίτη 2.7. τ.έ. η Γενική Συνέλευση του ΠΑΣΥΞΕ (Παγκύπριου Συνδέσμου Ξενοδόχων), παρουσία του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Ν. Χριστοδουλίδη. Ο κ. Χριστοδουλίδης στον χαιρετισμό του ανακοίνωσε την αύξηση του προϋπολογισμού του Υφυπουργείου Τουρισμού κατά 10 εκατομμύρια Ευρώ για το 2025, με στόχο την προβολή της Κύπρου στο εξωτερικό καθώς και σχέδιο, πενταετούς διάρκειας, για την άμβλυνση της εποχικότητας.

Σχετικά με τις προκλήσεις, που αντιμετωπίζει η ξενοδοχειακή βιομηχανία (η γεωπολιτική αστάθεια στη Μέση Ανατολή, ο συνεχιζόμενος πόλεμος στην Ουκρανία, η ύφεση μεγάλων οικονομιών της Ευρώπης, η κρίση του τομέα της αεροπλοΐας) εξέφρασε τη βεβαιότητα ότι ο κλάδος θα επιδείξει ανθεκτικότητα, όπως και σε προηγούμενες κρίσεις και υπογράμμισε ότι η κυβέρνηση του παρακολουθεί τις εξελίξεις του τομέα και δίνει ιδιαίτερη σημασία στις ανησυχίες, που εκφράζονται. Στο επίκεντρο της πολιτικής της Κυβέρνησης βρίσκεται η εξεύρεση μόνιμων λύσεων προς όφελος της ξενοδοχειακής βιομηχανίας και του τουρισμού, με ζητούμενο τη στήριξη του τουρισμού και τη σταθεροποίηση σε υψηλές επιδόσεις, ώστε να αντιμετωπισθούν άλλα θέματα, που απασχολούν τον κλάδο, όπως το κόστος ενέργειας. Σε αυτήν την κατεύθυνση εντάσσεται και η απόφαση της κ/Κυβέρνησης για εισαγωγή σχεδίου για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για ίδια κατανάλωση (το γνωστό virtual net-billing, που πρόσφερε λύσεις στη ξενοδοχειακή βιομηχανία, μειώνοντας το ενεργειακό κόστος).

Ο κ. Χριστοδουλίδης ανέφερε επίσης τις δράσεις της Κυβέρνησης για εξεύρεση κατάλληλου και επαρκούς εργατικού δυναμικού, εκφράζοντας ικανοποίηση για την ταχύτερη έκδοση αδειών εργασίας σε υπηκόους τρίτων χωρών. Ενημέρωσε δε, ότι το αρμόδιο Υφυπουργείο χαράζει νέο πλαίσιο εκπαίδευσης για τους εργαζόμενους στον κλάδο, βασιζόμενο στις σύγχρονες ανάγκες της εποχής, μαζί με το Υπουργείο Εργασίας στο πλαίσιο του upskilling και του reskilling του εργατικού δυναμικού, με έμφαση στην επιμόρφωση και στην απόκτηση νέων γνώσεων και δεξιοτήτων. Σημείωσε επίσης, την επαναπροκήρυξη του «Σχεδίου Κατάρτισης Εργαζομένων σε Ξενοδοχειακές Μονάδες, που βρίσκονται σε μερική ή ολική αναστολή εργασιών», με βελτιωμένους όρους, ώστε να ενθαρρυνθεί η συνέχιση της λειτουργίας των ξενοδοχειακών μονάδων και τη χειμερινή περίοδο. Σχετικά με την απόφαση για αύξηση του προϋπολογισμού του Υφυπουργείου Τουρισμού, για το 2025, κατά 10 εκατομμύρια Ευρώ, επεσήμανε τη σημασία της προβολής της Κύπρου στο εξωτερικό και τα οφέλη από την εκστρατεία για "rebranding", που έχει ήδη ξεκινήσει και στοχεύει στην αποκατάσταση του ονόματος, της καλής φήμης

και της αξιοπιστίας της χώρας διεθνώς. Τόνισε τις θετικές προοπτικές από τη θεσμοθέτηση του στρατηγικού διαλόγου Κύπρου-ΗΠΑ, που υπογράφηκε πρόσφατα και εντάσσει την Κυπριακή Δημοκρατία, χώρα μη κράτος-μέλος του NATO σε μία κατηγορία 30 κρατών, με τα οποία οι Ηνωμένες Πολιτείες διατηρούν τακτική και δομημένη συνεργασία. Ο στρατηγικός διάλογος δημιουργεί θετικές προϋποθέσεις συνεργασίας πέραν της ενέργειας και του εμπορίου και στον τομέα του τουρισμού. Σχετική είναι η επίσκεψη στην Κύπρο στις αρχές Ιουλίου τ.έ. εκπροσώπου αμερικανικής αεροπορικής εταιρείας για εξέταση του θέματος απευθείας πτήσεων ΗΠΑ-Κύπρου. Ο κ. Χριστοδουλίδης αναφέρθηκε και στην πρόσφατη επίσκεψή του στην Πολωνία, σημαντική τουριστική αγορά, και στο άνοιγμα κ/διπλωματικής αποστολής, εντός του 2024 στο Καζακστάν και στην Αρμενία. Έκανε, επίσης, μνεία στα σχέδια κινήτρων, που έχει εξαγγείλει το αρμόδιο Υφυπουργείο Τουρισμού, για τη βελτίωση του τουριστικού προϊόντος, τον εκσυγχρονισμό της τουριστικής βιομηχανίας και την ενίσχυση της προσπάθειας της βιομηχανίας προς την πράσινη μετάβαση.

Τέλος, επιβεβαίωσε ότι, το 2023, ήταν μια καλή χρονιά για τον τουρισμό, αφού συνοδεύτηκε από ρεκόρ εσόδων και πολύ καλούς κύκλους εργασιών για τη συντριπτική πλειοψηφία των τουριστικών επιχειρήσεων και είπε ότι για το 2024, παρά τις προκλήσεις και αντιξοότητες, η μέχρι σήμερα πορεία του τουρισμού είναι ικανοποιητική.

Στον δικό του χαιρετισμό στη ΓΣ ο Πρόεδρος της Ένωσης Ξενοδοχείων, Εστιατορίων, Μπαρ και Καφέ στην Ευρώπη (HORTEC) και του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου της Ελλάδος, κ. Α.Βασιλικός αναφέρθηκε στις ζωτικής σημασίας συζητήσεις, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, για τον τουρισμό και στη σημασία της ένταξης του ΠΑΣΥΞΕ στην HORTEC, όταν και ενώσεις από τα Κατεχόμενα διεκδικούσαν τη συμμετοχή τους. Σημείωσε, επίσης, ότι ενόψει ευρωπαϊκής Προεδρίας της Κύπρου η HORTEC θα πραγματοποιήσει στην Κύπρο τη Γενική της Συνέλευση, τον Οκτώβριο του 2025, με όλες τις εθνικές οργανώσεις, φέρνοντας στην Κύπρο και τους ευρωπαίους αξιωματούχους. Η εν λόγω Γενική Συνέλευση αποτελεί μια πολύ καλή ευκαιρία για να τεθούν οι βάσεις για την τουριστική πολιτική επί προεδρίας της Κύπρου. Απευθυνόμενος στον Πρόεδρο, ανέφερε ότι η συμμετοχή του ΠΑΣΥΞΕ στην HORTEC είναι πολύ μεγάλης τουριστικής αλλά και εθνικής σημασίας και θα πρέπει να διαφυλαχθεί με την αρωγή της πολιτείας.

Στον δικό του χαιρετισμό, ο Πρόεδρος του ΠΑΣΥΞΕ κ. Θ. Μιχαηλίδης ανέφερε ότι με βάση της κερδοφορία των ξενοδοχείων, το 2023, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ιδιαίτερα επιτυχημένη χρονιά. Σημείωσε ότι παρά τις καλές επιδόσεις από πλευράς εσόδων, υπήρξε χαμηλότερη κερδοφορία εξαιτίας του αυξημένου λειτουργικού κόστους, λόγω των τιμών της ενέργειας, του εργατικού δυναμικού και της τροφοδοσίας. Επεσήμανε, παράλληλα, πως η ξενοδοχειακή βιομηχανία έχει υψηλούς δανεισμούς, με αποτέλεσμα τα αυξημένα επιτόκια να έχουν επίσης σοβαρή επίπτωση στη μείωση της κερδοφορίας. Πρόσθεσε, σχετικά με το 2023 ότι το έτος αυτό δεν πρέπει να εξετάζεται ως μεμονωμένη χρονιά, αλλά να γίνεται σύγκριση με τις προηγούμενες χρονιές και να μελετώνται οι προοπτικές των επόμενων τουριστικών σεζόν. Όπως είπε, ο μέσος όρος των αφίξεων, από το 2020 ως το

2023, απέδωσε 2,4 εκατ. Ευρώ, περίπου, ποσό που αντιστοιχεί στον αριθμό αφίξεων του 2014, ενώ ο μέσος όρος των εσόδων, κατά τις χρονιές αυτές, ήταν λίγο πιο πάνω από τα 1,8 δισ. Ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στα έσοδα του 2008. Ανέφερε ακόμα, ότι η ακαθάριστη ετήσια πληρότητα των ξενοδοχείων έφτασε το 50%, ενώ 34% του συνόλου των ξένων επισκεπτών επέλεξε να διαμένει στα Κατεχόμενα ή σε τουριστικά καταλύματα, που είναι διαθέσιμα για μακροπρόθεσμη ενοικίαση. Εκτίμησε ότι, το 2024, οι ετήσιες πληρότητες θα είναι μειωμένες συγκριτικά με το 2023 με κύριες αιτίες την κρίση στη Μ. Ανατολή, τον πόλεμο στην Ουκρανία, την επιβράδυνση της οικονομίας του ΗΒ και τη μείωση των πτήσεων προς την Κύπρο. Αναφέρθηκε ακόμα στη πτώχευση του τρίτου μεγαλύτερου διοργανωτή ταξιδιών στην Γερμανία, με υπολογιζόμενη ζημιά 25 εκ. Ευρώ για τον τουρισμό, την ανάγκη για ευελιξία στην αγορά εργασίας, την ανάγκη αύξησης των ξενοδοχειακών μονάδων, που λειτουργούν όλο τον χρόνο και την ανάγκη παροχής κινήτρων για την πράσινη μετάβαση. Συνοψίζοντας εξέφρασε την άποψη ότι η Κύπρος έχει μείνει στάσιμη στον τομέα του τουρισμού και αξιολόγησε ως αδήριτη ανάγκη τη δημιουργία ενός οδικού χάρτη για την εφαρμογή δράσεων για τον εκσυγχρονισμό του τουριστικού προϊόντος της Κύπρου.

Κατά την Γενική Συνέλευση, απονεμήθηκε τιμητική διάκριση στον επίτιμο Πρόεδρο του ΠΑΣΥΞΕ κ. Χ. Λοϊζίδη για την προσφορά του στον Σύνδεσμο και τον κ/τουρισμό γενικότερα. Ο κ. Λοϊζίδης, που για 20 χρόνια βρισκόταν στην ηγεσία του ΠΑΣΥΞΕ, μιλώντας, σημείωσε τις πολλαπλές προκλήσεις, που αντιμετώπισε η κ/τουριστική βιομηχανία από το 2011 και μετά, ενώ είπε ότι η αναβάθμιση του τουρισμού και η αύξηση των αφίξεων, από 2 εκατομμύρια, σε 4 εκατομμύρια ετησίως, ήταν αποτέλεσμα συντονισμένης δράσης όλων των εμπλεκόμενων φορέων στην κ/τουριστική βιομηχανία.

2.3 Κοινά τουριστικά πακέτα Κύπρου - Ιορδανίας - Επίσκεψη κ/Υφυπουργού Τουρισμού στο Αμμάν

Κύπρος και Ιορδανία επιχειρούν, εκ νέου, να προωθήσουν κοινά τουριστικά πακέτα προς μακρινούς προορισμούς και κατά κύριο λόγο προς την αγορά των ΗΠΑ, θέμα που συζητήθηκε, κατά την επίσκεψη του κ/Υφυπουργού Τουρισμού, κ. Κ. Κουμή στο Αμμάν (11.06 τ.έ). Αφορμή για την επίσκεψη του κ. Κουμή στην πρωτεύουσα της Ιορδανίας ήταν η διεύρυνση του πτητικού προγράμματος της Royal Jordanian προς την Κύπρο, η οποία πετά, από 13.06 τ.έ. και από/προς το αεροδρόμιο Πάφου, πέραν της Λάρνακας.

Επίσης, ο κ. Κουμής πραγματοποίησε σειρά συναντήσεων με τον Ιορδανό ομόλογο του, Υπουργό Τουρισμού και Αρχαιοτήτων, κ. Makram Queisi, με τον οποίο συζητήσαν την περαιτέρω ενίσχυση της διμερούς συνεργασίας, με ανώτατα στελέχη της Royal Jordanian, με ανώτατα στελέχη του Jordan Tourism Board καθώς και με τον Αρχιεπίσκοπο Κυριακουπόλεως (Ιορδανίας) κ. Χριστόφορο, με τον οποίο συζητήθηκε η ανάπτυξη του προσκυνηματικού Τουρισμού μεταξύ Κύπρου και Ιορδανίας.

Ο κ. Κουμής στη συνάντησή του με τον κ. Makram Queisi, συζήτησε και το ζήτημα της προώθησης κοινών τουριστικών πακέτων για την περιοχή, με στόχο την προσέλκυση επισκεπτών από μακρινές αγορές ενώ, το προσεχές χρονικό

διάστημα, αναμένεται να αποστείλει ολοκληρωμένη πρόταση και νέο ολοκληρωμένο πλάνο συνεργασίας στην ιορδανική πλευρά, μόλις ολοκληρωθούν οι σχετικές διαβουλεύσεις με τους φορείς της κ/τουριστικής αγοράς.

Ο κ. Κουμής στη σχετική συνάντηση εξήρε την ενίσχυση των διπλωματικών σχέσεων των δύο χωρών, γεγονός το οποίο «εισπράττεται και στις συναντήσεις με τους τουριστικούς εταίρους», όπως επίσης και ότι η Κύπρος πλέον διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην περιοχή (πχ η πρωτοβουλία της κ/ Κυβέρνησης για τον θαλάσσιο ανθρωπιστικό διάδρομο «Αμάλθεια»).

Στο πλαίσιο της επίσκεψης της κ/αντιπροσωπείας πραγματοποιήθηκε, επίσης, εκδήλωση, την οποία διοργάνωσαν, από κοινού, το κ/Υφυπουργείο Τουρισμού και η Royal Jordanian, όπου έγινε παρουσίαση της κ/τουριστικής αγοράς στους επαγγελματίες του κλάδου καθώς και σε Ιορδανούς δημοσιογράφους. Ο κ/Υφυπουργός Τουρισμού χαιρέτισε την προσθήκη των νέων δρομολογίων της Royal Jordanian, η οποία, όπως ανακοινώθηκε, θα εκτελεί πτήσεις από το Αμμάν προς το αεροδρόμιο Πάφου, δύο φορές τη βδομάδα, ενισχύοντας το ισχυρό πτητικό της πρόγραμμα από/προς την Κύπρο, αφού ήδη εκτελεί πτήσεις από/προς το αεροδρόμιο Λάρνακας, τέσσερις έως έξι φορές τη βδομάδα.

Τέλος, αναφέρουμε ότι κατά τη συνάντηση με ανώτατα στελέχη της αεροπορικής εταιρείας, Royal Jordanian, με επικεφαλής, τον Δ/ντα Σύμβουλο της, κ. Samer Majali, συζητήθηκε το θέμα των κοινών τουριστικών πακέτων, καθώς η εταιρεία, η οποία εκτελεί, ήδη, απευθείας πτήσεις από την Ιορδανία σε μακρινούς προορισμούς αλλά και στις ΗΠΑ, αποτελεί τον κύριο συνδετικό κρίκο της Κύπρου με προορισμούς εκτός Ευρώπης και Μ. Ανατολής (η Aegean Airlines είναι περιφερειακή αεροπορική εταιρία και δεν εξυπηρετεί μακρινούς προορισμούς επί του παρόντος) αλλά και έναν προνομιακό εταίρο, στην προσπάθεια Κύπρου - Ιορδανίας για την υλοποίησή των κοινών τουριστικών πακέτων, με όρους αγοράς.

3. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ - ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ – ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

3.1 Εισαγωγή Τράπεζας Κύπρου και στο ΧΑΑ

Η επικείμενη εξαγγελθείσα ένταξη της Τράπεζας Κύπρου στο Χρηματιστήριο Αθηνών (ΧΑΑ) αναμένεται να επιδράσει θετικά και στο Κυπριακό Χρηματιστήριο. Σχετικά με την εν λόγω εξέλιξη ο Πρόεδρος του Συμβουλίου του ΧΑΚ, κ. Μ. Χριστοδουλίδης επεσήμανε ότι:

- μόνο θετικές αναμένεται να είναι οι επιπτώσεις για το κ/Χρηματιστήριο από την ένταξη της Τράπεζας Κύπρου στο ΧΑΑ, καθώς οι χρηματιστηριακές συναλλαγές μεταξύ των δύο αγορών είναι πιο εύκολες σε σχέση με το Χρηματιστήριο του Λονδίνου (όπου προηγουμένως ήταν ενταγμένη η Τράπεζα Κύπρου),
- η παρουσία της τράπεζας και στις δύο αγορές αναμένεται να προσελκύσει το ενδιαφέρον των επενδυτών από Ελλάδα στο ΧΑΚ και αντίστροφα, δηλαδή των Κυπρίων επενδυτών στην Αθήνα,
- η κοινή πλατφόρμα που υπάρχει εδώ και αρκετά χρόνια μεταξύ των δύο χρηματιστηριακών αγορών, αναμένεται να ενισχύσει τις συναλλαγές, μεταξύ ΧΑΚ και ΧΑΑ, ενώ η

παρουσία της Τράπεζας Κύπρου και στις δυο αγορές αναμένεται να προσελκύσει επενδυτές, τόσο από Ελλάδα, όσο και από Κύπρο.

Οι αξιωματούχοι της Τράπεζας Κύπρου εκτιμούν ότι από την ένταξη στο ΧΑΑ αναμένεται να προκύψουν θετικά αποτελέσματα και για την ίδια την τράπεζα, ενώ ο Δ/νων Σύμβουλος του Συγκροτήματος της Τράπεζας Κύπρου κ. Πανίκος Νικολάου, σε πρόσφατη δήλωση του, με αφορμή την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων του πρώτου εξαμήνου τ.έ., ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι: «Στην Τράπεζα Κύπρου αξιολογούμε τακτικά τη στρατηγική μας για δημιουργία σταθερής αξίας για τους μετόχους. Ένα από τα θέματα που αξιολογούμε είναι ο καλύτερος τρόπος παρουσίας του συγκροτήματος στις αγορές με στόχο την προσέλκυση νέων επενδυτών. Σε αυτό το πλαίσιο, το ΔΣ κατέληξε ότι η εισαγωγή στο ΧΑΑ, σε συνδυασμό με τη διαγραφή από το Χρηματιστήριο Αξιών του Λονδίνου, θα αποφέρει στρατηγικά οφέλη, μακροπρόθεσμα, και θα ενισχύσει την παρουσία του συγκροτήματος στις αγορές».

Συναφώς το Δ.Σ. με εγκύκλιο του προς τους μετόχους της τράπεζας, αναλύει τα οφέλη από την εξέλιξη αυτή. Ειδικότερα, το ΔΣ, μεταξύ άλλων, πιστεύει ότι το ΧΑΑ είναι η καταλληλότερη αγορά για την εταιρία, καθώς, ήδη, επικεντρώνεται σε περιφερειακές τράπεζες και σε άλλες εταιρείες, που δραστηριοποιούνται στην ελληνική και την κυπριακή αγορά. Παράλληλα, οι συναλλαγές στο πιο επικεντρωμένο σύστημα της αγοράς του ΧΑΑ, η πιθανή ένταξη σε δείκτες και η αυξημένη δυνατότητα για σύγκριση ομότιμων τραπεζών, παρέχουν τη δυνατότητα προσέλκυσης θεσμικών μετόχων, που έχουν ήδη επενδύσει σε εταιρείες εισηγμένες στο ΧΑΑ.

Η Τράπεζα Κύπρου ανακοίνωσε τη σύγκληση Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης (ΕΓΣ) των μετόχων για τις 13.9. τ.έ. για να εξετάσει την εισαγωγή των κοινών μετοχών της στην Κύρια Αγορά του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών (ΧΑΑ), τη διαγραφή των Κοινών Μετοχών από τη δευτερογενή εισαγωγή διεθνών εμπορικών εταιρειών στο Επίσημο Μητρώο του London Stock Exchange Group plc (το «LSE») και την επακόλουθη ακύρωση της εισαγωγής στο LSE. Συνεπώς, υπό την αίρεση της έγκρισης από την απαιτούμενη πλειοψηφία των μετόχων στην ΕΓΣ και από την Επιτροπή Εισαγωγών και Λειτουργίας Αγορών του ΧΑΑ η εισαγωγή θα τεθεί σε ισχύ στις 10:15 π.μ. ώρα Κύπρου, στις 23.9. τ.έ..

3.2 Εξελίξεις στην εκκαθάριση της Λαϊκής Τράπεζας

Τις εισπράξεις και τα έσοδα που σημειώθηκαν, την τελευταία διετία, στο πλαίσιο της διαδικασίας εκκαθάρισης της Λαϊκής Τράπεζας, καταγράφει στην έκθεση του προς τους πιστωτές ο εκκαθαριστής της εταιρείας κ. Α. Παπαθωμά. Η έκθεση, με ημερομηνία, 8.7. τ.έ, η οποία καλύπτει, τη διετία 31.5.22 – 31.5.24 περιλαμβάνει τις εισπράξεις της περιόδου αναφοράς, οι οποίες ανέρχονται συνολικά στα 205 εκ. Ευρώ.

Πιο αναλυτικά, σημειώνεται ότι με τον διορισμό του εκκαθαριστή περιήλθαν στον έλεγχό του μετρητά από λογαριασμούς στην Κεντρική Τράπεζα, ύψους 182,6 εκ. Ευρώ. Επιπρόσθετα, ολοκληρώθηκε η είσπραξη από την πώληση μετοχικού κεφαλαίου στη Lombard Bank (Malta) Plc με την είσπραξη ποσού, 14,3 εκ. Ευρώ, που παρέμεινε δεσμευμένο σε δικαστήριο της Μάλτας, λόγω δικαστικών εκκρεμοτήτων

της Λαϊκής. Έχουν, επίσης, ανακτηθεί δικηγορικά έξοδα από δικαστικές αποφάσεις υπέρ της εταιρείας ή και από την απόσυρση αγωγών (104,8 χιλ. Ευρώ) καθώς και ποσά σε σχέση με διαγραφέντα χρέη στην Ελλάδα (32,7 χιλ. Ευρώ) και ποσά, που αφορούν ακύρωση εγγυητικών επιστολών στην Ελλάδα (45 χιλ. Ευρώ).

Στις εισπράξεις της περιόδου, συγκαταλέγεται η επιστροφή εξόδων διαιτητικών δικαστηρίων (63 χιλ. Ευρώ), τα έσοδα από μέρισμα μετοχών, που κατέχει η εταιρεία στην Τράπεζα Κύπρου (1,1 εκ. Ευρώ τον Ιούνιο 2023 και 5,4 εκ. Ευρώ, τον Ιούνιο του 2024) καθώς και τα έσοδα από μέρισμα μετοχών της εταιρείας Star Bulk Carriers Corporation (38,6 χιλ. Ευρώ) και αργότερα από την πώληση των εν λόγω μετοχών (228,4 χιλ. Ευρώ). Από τραπεζικούς τόκους εισπράχθηκε, ποσό 861,3 χιλ. Ευρώ, ενώ η εταιρεία είχε επιστροφή ποσού, 259 Ευρώ, από την Τράπεζα Κύπρου, που είχαν χρεωθεί ως έξοδα ρευστότητας.

Με βάση την έκθεση, υπάρχουν πρόσθετα ποσά, ως αναμενόμενες μελλοντικές εισπράξεις, το ύψος των οποίων ωστόσο, δεν μπορεί να υπολογιστεί με βεβαιότητα. Πιο συγκεκριμένα, αναμένονται έσοδα από τα εξής:

Έσοδα:

- Ανάκτηση επιδικασθέντων δικηγορικών εξόδων από δικαστικές διαδικασίες, που ολοκληρώθηκαν ή αποσύρθηκαν.
- Εισπράξεις για ακύρωση εγγυητικών επιστολών, που εκδοθήκαν από την Εταιρεία στην Ελλάδα και/ή έναντι διαγραφέντων δανείων στην Ελλάδα και/ή για τη διαγραφή εγγεγραμμένων επιβαρύνσεων στην Ελλάδα.
- Είσπραξη αποζημιώσεων βάσει δικαστικών και/ή διαιτητικών αποφάσεων και/ή διαδικασιών της διαιτητικής διαφοράς, μεταξύ Λαϊκής και της Ελληνικής Δημοκρατίας συμπεριλαμβανομένης.
- Επιστροφή ποσών κατατεθειμένων σε μεσεγγυητικούς λογαριασμούς (escrow accounts).

Έξοδα:

Σύμφωνα με την έκθεση του εκκαθαριστή, την περίοδο 31.05.22 μέχρι 31.05.24, έχουν καταβληθεί:

- ποσό, ύψους 945.098 Ευρώ σε δικηγορικά έξοδα προς τους νομικούς εκπρόσωπους της Λαϊκής. (Σημειώνεται ότι από τις 1.328 δικαστικές διαδικασίες που εκκρεμούσαν στην Κύπρο την 31^η Μαΐου 2022 εκκρεμούν 396, εκ των οποίων, οι 23 συνεχίζονται δυνάμει άδειας του δικαστηρίου και 373 τελούν υπό αναστολή),
- ποσό, ύψους 37.249 Ευρώ στους δικηγόρους, που εκπροσωπούν την Εταιρεία σε υποθέσεις που εκκρεμούν στο εξωτερικό, περιλαμβανομένων υποθέσεων σε Ελλάδα και Μάλτα,
- ποσό, ύψους 68.213 Ευρώ καταβλήθηκε στους δικηγόρους, που χειρίζονται την αγωγή της Λαϊκής εναντίον του Α. Βγενόπουλου και άλλων, αναφορικά με την προετοιμασία της ακρόασης και την εξασφάλιση έκθεσης εμπειρογνώμονα,
- ποσό, ύψους 89.603 Ευρώ στην Τράπεζα Κύπρου, στη βάση της Συμφωνίας Παροχής Υπηρεσιών ημερομηνίας 03.02.14, διά της οποίας η Τράπεζα Κύπρου ανέλαβε και συνεχίζει να παρέχει, μεταξύ άλλων, υπηρεσίες διατήρησης και/ή διαχείρισης των αρχείων και πληροφοριών, που κατείχε η εταιρεία την 29^η Μαρτίου 2013, ημερομηνία μεταβίβασης των εργασιών της εταιρείας προς την Τράπεζα Κύπρου.

- ποσό, ύψους 76.349 Ευρώ στο Τμήμα Φορολογίας - ΦΠΑ. Όπως διευκρινίζεται στην έκθεση του εκκαθαριστή, κατόπιν υποβολής απαίτησης επαλήθευσης χρέους για ποσό ύψους 2.035.051 Ευρώ από το Τμήμα Φορολογίας - ΦΠΑ, διαπιστώθηκε ότι ποσό, ύψους 76.349 Ευρώ αφορά σε βεβαίωση ΦΠΑ για περίοδο, κατά την οποία η εταιρεία βρισκόταν σε καθεστώς εκκαθάρισης και ως εκ τούτου έχει καταβληθεί

- ποσό, ύψους 43.649 Ευρώ καταβλήθηκε σε θεματοφύλακες για φύλαξη αρχείων κατόχων αξιολογίων και μετοχών της εταιρείας, ενώ μικρότερα ποσά έχουν καταβληθεί για τραπεζικά έξοδα (1,2 χιλ. Ευρώ), γραφική ύλη/διάφορα έξοδα (5,1 χιλ. Ευρώ), εκτυπωτικά (1,6 χιλ. Ευρώ), έξοδα ταχυμεταφορών (106 Ευρώ).

Σημειώνεται ότι οι κουρεμένες καταθέσεις ανέρχονται σε 3.823.575.308 Ευρώ, αλλά από τη διαδικασία επαλήθευσης χρέους (σ.σ. οι καταθέτες έπρεπε να δηλώσουν την απαίτησή τους για να μπορέσουν να λάβουν το ποσό που τους αναλογεί) διεκδικείται, τελικά, ένα μικρότερο ποσό (κάτω από 2 δισ. Ευρώ). Οι καταθέτες, που δεν εμφανίστηκαν προέρχονται κυρίως από τη Ρωσία. Το συνολικό προς διάθεση ποσό εκτιμάται σε 275 εκ. Ευρώ (της τρέχουσας χρηματιστηριακής αξίας των μετοχών της Τράπεζας Κύπρου που κατέχει η Λαϊκή συμπεριλαμβανομένης). Βάσει των ανωτέρω, πρόχειροι υπολογισμοί ανεβάζουν σε διψήφιο ποσοστό, άνω του 10%, το ποσό της αναπλήρωσης των απωλειών των κουρεμένων καταθετών. Αξίζει να σημειωθεί, τέλος, ότι η διαδικασία της εκκαθάρισης δεν προκαλεί πρόσθετα έξοδα, καθώς η Κεντρική Τράπεζα φρόντισε, κατά την ανάθεσή της, να προβλεφθεί ένα συγκεκριμένο ποσό, ως αμοιβή, ανεξάρτητα από τον χρόνο, που θα διαρκέσει.

3.3 Αυξημένη χρήση δικαστηρίων του Λονδίνου από Κύπριους για διεθνείς εμπορικές διαφορές

Την 7^η θέση των εθνικοτήτων με τη συχνότερη χρήση δικαστηρίων του Λονδίνου για διεθνείς εμπορικές αντιδικίες καταλαμβάνουν οι Κύπριοι διάδικοι σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία (στοιχεία 12μήνου μέχρι τον Απρίλιο του 2024). Συγκεκριμένα, 33 υποθέσεις που αφορούσαν εμπορικές διαφορές, με εμπλοκή Κυπρίων εξετάστηκαν στη βρετανική πρωτεύουσα, όπως προκύπτει από τη νεότερη ετήσια σχετική έκθεση «Commercial Courts Reports 2024» της μεγάλης βρετανικής εταιρείας στρατηγικής επικοινωνίας «Portland Communications». Η εν λόγω έκθεση αναλύει αποφάσεις από τα Εμπορικά Δικαστήρια του Λονδίνου για να εντοπίσει, μεταξύ άλλων, αξιοσημείωτες τάσεις του αριθμού των υποθέσεων, των διαδικών, της εθνικότητας των μερών, που εμπλέκονται στη δίκη και των αντιλήψεων, που επικρατούν διεθνώς, για τα δικαστήρια του Λονδίνου συμπεριλαμβανομένων. Η εν λόγω έκθεση μπορεί να ανευρεθεί στον διαδικτυακό τόπο <https://confirmsubscription.com/h/i/786ED440FC4F6C60>.

Η φετινή έκθεση εξέτασε τις 262 αποφάσεις, που εκδόθηκαν από τα εμπορικά δικαστήρια του Λονδίνου, μεταξύ Απριλίου 2023 και Μαρτίου 2024, η ανάλυση της οποίας οδηγεί στις ακόλουθες διαπιστώσεις:

- Πρόκειται για άλλη μία ανοδική χρονιά σχετικά με τους διεθνείς διαδίκους, που εμφανίστηκαν στα εμπορικά δικαστήρια του Λονδίνου. Συνολικά, εξετάστηκαν στο Λονδίνο

υποθέσεις διαδίκων από ογδόντα τέσσερις (84) χώρες, αριθμός που συνιστά ρεκόρ. Οι διάδικοι από ξένες χώρες αντιστοιχούσαν στο 64% του συνόλου στα εμπορικά δικαστήρια του Λονδίνου την υπό εξέταση περίοδο (2023/24). Σημαντική μείωση, λόγω του πολέμου και των κυρώσεων, σημείωσαν οι υποθέσεις που αφορούσαν Ρώσους.

▪ Στην κορυφή, με τριακόσιους ενενήντα ένα (391) διαδίκους ήταν το Ηνωμένο Βασίλειο, ακολουθούμενο από την Ιρλανδία (139 διάδικοι), τις ΗΠΑ (75), την Ελβετία (45), τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (43) και την Ινδία (38), πριν από την Κύπρο.

▪ Κατά το προηγούμενο 12μηνο (2022/23), οι Κύπριοι διάδικοι είχαν την 11η συχνότερη παρουσία σε υποθέσεις, που απασχόλησαν τα εμπορικά δικαστήρια του Λονδίνου. Σημειώνεται ότι, από το 2019 και εντεύθεν, η Κύπρος αποτελεί την τέταρτη ξένη χώρα ως προς τον αριθμό διαδίκων, με διαδίκους που κατέληξαν σε δικαστήριο του Λονδίνου με αντιδίκους από τη Βρετανία (συγκεκριμένα με 16 υποθέσεις, πίσω μόνο από τις ΗΠΑ, τη Γερμανία και τη Σαουδική Αραβία).

▪ Από πλευράς μας, σημειώνουμε ότι η παρουσία του κ/επιχειρείν σε ένα από τα διεθνώς αναγνωρισμένα κέντρα επίλυσης διεθνών εμπορικών διαφορών (ΗΒ) καταδεικνύει την διεθνοποιημένη νοοτροπία των κ/επιχειρηματιών, τον κυρίαρχο ρόλο του αγγλοσαξωνικού δικαίου ως εφαρμοστέου δικαίου στις διεθνείς εμπορικές διαφορές καθώς και την εξοικείωση του εδώ νομικού και επιχειρηματικού οικοσυστήματος με το αγγλικό δίκαιο (common law).

3.4 Γραφεία της Ευρωπαϊκής Τράπεζας για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη στην Κύπρο

Οι επίσημες εγκαταστάσεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη στην Κύπρο θα φιλοξενηθούν προσωρινά στο Υπουργείο Οικονομικών, σύμφωνα με ανακοίνωση του ΥΠΟΙΚ Μάκη Κεραυνού, μετά τη συνάντηση με την Πρόεδρο της ΕΤΕπ, Νάντια Καλβίνο, στο Λουξεμβούργο.

Το Φθινόπωρο τ.έ., παρουσία της Προέδρου της ΕΤΕπ, κας Νάντια Καλβίνο, θα γίνουν τα επίσημα εγκαίνια των γραφείων της Τράπεζας στην Κύπρο, ανακοίνωσε την Τετάρτη, μετά το Υπουργικό Συμβούλιο ο Υπουργός Οικονομικών κ. Μάκης Κεραυνός. Ανέφερε ότι υπήρξε συμφωνία με την Πρόεδρο της ΕΤΕπ, την οποία συνάντησε πρόσφατα στο Λουξεμβούργο και θα λειτουργήσουν άμεσα γραφεία της Τράπεζας στην Κύπρο. Εξήγησε ότι για να κερδίσουμε χρόνο θα φιλοξενηθούν τα στελέχη της ΕΤΕπ στο Υπουργείο Οικονομικών μέχρι να εξεύρουν το δικό τους χώρο.

«Είναι πολύ σημαντική αυτή η απόφαση, γιατί οι εμπειρογνώμονες και τα στελέχη θα έχουν παρουσία εδώ και θα έχουν άμεση αντίληψη των αναγκών της οικονομίας μας και της κοινωνίας μας, αλλά θα αξιοποιούμε και την εμπειρογνωμοσύνη τους για διάφορα θέματα και έργα, τα οποία προωθούμε ως Κυβέρνηση», ανέφερε ο κ. Κεραυνός.

Ο Υπουργός Οικονομικών είπε ότι τις αμέσως επόμενες μέρες θα οριστικοποιηθούν τα στελέχη και ότι το γραφείο στο Υπουργείο Οικονομικών είναι έτοιμο και αναμένει, το πότε τα στελέχη θα βρίσκονται στο νησί. Σε σχετική ερώτηση απάντησε ότι θα είναι στελέχη της ΕΤΕπ που θα απασχολούνται στο νησί. αλλά αν αποφασίσουν ότι θα χρειαστεί και προσωπικό από την Κύπρο «είναι θέμα δικό

τους πως θα στελεχωθούν τα γραφεία».

Οι επενδύσεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) έχουν τις ρίζες τους σε τοπικό επίπεδο και μεταμορφώνουν τις τοπικές κοινωνίες βελτιώνοντας το βιοτικό επίπεδο, κάτι που συμβαίνει και στην Κύπρο, τόνισε η πρόεδρος του οργανισμού, Νάντια Καλβίνο, στην πρώτη δήλωσή της, με την ευκαιρία της επίσημης ανακοίνωσης του ανοίγματος γραφείου της τράπεζας στην Κύπρο.

Στόχος της ενίσχυσης της παρουσίας της ΕΤΕπ στην Κύπρο, όπως αναφέρεται σε ανακοίνωση της τράπεζας, είναι η διευκόλυνση της στήριξης έργων, σε τοπικό επίπεδο, καθώς και της συνεργασίας με δημόσιους φορείς και επιχειρήσεις. Η λειτουργία του νέου γραφείου υπήρξε το αντικείμενο προγενέστερης συνάντησης της κ. Καλβίνο με τον Υπουργό Οικονομικών, Μάκη Κεραυνό, στο Λουξεμβούργο, στο περιθώριο του Συμβουλίου Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων, καθώς και του Συμβουλίου των Διοικητών της ΕΤΕπ, όπου συμμετέχουν Υπουργοί από τα 27 κράτη μέλη.

Όπως επεσήμανε η κα Καλβίνο, «οι επενδύσεις μας έχουν τις ρίζες τους σε τοπικό επίπεδο και έχουν μετασχηματιστικό αντίκτυπο στις τοπικές οικονομίες όλων των χωρών της ΕΕ, βελτιώνοντας το βιοτικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου». Σημειώνεται ότι μεταξύ των επενδύσεων που έγιναν πρόσφατα από την ΕΤΕπ στην Κύπρο, περιλαμβάνεται η χρηματοδότηση για την επεξεργασία λυμάτων, ύψους 100 εκ. Ευρώ στη Λευκωσία, τη Λεμεσό και τη Λάρνακα, καθώς και η σημαντική δέσμευση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (ΕΤΑΕ) για τη στήριξη του πρώτου ταμείου επιχειρηματικού κεφαλαίου της χώρας που ιδρύθηκε με κρατική στήριξη.

Η Κύπρος είναι μια από τις χώρες που επωφελείται περισσότερο από χρηματοδοτήσεις, μέσω της ΕΤΕπ, σε σχέση με το μέγεθος της οικονομίας της. Από το 1981, η Κύπρος έχει λάβει συνολικά στήριξη 5,5 δισ. Ευρώ, για συνολικά 82 έργα, για δημιουργία σημαντικών υποδομών και εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων. Το 2023, υπογράφηκαν νέες συμφωνίες, ύψους 257 εκατ. Ευρώ μεταξύ της ΕΤΕπ και της Κύπρου. Τα εγκαίνια του νέου γραφείου στη Λευκωσία, που θα αποτελέσει μέρος του δικτύου εξωτερικών γραφείων του οργανισμού εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναμένονται να πραγματοποιηθούν, εντός του 2024.

Το νέο γραφείο θα διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ του ομίλου της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των τοπικών εταίρων, των επιχειρήσεων και των φορέων του δημόσιου τομέα, στηρίζοντας με τον τρόπο αυτό τις επενδύσεις και την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών.

«Πρόκειται για μια σημαντική στιγμή για την Κύπρο, καθώς το γραφείο θα προσφέρει επί τόπου άμεση στήριξη στην οικονομία μας μέσω του προσωπικού της ΕΤΕπ, ενώ εμείς θα ωφεληθούμε από την τεχνική και συμβουλευτική εμπειρογγνωμοσύνη για την προετοιμασία και την εκτέλεση των έργων», δήλωσε από την πλευρά του ο Υπουργός Οικονομικών Μάκης Κεραυνός. «Η ΕΤΕπ αποτελεί τις τελευταίες δεκαετίες έναν από τους πιο αξιόπιστους επενδυτές στην Κύπρο, υποστηρίζοντας τη βιώσιμη ανάπτυξη, την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα σε κάθε τομέα της οικονομίας» δήλωσε ο αντιπρόεδρος της ΕΤΕπ, Κυριάκος Κακουρής.

«Ως ο πρώτος αντιπρόεδρος της ΕΤΕπ από την Κύπρο, χαίρομαι που βλέπω την τοπική παρουσία της Τράπεζας της

ΕΕ να επεκτείνεται στη χώρα, καθώς το νέο γραφείο επιβεβαιώνει τη δέσμευση που έχουμε αναλάβει να τονώσουμε την κ/οικονομία τα επόμενα χρόνια».

4. ΕΡΕΥΝΑ - ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ - ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

4.1 Ίδρυση Διεθνούς Κέντρου Διαστημικής Καινοτομίας στην Κύπρο

Η Κύπρος (Λευκωσία) επελέγη ως βάση για το πρώτο στο είδος του, ιδρυθέν, Διεθνές Κέντρο Διαστημικής Καινοτομίας, που αποσκοπεί στο συντονισμό της διεθνούς συνεργασίας για την επιστροφή της ανθρωπότητας στη Σελήνη και στη δημιουργία ενός κόμβου πρωτοποριακής έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και, κυρίως, διεθνούς συνεργασίας στη διαστημική επιστήμη.

Σε δηλώσεις του στο ΚΥΠΕ, ο πρόεδρος του Κυπριακού Οργανισμού Εξερεύνησης Διαστήματος (CSEO), κ. Γιώργος Δανός, σημείωσε ότι «είναι μεγάλη συγκίνηση να βλέπεις την πατρίδα σου να επιλέγεται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Έρευνας Διαστήματος ως το πρώτο Διεθνές Διαστημικό Κέντρο Καινοτομίας, το οποίο θα γεφυρώσει τη συνεργασία για την επιστροφή της ανθρωπότητας στο φεγγάρι». Υπενθυμίζεται ότι ο CSEO εγκαινίασε προσφάτως το Κυπριακό Κέντρο Διαστημικής Έρευνας και Καινοτομίας (C-SpaRC), στη Λευκωσία, που τελεί υπό την αιγίδα της Παγκόσμιας Επιτροπής Διαστημικής Έρευνας (COSPAR), του κορυφαίου οργανισμού διαστημικής έρευνας στον κόσμο, με τον αναπληρωτή διευθυντή της COSPAR, κ. Aaron Janofsky, να ανακοινώνει ότι |ο COSPAR έθεσε το C-SpaRC υπό την αιγίδα του, ως Κέντρο Αριστείας COSPAR και το όρισε ως «Διεθνές Κέντρο Καινοτομίας Διαστήματος της COSPAR».

Επιπρόσθετα σημείωσε ότι πρόκειται για ένα διεθνές κέντρο, το πρώτο στο είδος του, υπό την αιγίδα της COSPAR, ενώ αναφέρθηκε στη συνεργασία με τη NASA αλλά και στις στρατηγικές υποδομές που διαθέτει, με μηχανήματα, αξίας εκατομμυρίων Ευρώ, στη συνεργασία με άλλα έθνη καθώς και στην προσπάθεια επιστροφής Κυπρίων επιστημόνων ενώ τόνισε ότι θα κατασκευαστούν στην Κύπρο μικροδορυφόροι που θα έχουν στόχο το «downstream», δηλαδή οι γνώσεις από τις διαστημικές έρευνες που θα διεξάγονται, θα μπορούν να εφαρμόζονται στη Γη, με πολλά οφέλη για την κοινωνία.

Παράλληλα επεσήμανε ότι ο λόγος που οι διεθνείς παράγοντες επέλεξαν την Κύπρο για το έργο αυτό, ο κ. Δανός ανέφερε είπε ότι προκειμένου η ανθρωπότητα να μπορέσει να επιστρέψει στο φεγγάρι απαιτείται μια διεθνής συνεργασία και η Κύπρος, η οποία φιλοξενεί στη Λευκωσία, από το 2018, την πρωτοβουλία του Mars Upper Atmosphere Network (ανακοινώθηκε με την παρουσία του τότε επικεφαλής επιστήμονα της NASA, Δρς Τζέιμς Γκριν), απέδειξε ότι έχει την ικανότητα να προωθεί την παγκόσμια συνεργασία καθώς είναι μια χώρα φιλική με όλα τα έθνη. «Μέσω της Κύπρου μπορούν όλες οι χώρες να συνεργαστούν για το Διάστημα», είπε.

Το C-SpaRC είναι ένα έργο πολλών εκατομμυρίων Ευρώ και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας, ενώ λαμβάνει και συνεισφορές από τη NASA και φιλοδοξεί να φέρει επανάσταση στην κατανόησή του Διαστήματος και τον αντίκτυπο του στην ανθρωπότητα. Το Κέντρο θα επικεντρωθεί

σε κρίσιμους ερευνητικούς τομείς, όπως ο καιρός στο Διάστημα, οι επανδρωμένες διαστημικές πτήσεις και η ανάπτυξη προηγμένων διαστημικών τεχνολογιών, διαδραματίζοντας ζωτικό ρόλο στην υποστήριξη του προγράμματος Artemis της NASA, το οποίο έχει ως στόχο την επιστροφή των ανθρώπων στη Σελήνη και τη δημιουργία βιώσιμης παρουσίας εκεί.

Το έργο C-SpaRC βασίζεται σε τρία κεφάλαια:

- το πρώτο αφορά στη δημιουργία μιας υπερσύγχρονης διαστημικής ερευνητικής υποδομής, προσβάσιμης, τόσο στο εγχώριο, όσο και στο περιφερειακό διαστημικό οικοσύστημα, ενισχύοντας την έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία στις διαστημικές τεχνολογίες,
- το δεύτερο αποτελεί η έρευνα, με τη διεξαγωγή έρευνας αιχμής σε συνεργασία με ξένους και εγχώριους εταίρους, εστιάζοντας στον διαστημικό καιρό, τον αντίκτυπο του στην ανθρώπινη υγεία και την ανάπτυξη προηγμένων διαστημικών τεχνολογιών και
- το τρίτο στοιχείο αποτελεί η καινοτομία, με την προώθηση της στο εγχώριο διαστημικό οικοσύστημα και στις ευρύτερες κοινότητες υψηλής τεχνολογίας και startups, ενισχύοντας μια κουλτούρα επιχειρηματικότητας και τεχνολογικής προόδου.

Επίσης, ο CSEO υπέγραψε Πρωτόκολλο Συνεργασίας με το χρηματοδοτούμενο από τη NASA Translational Research Institute for Space Health (TRISH). Η εν λόγω συνεργασία θα επικεντρωθεί στην έρευνα των προκλήσεων υγείας της ανθρωπίνης εξερεύνησης στο βαθύ Διάστημα (Deep Space), διασφαλίζοντας την ασφάλεια και την ευημερία των αστροναυτών σε μελλοντικές αποστολές της NASA στη Σελήνη και τον Άρη. Εταίρος θα είναι και το κέντρο NASA Marshall, από όπου θα αποστέλλονται στην Κύπρο και δικοί του επιστήμονες. Η εν λόγω συμφωνία αναμένεται να παράξει μοναδικά έργα, μέσω μίας παγκόσμιας υποδομής εδώ στην Κύπρο», τόνισε ο κ. Δανός. Συνεπώς, οι προκλήσεις που καλούνται να επιλύσουν οι επιστήμονες, προκειμένου να προστατεύσουν τους αστροναύτες έχουν εφαρμογή και στη Γη και στην καθημερινότητα των ανθρώπων, π.χ. τα βιολογικά πειράματα που θα γίνουν με τους μικροδορυφόρους που θα κατασκευαστούν στην Κύπρο, έχουν τη δυνατότητα, να εξετάσουν, πώς λειτουργεί εξατομικευμένα η βιολογία του καθενός μας και να παραχθούν φάρμακα, τα οποία προς χρήση στη Γη. Επιπλέον, οι μικροδορυφόροι θα παρακολουθούν από το Διάστημα τη Γη και θα μπορούν να προστατεύουν το περιβάλλον, εφόσον θα εντοπίζουν πυρκαγιές, μόλις αυτές εκδηλωθούν ενώ από το Διάστημα εντοπίζονται άλλα προβλήματα στο περιβάλλον, όπως π.χ. προβλήματα στη θάλασσα, στις παραλίες και η παράνομη καταστροφή δασών).

Μία ακόμη σημαντική παράμετρος του εν λόγω εγχειρήματος αποτελεί η προσπάθεια επαναπατρισμού Κυπρίων επιστημόνων του εξωτερικού, ώστε να μπορούν να εργάζονται στον τόπο τους. Σημείωσε ότι από τη στιγμή που έγινε η ανακοίνωση, Κύπριοι επιστήμονες που ζουν στο εξωτερικό και ασχολούνται με αυτά τα θέματα ζήτησαν πληροφορίες, καθώς δίδεται η ευκαιρία να επιστρέψουν στην πατρίδα τους και να προσφέρουν την τεχνογνωσία τους.

Τέλος, από πλευράς μας, σημειώνεται ανακοίνωση της COSPAR, ότι το επόμενο Διαστημικό της Συμπόσιο θα φιλοξενηθεί στην Κύπρο από τον CSEO, τον Νοέμβριο του

2025, όπου και αναμένεται να συγκεντρωθεί η διεθνής διαστημική κοινότητα στην Κύπρο καθώς και ότι η ίδρυση του C-SpaRC είναι ευθυγραμμισμένη με την Κυπριακή Διαστημική Στρατηγική (2022-2027), η οποία μπορεί να ανευρεθεί στον διαδικτυακό τόπο:

[https://dec.dmrid.gov.cy/dmrid/dec/ws_dec.nsf/All/C976C0C5D58E47C9C225893B0035FE92/\\$file/Cyprus%20Space%20Strat](https://dec.dmrid.gov.cy/dmrid/dec/ws_dec.nsf/All/C976C0C5D58E47C9C225893B0035FE92/$file/Cyprus%20Space%20Strategy%202022-2027_APROVED%20-Ammended%2005_2023.pdf)

4.2 7^η διοργάνωση του διεθνούς φεστιβάλ Reflect (Λεμεσός 30-31 Μαΐου τ.έ.)

Η σημαντικότερη διοργάνωση στον κλάδο της τεχνολογίας και της καινοτομίας, που διεξάγεται στην Κύπρο και μία από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες εκδηλώσεις στους κλάδους αυτούς στην περιοχή της Μεσογείου, το Reflect Festival, πραγματοποιήθηκε, στις 30-31 Μαΐου τ.έ., σε νέα τοποθεσία (Kolla Factory) στη Λεμεσό, προσφέροντας μια ανανεωμένη εμπειρία σε περίπου 10.000 άτομα, που το επεσκέφθησαν.

Το Reflect Festival έχει εξελιχθεί σε μία από τις μεγαλύτερες εκδηλώσεις τεχνολογίας και startup στην περιοχή και σε έναν μοναδικό κόμβο, που ενώνει κορυφαίους επαγγελματίες από την Ευρώπη, την Αφρική και τη Μέση Ανατολή, μετατρέποντας τη Λεμεσό σε επίκεντρο της καινοτομίας στην Ανατολική Μεσόγειο. Κάθε χρόνο, προσελκύει χιλιάδες συμμετέχοντες με ομιλίες, πάνελ, εργαστήρια, διαγωνισμούς προώθησης νέων επιχειρήσεων, συνεδρίες δικτύωσης κ.α.. Βασικός στόχος του, αποτελεί η γεφύρωση της Ευρώπης και της MENA, οδηγώντας την επιχειρηματική αξία, μέσω της ενίσχυσης των επιχειρηματικών διασυνδέσεων καθώς και της ενθάρρυνσης της συνεργασίας στον τομέα της τεχνολογίας. Έχει άμεσο αντίκτυπο στην ανάπτυξη του οικοσυστήματος των νεοφυών επιχειρήσεων στο νησί και στις συμμετέχουσες χώρες, προωθώντας συνεργασίες στην τεχνολογία, την οικονομία αλλά και τον πολιτισμό. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό, επίσης, το γεγονός ότι παρουσιάζει, κάθε χρόνο, την ταχεία πρόοδο και τα επιτεύγματα της Κύπρου στην καινοτομία και τις επιχειρηματικές ευκαιρίες, προσφέροντας, ταυτόχρονα, στους τοπικούς επιχειρηματίες των κλάδων έρευνας και τεχνολογίας παγκόσμιες προοπτικές και το αντίστροφο.

Κατά τη διάρκεια της φετινής διήμερης διοργάνωσης, οι συμμετέχοντες, συμπεριλαμβανομένων των 250+ επενδυτών, 1000+ startups και 150+ ομιλητών είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν άτομα του χώρου τους, να ανταλλάξουν ιδέες και να βρουν νέους δυνητικούς πελάτες και ταλέντα.

Το «Reflect Festival 2024», συμπεριέλαβε, φέτος, πέντε σκηνές με εξειδικευμένες θεματολογίες. Η «Big Picture Stage» ήταν ειδικά προσαρμοσμένη για ιδρυτές και επενδυτές, ενώ η «Money Stage by Payabl.» επικεντρώθηκε στο μέλλον των χρημάτων και της Fintech. Σημαντική θέση στη φετινή διοργάνωση είχε η βιομηχανία των χρηματοοικονομικών τεχνολογιών. Ειδικότερα, στη σκηνή “Money Stage” εκτός από την κα U. Buracienne μιλήσαν, επίσης, ο Chief Product Officer της Payabl, κ. I. Skachkov και η Chief Technology Officer κα Θ. Πασχάλη, οι οποίοι μετέφεραν στο κοινό του Φεστιβάλ την εμπειρογνωμοσύνη τους στις καινοτομίες των χρηματοοικονομικών τεχνολογιών και των τεχνολογικών εξελίξεων. Η «Future Stage» φιλοξένησε θέματα όπως οι μελλοντικές πόλεις, η κινητικότητα, το μέλλον της εργασίας, η

μακροζωία και η βιωσιμότητα, μεταξύ πολλών άλλων. Άλλες σκηνές κάλυψαν καίρια θέματα, όπως Τεχνητή Νοημοσύνη (AI), edtech, blockchain, κυβερνοασφάλεια, healthtech ή deeptech. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να επιλέξουν διαδραστικές, μικρές συνεδρίες, όπως εργαστήρια και συζητήσεις.

Περισσότεροι από 150 ομιλητές μοιράστηκαν τις γνώσεις τους με επισκέπτες και συμμετέχοντες. Ανάμεσα τους ήταν οι Bindi Karia (Innovation Expert και Venture Partner στη Molten Ventures), Robin Wauters (ιδρυτής στο tech.eu), Jason Ball (VC στον κανόνα 30), Michal Smida (ιδρυτής στο Twisto), Kaidi Ruusalepp (ιδρυτής & Διευθύνων Σύμβουλος στη Funderbeam) και Omar Hagrass (συνιδρυτής στην Trella).

Αξίζει να αναφέρουμε ότι για τη φετινή διοργάνωση ειδικοί στον τομέα των startup χαρακτήρισαν το εν λόγω φεστιβάλ ως ένα γεγονός, που βρίσκεται στο προσκήνιο της τεχνολογικής καινοτομίας, το οποίο δεν αναδεικνύει μόνο τη δυναμική φύση του τοπίου των χρηματοοικονομικών τεχνολογιών αλλά συμβαδίζει και με την προσπάθεια της Κύπρου να διαμορφώσει το μέλλον των ψηφιακών συναλλαγών. Ο κ. Σ. Λάμπρου, επιχειρηματίας, συνιδρυτής & CEO του Heart Group και συνιδρυτής του Reflect Festival, υπογράμμισε τον ρόλο του φεστιβάλ στην περιφερειακή ανάπτυξη, υπογραμμίζοντας ότι έχει μετατραπεί σε κύρια πλατφόρμα για την προώθηση περιφερειακής συνεργασίας και καινοτομίας. Η μετακίνηση, φέτος, στο Kolla Factory έδωσε τη δυνατότητα στους διοργανωτές να παρουσιάσουν μετασχηματιστικές ιδέες και συνεργασίες στην τεχνολογία και όχι μόνο.

Το Reflect Festival συνεχίζει να αποτελεί μια κομβική διοργάνωση για επιχειρηματίες, επενδυτές και διαμορφωτές αποφάσεων, που στοχεύουν με τη δράση τους να έχουν σημαντική επίδραση στους τομείς τους να αναπτύξουν ουσιαστικές συνδέσεις και να ενημερωθούν για τις μελλοντικές τάσεις, ιδιαίτερα τις εξελίξεις στο τεχνολογικό οικοσύστημα.

Τέλος, σημειώνεται ότι και φέτος η μεγάλη πρόκληση παραμένει η διασύνδεση των οικοσυστημάτων καινοτομίας των χωρών, που συμμετείχαν με το κυπριακό οικοσύστημα καινοτομίας και τεχνολογίας, και ότι οι επισκέπτες τόνισαν την αμεσότητα του Φεστιβάλ ως ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του. Με αυτόν τον τρόπο, το Reflect Festival ενθαρρύνει και καλλιεργεί τις επαφές και τις δυνατότητες δικτύωσης, τη δημόσια συζήτηση για τις τεχνολογικές καινοτομίες, τις ευκαιρίες προβολής των νεοσύστατων νεοφυών επιχειρήσεων και τη διευκόλυνση συνεργασιών με εταιρείες, ήδη εδραιωμένες, οι οποίες αναζητούν νέες τεχνολογικές λύσεις, στο πλαίσιο του κοινού οράματος της διαμόρφωσης του μέλλοντος σε έναν διασυνδεδεμένο κόσμο.

4.3 Οι δαπάνες για έρευνα στην κυπριακή οικονομία

Βάσει στοιχείων της κ/Στατιστικής Υπηρεσίας, το 2022 σημειώθηκε αύξηση στις δαπάνες για την έρευνα στην Κύπρο, σε σχέση με το 2021, ωστόσο, το μερίδιο του Α.Ε.Π. της χώρας για δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης παραμένει σε χαμηλά επίπεδα. Αναλυτικότερα, οι συνολικές δαπάνες για ερευνητικές δραστηριότητες στην Κύπρο, το 2022, υπολογίζονται σε 207 εκ. Ευρώ (0,75% του ΑΕΠ), σε σύγκριση με 199,5 εκ. Ευρώ (0,8% του ΑΕΠ), το 2021). Παρά την αύξηση,

κατά 3,8%, το 2022, σε σχέση με το 2021, το μερίδιο του Α.Ε.Π. της Κύπρου, που αναλογεί στις δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης εξακολουθεί να παραμένει σε χαμηλά επίπεδα όπως προαναφέρθηκε.

Ο μέσος όρος του ποσοστού αυτού στα κράτη-μέλη της ΕΕ ανέρχεται σε 2,24% (από 0,46% στη Ρουμανία, 0,69% τη Μάλτα και 0,74% στη Λετονία σε 3,20% στην Αυστρία, 3,40% στη Σουηδία και 3,43% στο Βέλγιο). Αξίζει να σημειωθεί, όμως, ότι η Κύπρος διαθέτει έναν από τους υψηλότερους μέσους ετήσιους ρυθμούς αύξησης στις ερευνητικές δαπάνες (10,3% για την περίοδο 2000–2022 έναντι 4,2% της ΕΕ για την αντίστοιχη περίοδο).

Κατά τομέα, ο τομέας των επιχειρήσεων παρουσίασε, το 2022, ερευνητικές δαπάνες, ύψους 86,5 εκ. Ευρώ ή 41,8% του συνόλου, η τριτοβάθμια εκπαίδευση 77,5 εκ Ευρώ ή 37,4%, τα ιδιωτικά ιδρύματα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα 31 εκ. Ευρώ ή 15,0% και το Κυπριακό Δημόσιο 12 εκ. Ευρώ ή 5,8%, σε σύγκριση με μερίδια 42,2%, 38,4%, 13,4% και 6,0% αντίστοιχα το 2021. Στον τομέα των επιχειρήσεων, ο τομέας της ενημέρωσης και επικοινωνίας απετέλεσε τον κύριο φορέα ερευνητικής δραστηριότητας, με δαπάνες, ύψους 49,7 εκ. Ευρώ, ενώ σημαντική ήταν και η συνεισφορά της μεταποιητικής βιομηχανίας (και ιδιαίτερα των κλάδων παραγωγής βασικών φαρμακευτικών προϊόντων και σκευασμάτων και κατασκευής ηλεκτρονικών υπολογιστών, ηλεκτρονικών και οπτικών προϊόντων και ηλεκτρολογικού εξοπλισμού) με 25,2 εκ. Ευρώ.

Από πόρους του δημοσίου χρηματοδοτήθηκε, το 2022, το 22,1% της ερευνητικής δραστηριότητας (45,8 εκ. Ευρώ) σε σύγκριση με 23,3% το 2021 (46,4 εκ. Ευρώ). Το μεγαλύτερο μέρος των ερευνητικών δαπανών επικεντρώθηκε στις θετικές επιστήμες (92,8 εκ. Ευρώ), ενώ οι επιστήμες μηχανικού απορρόφησαν 65,3 εκ. Ευρώ, οι κοινωνικές επιστήμες 22,1 εκ. Ευρώ, οι ιατρικές επιστήμες 10,2 εκ. Ευρώ, οι αγροτικές επιστήμες 8,9 εκ. Ευρώ και οι ανθρωπιστικές επιστήμες 7,6 εκ. Ευρώ.

Ο αριθμός των ατόμων, που απασχολήθηκαν σε ερευνητικές δραστηριότητες, το 2022, ανήλθε σε 4.241, σε σύγκριση με 4.209, το 2021. Σε όρους ισοδύναμου πλήρους απασχόλησης, ο αριθμός αυτός υπολογίζεται σε 2.262 άτομα, εκ των οποίων τα 890 ή 39,3% ήταν γυναίκες, ενώ ποσοστό 33% του ερευνητικού δυναμικού κατείχε διδακτορικό τίτλο.

4.4 Πρόταση Eurobank για αύξηση του ποσοστού συμμετοχής της στην Ελληνική Τράπεζα

Την αύξηση του ποσοστού συμμετοχής της στην Ελληνική Τράπεζα σε 55,3% και την υποβολή δημόσιας πρότασης προς τους μετόχους της Ελληνικής Τράπεζας με προσφερόμενο αντάλλαγμα 2,56 Ευρώ/μετοχή ανακοίνωσε η Eurobank. Συγκεκριμένα, στις 3.6.24 η Eurobank ανακοίνωσε ότι μετά τη λήψη των σχετικών εποπτικών εγκρίσεων, αγόρασε συνολικό ποσοστό 26,1% (107.694.301 μετοχές) στην Ελληνική Τράπεζα έναντι συνολικού τιμήματος 275,7 εκατομμυρίων Ευρώ περίπου, ήτοι τιμήματος 2,56 Ευρώ ανά μετοχή, ως ακολούθως:

- 71.428.572 μετοχές (17,30%) από την Porpy S.à.r.l. έναντι συνολικού τιμήματος 182,9 εκατ. Ευρώ περίπου
- 6.555.717 μετοχές (1,59%) από επενδυτικά κεφάλαια τα οποία διαχειρίζεται η Senvest Management LLC έναντι

συνολικού τιμήματος 16,8 εκατ. Ευρώ περίπου

- 28.023.767 μετοχές (6,79%) από την Wargaming Group Limited έναντι συνολικού τιμήματος 71,7 εκατ. Ευρώ περίπου
- 857.142 μετοχές (0,21%) από το Ταμείο Προνοίας για τους Εκτελεστικούς Διευθυντές της Wargaming Group Limited έναντι συνολικού τιμήματος 2,2 εκατ. Ευρώ περίπου, και
- 829.103 μετοχές (0,20%) από το Ταμείο Προνοίας για το Ανώτερο Διοικητικό Προσωπικό της Wargaming Group Limited έναντι συνολικού τιμήματος 2,1 εκατ. Ευρώ περίπου.

Πριν από τη συναλλαγή, η Eurobank κατείχε άμεσα 120.559.360 μετοχές, που αντιπροσωπεύουν το 29,20% του συνολικού εκδοθέντος μετοχικού κεφαλαίου της Ελληνικής Τράπεζας. Μετά τη συναλλαγή, σύμφωνα με τα άρθρα 13 και 6(2) του περί Δημοσίων Προτάσεων Εξαγοράς Νόμου του 2007 της Κυπριακής Δημοκρατίας, Ν.41(Ι)/2007, η Eurobank ανακοινώνει την υποβολή Υποχρεωτικής Δημόσιας Πρότασης προς τους μετόχους της Ελληνικής Τράπεζας για την απόκτηση ποσοστού έως 100% του εκδοθέντος μετοχικού κεφαλαίου της Ελληνικής Τράπεζας. Το προσφερόμενο αντάλλαγμα για την απόκτηση των μετοχών της Ελληνικής Τράπεζας είναι 2,56 ευρώ/μετοχή και θα καταβληθεί τοις μετρητοίς σε όλους τους μετόχους, που θα αποδεχθούν τη δημόσια πρόταση.

Κατά την ημερομηνία της ανακοίνωσης αυτής της Eurobank το συνολικό εκδοθέν μετοχικό κεφάλαιο της Ελληνικής Τράπεζας αποτελείται από 412.805.230 κοινές μετοχές ονομαστικής αξίας 0,50 Ευρώ η κάθε μία. Η προτείνουσα, μετά τη συναλλαγή, κατέχει άμεσα 228,253,661 μετοχές που αντιπροσωπεύουν το 55,3% του συνολικού εκδοθέντος μετοχικού κεφαλαίου της Ελληνικής Τράπεζας. Δεν κατέχονται μετοχές από πρόσωπα, που θεωρούνται από το Νόμο ότι ενεργούν σε συνεννόηση με την προτείνουσα και δεν υπάρχουν έμμεσες συμμετοχές σχετιζόμενες με την προτείνουσα. Καθώς η προτείνουσα κατέχει πέραν του 50% των δικαιωμάτων ψήφου της Ελληνικής Τράπεζας, η δημόσια πρόταση δεν υπόκειται σε οποιεσδήποτε αιρέσεις.

Η Eurobank έχει προβεί σε όλες τις απαραίτητες διευθετήσεις με τραπεζικό ίδρυμα στην Κύπρο για την καταβολή του προτεινόμενου ανταλλάγματος στους μετόχους της Ελληνικής Τράπεζας, που θα αποδεχθούν την εν λόγω δημόσια πρόταση.

Η Axia Ventures Group και η Citigroup Global Markets Europe AG ενήργησαν ως χρηματοοικονομικοί σύμβουλοι της Eurobank για τη συναλλαγή, ενώ η Milbank LLP, η Ιωαννίδης Δημητρίου Δ.Ε.Π.Ε., η Elias Neocleous & Co LLC και η Ποταμίτης Βεκρής Δικ. Εταιρεία παρείχαν νομική υποστήριξη. Η Axia Ventures Group και η Cyprus Investment and Securities Corporation Limited («CISCO») ενεργούν ως σύμβουλοι της προτείνουσας σε σχέση με τη δημόσια πρόταση. Επιπρόσθετα, η CISCO ενεργεί και ως χειριστής ανάδοχος σύμφωνα με τις πρόνοιες της ΚΔΠ 96/2008 του Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου («ΧΑΚ») όπως τροποποιήθηκε.

5. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ - ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ - ΕΜΠΟΡΙΟ

5.1. Διαδικτυακή απάτη METAMAX στην Κύπρο

Σε περίπου 30, ανέρχονται οι καταγγελίες στις κ/Αστυνομικές αρχές σχετικά με την απάτη της επενδυτικής πυραμίδας Metamax. Πάντως θεωρείται εξαιρετικά δύσκολο να επιστραφούν χρήματα σε όσους έχουν εξαπατηθεί, αφού δεν έχουν εντοπιστεί οι κάτοχοι της πλατφόρμας, ενώ οι

συναλλαγές πραγματοποιούνται με κρυπτονομίσματα και με χρήση τρίτων ανταλλακτηρίων. Ακόμα, μεγάλο μέρος των γραφικών, τα οποία χρησιμοποιούσε η Metamax για να προσελκύσει πελάτες φαίνεται να είναι προϊόν τεχνητής νοημοσύνης.

Οι έρευνες της κ/Αστυνομίας γύρω από την υπόθεση με την επενδυτική πυραμίδα Metamax, που φέρεται να εξαπάτησε χιλιάδες κόσμο σε Κύπρο, Ελλάδα και άλλες χώρες συνεχίζονται με εντατικό ρυθμό. Ο αριθμός των καταγγελιών αναμένεται να αυξηθεί, δεδομένου ότι όλο και περισσότεροι πολίτες, οι οποίοι έχασαν χρήματα αποφάσισαν να προβούν σε επίσημη καταγγελία.

Προς το παρόν έχει συλληφθεί και βρίσκεται υπό κράτηση για την εμπλοκή του στην υπόθεση 54χρονος Ελληνοκύπριος πολίτης, για τον οποίον διερευνώνται διάφορα σχετικά αδικήματα, μεταξύ αυτών δε, και η προώθηση πυραμίδας, κάτι το οποίο αποτελεί από μόνο του ποινικό αδίκημα. Ο 54χρονος κατονομάζεται από διάφορα πρόσωπα ότι τους έπειθε να επενδύσουν όλο και περισσότερα χρήματα στην εν λόγω πλατφόρμα, χρησιμοποιώντας ως επιχειρήμα ότι ο ίδιος έλαβε κέρδη περίπου 60.000 Ευρώ. Φαίνεται ότι διευθετούσε, τόσο διαδικτυακές, όσο και διά ζώσης συναντήσεις με νέα μέλη/επενδυτές και τους έπειθε να επενδύουν μεγάλα ποσά. Ο ίδιος παρουσιάζει και τον εαυτό του ως θύμα, αφού υποστηρίζει ότι και εκείνος επένδυσε κάποια χρήματα με παρότρυνση τρίτων, χωρίς όμως να είναι σε θέση να τους υποδείξει. Σε κάθε περίπτωση, φαίνεται να ξεκαθαρίζει το γεγονός ότι ο εν λόγω δεν ελάμβανε χρήματα ο ίδιος, αλλά ενεργούσε, με σκοπό να πείσει κόσμο να επενδύσει στη Metamax, έτσι ώστε να επωφεληθεί και ο ίδιος, αφού βρισκόταν υψηλά στην πυραμίδα για την Κύπρο και ήταν υπεύθυνος για την εγγραφή νέων μελών. Η απάτη εκδηλώθηκε με ποικίλους τρόπους. Π.χ. σε δημοσίευμα εμφανίζεται ένας πλασματικός «συντάκτης της Cyprus Mail» με το όνομα «Jeremy Bowen» να έχει χρησιμοποιήσει την «επενδυτική πλατφόρμα» και να έχει βγάλει πάνω από 3.000 Ευρώ, προτού αφαιρέσει 2.000 Ευρώ «για να αγοράσει δώρο για τη σύζυγο του». Διευκρινίζεται ότι ο πραγματικός Jeremy Bowen εργάζεται στο BBC και όχι για την Cyprus Mail. Σε άλλες περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκε η πλατφόρμα ανταλλαγής μηνυμάτων WhatsApp, με αποστολή μαζικών μηνυμάτων σε χρήστες ότι θα βοηθηθούν να αποκομίσουν τεράστια χρηματικά ποσά, μέσω της επενδυτικής πυραμίδας. Όταν τα υποψήφια θύματα ανταποκρίνοντο, άρχιζε η εκμετάλλευση, αφού γινόταν και υποκλοπή προσωπικών δεδομένων και οι απατεώνες ζητούσαν επιπλέον ποσά, προφασιζόμενοι ότι είναι απαραίτητα για την αποδέσμευση του ποσού, ενώ με παρόμοιες τεχνικές μπορούσαν να αποκτήσουν ακόμα και πρόσβαση στους τραπεζικούς λογαριασμούς των θυμάτων τους.

Πάντως, η Αστυνομία καλεί το κοινό να είναι ιδιαίτερα προσεκτικό και να μην ακολουθεί τέτοιου είδους αναρτήσεις ή μηνύματα από πρόσωπα που δεν γνωρίζει καθώς πρόκειται για απάτη. Προτρέπει, επίσης, το κοινό που θέλει να ασχοληθεί με επενδύσεις να εμπιστεύεται μόνο εγγεγραμμένα και αδειούχα οικονομικά ιδρύματα.

5.2 Διεθνής καμπάνια στην Κύπρο με στόχο την προσέλκυση ΑΞΕ

Στην οικονομική επικαιρότητα βρίσκεται η απόφαση της Κυπριακής Δημοκρατίας να προχωρήσει σε μια ευρεία διεθνή καμπάνια ενημέρωσης, με στόχο τη βελτίωση της εικόνας της χώρας στο εξωτερικό. Πρόκειται για ένα μεγάλο έργο, στο οποίο το Invest Cyprus έχει πρωταγωνιστικό ρόλο, αφού έχει αναλάβει τον διαγωνισμό για την ανάθεση προσέλκυσης ΑΞΕ. Πρόκειται δε, για την πρώτη φορά, που ο κρατικός μηχανισμός κινητοποιείται σε τέτοια κλίμακα για την προστασία της φήμης της χώρας. Ως επιτυχημένο παράδειγμα επικοινωνίας και αλλαγής αντιλήψεων για τη χώρα θεωρείται η καμπάνια στις ΗΠΑ από τον Σύνδεσμο Τραπεζών Κύπρου σε συνεργασία με τις κυπριακές αρχές, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τον πολλαπλασιασμό των ανταποκριτριών τραπεζών για τη διενέργεια συναλλαγών σε USD.

Το νέο έργο είναι μεγαλύτερο και ευρύτερο και στοχεύει στη βελτίωση τη εικόνας της χώρας στο διεθνές οικονομικό και επενδυτικό στερέωμα. Αν και δεν αμφισβητείται η μεγάλη πρόοδος στη μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου για την αντιμετώπιση φαινομένων ξεπλύματος χρήματος, πρόοδος, η οποία αναγνωρίζεται κι από διεθνείς οργανισμούς (πχ Moneyval, τον Οργανισμό του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας), ωστόσο υποθέσεις που ανάγονται στο παρελθόν, όπως η τήρηση της εφαρμογής των κυρώσεων κατά της Ρωσίας, απατούν συνολική προσέγγιση (μηδενική ανοχή και παραπομπή των σχετικών υποθέσεων στα δικαστήρια). Σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές η Κύπρος φιλοξενεί έναν μεγάλο αριθμό ξένων επιχειρήσεων με εκατοντάδες εργαζομένων, και οφείλει, αφενός να τις προστατεύσει, αφετέρου να προστατεύσει την φήμη τα χώρας ενώ οι διεθνείς επενδυτές, όταν διαβάζουν κάτι αρνητικό για την Κύπρο, συνήθως δεν το διερευνούν και μένουν με την εντύπωση της προβληματικής χώρας. Η καμπάνια καλείται να διαλύσει τις οποίες αρνητικές εντυπώσεις υπάρχουν και να ενημερώσει για τις πραγματικές συνθήκες που επικρατούν στην Κυπριακή Δημοκρατία. Σημαντικό εργαλείο στην πρωτοβουλία αυτή θεωρείται η συνεργασία με τις ΗΠΑ, σε θέματα αντιμετώπισης του οικονομικού εγκλήματος, η οποία αναμένεται να προβληθεί ιδιαίτερα.

Η βελτίωση της φήμης της Κύπρου φαίνεται να αποτελεί προϋπόθεση για να μπορέσει η Κύπρος να προσελκύσει περισσότερες ποιοτικές επενδύσεις, οι οποίες με τη σειρά τους θα δημιουργήσουν αντίστοιχα ποιοτικές θέσεις εργασίας.

Κατά το πρόσφατο ταξίδι του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, κ. Ν. Χριστοδουλίδη στο Λονδίνο εκδήλωση - συζήτηση με επιχειρηματίες, η οποία πραγματοποιήθηκε παρουσία του, στην Ύπατη Αρμοστεία της Κυπριακής Δημοκρατίας στο Λονδίνο, επιχειρηματίες, επενδυτές και επαγγελματίες του χωριού των επενδύσεων συμφώνησαν ότι πρέπει να γίνουν πολλά περισσότερα για να αλλάξει η εικόνα, ενώ εκφράστηκε και η άποψη ότι η αλλαγή αντίληψης για την Κύπρο θα μπορούσε να απογειώσει την κ/οικονομία. Την εκδήλωση οργάνωσε το «Cypriots in the City», το μεγαλύτερο δίκτυο επαγγελματιών Κυπρίων στο ΗΒ, με συνδιοργανωτές την ΟΕΒ, την Τράπεζα Κύπρου και την Deloitte Cyprus.

Στην ομιλία του ο κ. Χριστοδουλίδης έδωσε μια γενική εικόνα της κ/οικονομίας, παρουσίασε τις πολιτικές προτεραιότητες της κυβέρνησης και ενημέρωσε για τις

προσπάθειες του rebranding της χώρας.

Αξίζει να αναφέρουμε ότι χωρίς καμία ενέργεια από το κράτος, μόνο με το υφιστάμενο θεσμικό περιβάλλον, η Κύπρος έχει ήδη καταφέρει να προσελκύσει έναν μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων και να δημιουργήσει ένα οικοσύστημα εταιρειών τεχνολογίας. Η παραμονή και η μεγέθυνση του οικοσυστήματος και ο εμπλουτισμός του και με άλλες διεθνείς επιχειρήσεις απαιτούν πρόσθετες ενέργειες σε επίπεδο αντιλήψεων για την Κύπρο.

Υπενθυμίζουμε ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κατά την ομιλία του στη Γενική Συνέλευση της ΟΕΒ (23.4.24) είχε αναφέρει ως απαραίτητη προϋπόθεση για τη δημιουργία σταθερού περιβάλλοντος και την επίτευξη των οικονομικών και επενδυτικών στόχων της Κυβέρνησης την ενίσχυση της αξιοπιστίας της Κύπρου, αξιολογώντας την (την αξιοπιστία) ως το υπ' αριθμόν ένα θέμα στην προσπάθεια προσέλκυσης ποιοτικών ΑΞΕ. Είχε αναφέρει, επίσης, ότι η πολιτική βούληση για επίδειξη μηδενικής ανοχής σε πρακτικές, οι οποίες εκθέτουν την Κύπρο διεθνώς είναι σαφής και δεδομένη και είναι αναγκαίο να εγκαταλειφθούν οριστικά πρακτικές, που εξέθεσαν το όνομα της στο παρελθόν. Υπό αυτό το πρίσμα, είχε ανακοινώσει ο κ. Χριστοδουλίδης τη σύσταση της Εθνικής Μονάδας Εφαρμογής Κυρώσεων, καθώς και τη σύσταση της Ενιαίας Εποπτικής Αρχής για τους παρόχους διοικητικών υπηρεσιών. Ιδιαίτερα σημαντική, με πολλαπλούς αποδέκτες, κατά κύριο λόγο στο εξωτερικό και κατ' επέκταση με πολλαπλά οφέλη είναι και η υπογραφή Μνημονίου με το FBI για ενίσχυση της Μονάδας Οικονομικού Εγκλήματος.

Η συντονισμένη αυτή προσπάθεια για το rebranding της χώρας στο εξωτερικό εκτιμάται ότι θα μπορούσε να έχει πολλαπλασιαστικά οφέλη (πχ μαζική εγκατάσταση ξένων επιχειρήσεων στην Κύπρο) και συνεπακόλουθα και πολιτικά οφέλη.

5.3 Εξελίξεις στη συμφωνία της κ/ κυβέρνησης με την Hermes Airports για την επέκταση των αεροδρομίων Λάρνακας και Πάφου

Το συμβόλαιο, που αφορά στη διαχείριση των αεροδρομίων Λάρνακας και Πάφου βρίσκεται κυριολεκτικά στον αέρα. Η ανάδοχη κοινοπραξία παραβίασε συμβατικές της υποχρεώσεις, με αποτέλεσμα, να βρίσκονται σε εξέλιξη διαδικασίες, προκειμένου να αποφασιστεί, κατά πόσον η κ/ Κυβέρνηση θα προχωρήσει στη λύση του συμβολαίου. Συγκεκριμένα, σε ότι αφορά στις διαπραγματεύσεις με τη διαχειρίστρια εταιρεία των αεροδρομίων Hermes Airports η κ/ κυβέρνηση προχώρησε στην πρόσληψη τεχνικών και οικονομικών συμβούλων, οι οποίοι, βρίσκονται σε διαπραγμάτευση μαζί της, με στόχο να βρεθεί η «μέγιστη κοινή συνισταμένη και να μην αναγκαστεί η κ/Κυβέρνηση να τερματίσει μονομερώς το συμβόλαιο με την εταιρεία

Υπενθυμίζουμε ότι στις 12.5.2006 τέθηκε σε ισχύ η συμφωνία παραχώρησης των διεθνών αερολιμένων Λάρνακας και Πάφου στην εταιρεία για περίοδο 25 ετών. Με βάση τη συμφωνία αυτή, η Κυπριακή Δημοκρατία λαμβάνει από την Hermes Airports σταθερό ετήσιο τέλος για την παραχώρηση της διαχείρισης ύψους 3,5 εκατ. Ευρώ καθώς και ποσοστό επί των διαθέσιμων ταμειακών υπολοίπων της εταιρείας σύμφωνα με τον Μηχανισμό Διαμοιρασμού Κερδών («Profit Share»). Με βάση τις ρήτρες της εν λόγω συμφωνίας,

η Hermes θα έπρεπε εδώ και καιρό να προχωρήσει στην ανάπτυξη της δεύτερης φάσης των υποδομών στα αεροδρόμια Λάρνακας και Πάφου για να αυξηθεί η δυναμικότητά τους, με δεδομένο ότι τα σχετικά πλαφόν κίνησης επιβατών, τα οποία τίθενται στη συμφωνία παραχώρησης έχουν εκπληρωθεί. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, η αξία των έργων επέκτασης στα δύο αεροδρόμια υπολογίστηκε σε 100 εκατ. Ευρώ. Η Hermes Airports ισχυρίστηκε ότι έχει δικαίωμα να αναστείλει την έναρξη της δεύτερης φάσης των υποδομών, με αποτέλεσμα το αρμόδιο κ/ Υπουργείο Μεταφορών να παραπέμψει το θέμα σε διαιτησία. Το Τριμελές Σώμα Κριτών (Διαιτητών) της Ταχίας Επίλυσης Διαφορών εξέδωσε στις 17.6.2021 απόφαση, σύμφωνα με την οποία, η Hermes δεν έχει δικαίωμα να αναστείλει τις εργασίες της δεύτερης φάσης υποδομών, δικαιώνοντας έτσι τις θέσεις του Υπουργείου Μεταφορών. Στις 4.8.2021 η Hermes ενημέρωσε το Υπουργείο Μεταφορών ότι αδυνατεί να εξασφαλίσει τη χρηματοδότηση των εργασιών για τη δεύτερη φάση των υποδομών στα δύο αεροδρόμια. Στις 16.9.2021, ξεκίνησε η διαδικασία διαπραγματεύσεων με την Hermes σχετικά με την υλοποίηση της δεύτερης φάσης υποδομών και τις δυνατότητες χρηματοδότησής της. Στις 5.5.2022, το Υπουργείο Μεταφορών σε απαντητική του επιστολή προς την Ελεγκτική Υπηρεσία επιβεβαίωσε ότι, τα δύο μέρη (κ/Κυβέρνηση και Hermes Airports) κατέληξαν σε προκαταρκτική συμφωνία για παράταση της συμφωνίας παραχώρησης των δυο αεροδρομίων για άλλα πεντέμισι χρόνια, δηλαδή, έως τον Νοέμβριο του 2036, με συγκεκριμένους οικονομικούς και τεχνικούς όρους. Η επέκταση της συμφωνίας θα βοηθούσε την Hermes να διασφαλίσει τις συνθήκες εκείνες, που θα συνέβαλαν στην εξεύρεση χρηματοδότησης και ως αντάλλαγμα, η κοινοπραξία θα αποποιείτο μια σειράς δικαιωμάτων και απαιτήσεων αποζημιώσεων από το κράτος, όπως την ετήσια αποζημίωση (αρκετών εκατομμυρίων Ευρώ), που λαμβάνει για το παράνομο αεροδρόμιο του Ergan, το οποίο λειτουργεί ανταγωνιστικά στο κατεχόμενο τμήμα του νησιού.

Τελικά, η προκαταρκτική συμφωνία για παράταση της συμφωνίας παραχώρησης των αεροδρομίων στην εν λόγω διαχειρίστρια εταιρεία για άλλα πεντέμισι χρόνια δεν προχώρησε, εξαιτίας έντονων αντιδράσεων τόσο της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, όσο και κοινοβουλευτικών κομμάτων. Συνεπώς, επί του παρόντος αναζητείται εναλλακτική λύση. Το κ/Υπουργείο Μεταφορών, το οποίο εκτιμά ως τεχνικά αναγκαία την υλοποίηση της δεύτερης φάσης των έργων στα δύο αεροδρόμια για να ικανοποιηθούν οι ανάγκες της επιβατικής κίνησης, εμφανίζεται αισιόδοξο για την κατάληξη των διαπραγματεύσεων με την Hermes Airports. Ωστόσο, πηγές της κ/κυβέρνησης τονίζουν ότι, δεδομένου ότι η διαχειρίστρια εταιρεία έχει ήδη παραβιάσει έναν σημαντικότερο όρο της συμφωνίας (αυτόν των έργων επέκτασης στα αεροδρόμια Λάρνακας και Πάφου) η διακοπή της συμφωνίας αποτελεί επιλογή που εξετάζεται.

5.4 Επένδυση από ΑΔΜΗΕ - Νέα υποδομή τηλεπικοινωνιών στην Κύπρο

Ο ΑΔΜΗΕ επενδύει στην Κύπρο, μέσω θυγατρικής του στις τηλεπικοινωνίες. Τη στρατηγική συνεργασία τους για την ενίσχυση της ψηφιακής συνδεσιμότητας στην Ανατολική

Μεσόγειο με την ανάπτυξη και λειτουργία ενός υπερσύγχρονου καλωδιακού σταθμού και παράκτιων υποδομών προσαигιάλωσης στην Κύπρο ανακοίνωσαν η Grid Telecom, θυγατρική εταιρεία και φορέας τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών του ΑΔΜΗΕ και η Tamares Telecom (Ισραήλ).

Η Tamares Telecom είναι διεθνής πάροχος τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών χονδρικής και διαχειριστής δικτύων οπτικών ινών, θυγατρική εταιρεία της Aluma Infrastructure Fund. Η σύμπραξη των δύο εταιρειών, σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση, θέτει τις βάσεις για τη δημιουργία κρίσιμων υποδομών με την ανάπτυξη ενός τηλεπικοινωνιακού κόμβου στη δυτική ακτή του νησιού για την ασφαλή προσαигιάλωση και διασύνδεση υποθαλάσσιων καλωδιακών συστημάτων οπτικών ινών, που διασχίζουν την Ανατολική Μεσόγειο μεταξύ Ευρώπης και Μέσης Ανατολής. Ο κόμβος συνδεσιμότητας ανοικτής πρόσβασης θα συνδέει την Κύπρο, δυτικά, με την Ελλάδα και τη Νοτιοανατολική Ευρώπη και ανατολικά, με το Ισραήλ, την Αίγυπτο και την Αραβική Χερσόνησο, εξασφαλίζοντας σε χονδρικούς και εταιρικούς πελάτες εναλλακτικές και αξιόπιστες οδεύσεις διακίνησης δεδομένων διεθνούς εμβέλειας, με σημαντικά οφέλη, όπως χαμηλή απόκριση, ισχυρή εφεδρεία, υψηλή ταχύτητα και προηγμένη κυβερνοασφάλεια.

Η στρατηγική αυτή συνεργασία αποτελεί ορόσημο για την επέκταση των περιφερειακών ψηφιακών υποδομών και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης στη νέα εποχή της οικονομίας των δεδομένων. Αξιοποιώντας πλήρως τη γεωγραφική θέση της Κύπρου η συνεργασία της Grid Telecom και της Tamares Telecom δημιουργεί έναν ουδέτερο καλωδιακό σταθμό ανοικτής πρόσβασης, που θα διασυνδέει τοπικά και διεθνή υποθαλάσσια και χερσαία οπτικά δίκτυα, παρέχοντας προηγμένες υπηρεσίες μεταφοράς δεδομένων και φιλοξενίας τερματικού εξοπλισμού για την ασφαλή προσαигιάλωση υποθαλάσσιων καλωδιακών συστημάτων στην Κύπρο καθώς και συμπληρωματικές υπηρεσίες data center και τεχνικής υποστήριξης σε επίπεδο επιχειρησιακών εφαρμογών.

Υπενθυμίζεται ότι η Tamares Telecom, ήδη, συνεργάζεται με την Grid Telecom για την κατασκευή και λειτουργία του καλωδιακού συστήματος οπτικών ινών «ANDROMEDA». Η Grid Telecom αναδεικνύεται, ουσιαστικά, σε κορυφαίο τηλεπικοινωνιακό πάροχο χονδρικής στην ελληνική αγορά, καθώς στηρίζει την ταχεία ανάπτυξή της στο εκτεταμένο οπτικό δίκτυο του ΑΔΜΗΕ στην Ελλάδα και τις γειτονικές χώρες, ενοποιώντας το με δικά της διεθνή σημεία παρουσίας και ζεύξεις οπτικών ινών, επιτυγχάνοντας, έτσι, διαφορισμό δικτύου, μέγιστη ασφάλεια και εξαιρετικά χαμηλή υστέρηση στη μεταγωγή δεδομένων. Η Tamares Telecom διαχειρίζεται το ιδιόκτητο υποθαλάσσιο σύστημα οπτικών ινών «TAMARES-NORTH», μεταξύ Ισραήλ και Κύπρου, το οποίο προεκτείνεται σε πολλαπλούς διεθνείς προορισμούς, παρέχοντας προσαρμοσμένες λύσεις επικοινωνίας, μέσω προηγμένων υποδομών και υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους.

Ο Πρόεδρος και Δ/νων Σύμβουλος του ΑΔΜΗΕ, κ. Μ. Μανουσάκης, σε σχετικές δηλώσεις ανέφερε ότι ο καλωδιακός σταθμός για την προσαигιάλωση υποθαλάσσιων καλωδιακών συστημάτων οπτικών ινών στην Κύπρο θα επιτρέψει την απευθείας διασύνδεση διεθνών διαδρόμων

δεδομένων, που διέρχονται από την Ανατολική Μεσόγειο και ότι έργα του ΑΔΜΗΕ, όπως η ηλεκτρική διασύνδεση «Great Sea Interconnector», μεταξύ Κρήτης Κύπρου-Ισραήλ και ο νέος καλωδιακός σταθμός, που θα αναπτύξει η θυγατρική μας Grid Telecom, σε συνεργασία με την Tamares Telecom, δημιουργούν ένα πλούσιο οικοσύστημα υποδομών για τον ενεργειακό και ψηφιακό μετασχηματισμό, όχι μόνο της Κύπρου, αλλά και της ευρύτερης περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου.

Αντίστοιχα, ο Πρόεδρος της Aluma Infrastructure Fund, κ. Ό. Γιόγκεφ, σημειώνει για την Tamares Telecom ότι η συνεργασία με την Grid Telecom και τον ΑΔΜΗΕ για την απόκτηση ενός υπερσύγχρονου καλωδιακού σταθμού στην Κύπρο, παράλληλα με τη συνεργασία για την κατασκευή και λειτουργία του καλωδιακού συστήματος ANDROMEDA, θα ενισχύσει την ασφάλεια, δεδομένου ότι οι επενδύσεις σε νέα στρατηγικά έργα παρέχουν πολλαπλά επίπεδα διαφοροποίησης των υποδομών. Τα έργα αυτά περιλαμβάνουν την ανάπτυξη εγκαταστάσεων προσαигιάλωσης υποθαλάσσιων καλωδίων καθώς και νέων συστημάτων καλωδίων οπτικών ινών, καλύπτοντας έτσι τη ζήτηση της αγοράς για λύσεις μεταφοράς δεδομένων υψηλής ποιότητας, μέσω μιας τηλεπικοινωνιακής γέφυρας μεταξύ Ανατολής και Δύσης».

5.5 Πιθανές επιπτώσεις της αύξησης των αμερικανικών δασμών στα κινέζικα προϊόντα στην αγορά της Κύπρου

Ο εμπορικός πόλεμος ΗΠΑ – Κίνας αναμένεται να έχει παράπλευρες απώλειες και για τις χώρες της ΕΕ, μια χρονική στιγμή, κατά την οποία οξύνεται ο ανταγωνισμός των δυο υπερδυνάμεων για επικράτηση στην παγκόσμια αγορά. Η απόφαση των ΗΠΑ να επιβάλουν αυξήσεις στους δασμούς των εισαγωγών προϊόντων από την Κίνα, συνολικής αξίας 18 δισ. USD, έστω και αν θεωρείτο αναμενόμενη, αποτελεί μια κίνηση με σοβαρές επιπτώσεις και για άλλες αγορές, σε περίπτωση, που υιοθετηθεί και από την ΕΕ.

Συγκεκριμένα, με την απόφαση των ΗΠΑ ο δασμολογικός συντελεστής για τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα θα τετραπλασιαστεί στο 100%, το 2024, ενώ ο συντελεστής για τους ημιαγωγούς (μικροτσιπ) θα εκτοξευθεί, από το 25% στο 50%, μέχρι το 2025. Πέραν των ηλεκτρικών αυτοκινήτων και τους ημιαγωγούς, οι ΗΠΑ τριπλασιάζουν, επίσης, περίπου, τους δασμούς σε ορισμένα προϊόντα χάλυβα και αλουμινίου, καθώς και στις μπαταρίες ιόντων λιθίου για ηλεκτρικά αυτοκίνητα και στα εξαρτήματα μπαταριών. Ο δασμολογικός συντελεστής για τον φυσικό γραφίτη και ορισμένα άλλα κρίσιμα ορυκτά θα αυξηθεί, από 0% σε 25%, ενώ ο δασμολογικός συντελεστής για τις ηλιακές κυψέλες θα διπλασιαστεί, από 25% σε 50%.

Σε ότι αφορά στην Κύπρο, δεδομένου ότι πρόκειται για μια κατεχορήν εισαγωγική χώρα, με αρκετές συναλλαγές με την Κίνα, αναμένεται να επηρεαστεί σε περίπτωση, που η ΕΕ ακολουθήσει τις ΗΠΑ στην αύξηση των δασμών στα εισαγόμενα κινεζικά προϊόντα.

Οικονομικοί αναλυτές σχολιάζοντας τις τελευταίες αυτές εξελίξεις αποδίδουν πολιτική χροιά στην εν πολλοίς αναμενόμενη αυτή απόφαση, θεωρώντας ότι η κυβέρνηση των ΗΠΑ ήθελε να δώσει ταχύτερα το μήνυμα ότι είναι έτοιμη να προασπιστεί τα οικονομικά συμφέροντα της χώρας, εν μέσω της πίεσης, που υφίσταται στο πλαίσιο της

προεκλογικής εκστρατείας για τις προεδρικές εκλογές του Νοεμβρίου του 2024.

Ο ΓΓ του ΚΕΒΕ (Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο) κ. Μ. Τσιακκής, μιλώντας πρόσφατα για το θέμα, σημείωσε ότι ο εν εξελίξει εμπορικός πόλεμος, ΗΠΑ-Κίνας έχει στόχο, η κάθε πλευρά να εξασφαλίσει την προστασία των προϊόντων της και εξέφρασε την εκτίμηση ότι η ΕΕ θα ακολουθήσει τις αποφάσεις των ΗΠΑ για αύξηση των δασμών σε κινεζικά προϊόντα και κυρίως στα ηλεκτρικά αυτοκίνητα και τα φωτοβολταϊκά. Τα ευρωπαϊκά προϊόντα αυτής της κατηγορίας δεν είναι τόσο ανταγωνιστικά όσο τα κινέζικα, σύμφωνα με τον κ. Τσιακκή, και γι' αυτό η ΕΕ αναμένεται να ακολουθήσει την ίδια δασμολογική πολιτική με αυτή των ΗΠΑ. Ως αποτέλεσμα, θα ακριβύνουν τα κινέζικα προϊόντα, που θα εισάγονται στην Κύπρο, εξέλιξη με επιπτώσεις, τόσο σε καταναλωτές, όσο και σε επιχειρήσεις. Ο κ. Τσιακκής τόνισε, επίσης, ότι η Κύπρος, όντας εισαγωγέας φωτοβολταϊκών από την Κίνα, αναμένεται να επηρεαστεί σε κάποιο βαθμό, καθώς αυτά περιλαμβάνονται στον κατάλογο των προϊόντων με τις αυξήσεις των δασμών.

Η Κίνα, έχοντας διατηρήσει πολύ χαμηλά το κόστος παραγωγής, έχει καταφέρει να εισέλθει δυναμικά στις αγορές και να πληξεί την ανταγωνιστικότητα των ΗΠΑ και της ΕΕ. Γι' αυτό, και οι δυο τελευταίες επιδιώκουν με μέτρα και δασμούς να περιορίσουν την επέκταση της. Μάλιστα, η ΕΕ ενδέχεται να χρειαστεί να επιβάλει δασμούς, της τάξης του 50%, για να σταματήσει τη ροή φθηνών κινεζικών ηλεκτρικών οχημάτων στην αγορά, ή επίπεδο δασμολόγησης 30%, σε μια πρώτη φάση αντίδρασης, εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Σημειωτέον, επίσης, ότι βρίσκεται υπό εξέλιξη έρευνα της ΕΕ σε σχέση με τις επιδοτήσεις στα κινεζικά ηλεκτρικά αυτοκίνητα, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί σύντομα, χωρίς όμως να εκτιμούν ειδικοί (Rhodium Group) ότι, η οποιαδήποτε λήψη μέτρων θα μπορέσει να αποτρέψει τις εξαγωγικές επιδόσεις των κινεζικών αυτοκινητοβιομηχανιών.

Τέλος, η Κίνα, μέσω σχετικής δήλωσης του Υπουργείου Εξωτερικών εκφράζει σχετικά με τα νέα μέτρα την «αντίθεση της στις μονομερείς αυξήσεις δασμών, κατά παράβαση των κανόνων του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου» και την ετοιμότητα της «να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλίσει τα νόμιμα δικαιώματα και συμφέροντά της».

5.6 63^η Ετήσια Γενική Συνέλευση του ΣΕΛΚ, Λευκωσία 19.6.24

Πραγματοποιήθηκε στις 19.6. τ.έ. η Ετήσια Γενική Συνέλευση του Συνδέσμου Εγκεκριμένων Λογιστών Κύπρου (ΣΕΛΚ) στη Λευκωσία, παρουσία και του Προέδρου της κ/ Δημοκρατίας κ. Ν. Χριστοδουλίδη. Ο Πρόεδρος του ΣΕΛΚ κ. Χειμαρίδης μιλώντας από το βήμα της 63ης ετήσιας Γενικής Συνέλευσης είπε χαρακτηριστικά ότι “ο ΣΕΛΚ είναι έτοιμος να βοηθήσει την κ/ οικονομία με προτάσεις, ενέργειες και πρωτοβουλίες”. Αναφερόμενος στην πορεία της κυπριακής οικονομίας τόνισε ότι το 2024 εξελίσσεται πολύ καλύτερα από τις πρώτες εκτιμήσεις, κάτι το οποίο φαίνεται από τη βελτίωση της δημοσιονομικής κατάστασης, με την εμφάνιση σημαντικού δημοσιονομικού πλεονάσματος και τη μείωση του δημόσιου χρέους. Για τον πληθωρισμό και την ανεργία είπε, ότι παρουσιάζουν αισθητή αποκλιμάκωση και κυμαίνονται, περίπου στο 2.5% και στο 6%, αντίστοιχα. Στη συνέχεια, έκανε αναφορά σε τρεις σημαντικούς παράγοντες

για την πορεία της κ/ οικονομίας:

- την έναρξη στρατηγικού διαλόγου, μεταξύ Κύπρου και ΗΠΑ,
- την αναβάθμιση της οικονομίας από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης και
- τη μείωση των επιτοκίων από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Σχετικά με την ανάγκη αποκατάστασης της φήμης και της αξιοπιστίας της Κύπρου είπε ότι ο ΣΕΛΚ υποστηρίζει τις προσπάθειες για rebranding και είναι έτοιμος να συνδράμει στην προσπάθεια αυτή, τόσο θεσμικά ως Σύνδεσμος, όσο και τα μέλη του ως επαγγελματίες. Στο πλαίσιο αυτό, υποστήριξε τη σύσταση της Ενιαίας Εποπτικής Αρχής, με στόχο την πιο αποτελεσματική και ολοκληρωμένη παρακολούθηση της ποιότητας των άμεσων ξένων επενδύσεων προς την Κύπρο και των ιδίων των επενδυτών, εφαρμόζοντας τις αντίστοιχες Ευρωπαϊκές Οδηγίες, συμπεριλαμβανομένων των κυρώσεων και του ξεπλύματος παράνομου χρήματος. Μιλώντας για την προωθούμενη φορολογική μεταρρύθμιση εξέφρασε την ικανοποίηση του ΣΕΛΚ, επισημαίνοντας τη σημασία της για την οικονομική και επιχειρηματική ανάπτυξη. Ανέφερε, επίσης, ότι πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για προσέλκυση ξένων επενδύσεων και ζήτησε επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων, ώστε να περιοριστεί η γραφειοκρατία και να αντιμετωπιστεί η διαφθορά στη βάση των αρχών της χρηστής διοίκησης και των σύγχρονων πρακτικών διακυβέρνησης. Στη συνέχεια, επισήμανε ότι, αυτά που θα καθορίσουν το άμεσο μέλλον, είναι η εξέλιξη της τεχνολογίας και η εφαρμογή της τεχνητής νοημοσύνης, η πράσινη μετάβαση μαζί με τη βιώσιμη ανάπτυξη και την κυκλική οικονομία, ενώ καίριο ρόλο παίζουν και οι κοινωνικές μεταβολές. Τέλος, ο κ. Χειμαρίδης ανεφέρθη στην πλούσια δράση του ΣΕΛΚ, εντός και εκτός Κύπρου.

Τη Γενική Συνέλευση του ΣΕΛΚ χαίρετησε και ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας και εκ μέρους της Προέδρου της Βουλής, η βουλευτής, κα Χ. Ερωτοκρίτου. Ο κ. Χριστοδουλίδης στον χαιρετισμό του ανεφέρθη στο πολύπλευρο έργο του ΣΕΛΚ, το οποίο εκφράζεται μέσα από την πολύπλευρη δράση που αναπτύσσει, εκπροσωπώντας με επιτυχία έναν σημαντικό επαγγελματικό κλάδο. Σχετικά με την κ/οικονομία επεσήμανε ότι συγκαταλέγεται στις κορυφαίες στην Ε.Ε., με βάση τις οικονομικές της επιδόσεις, παρά τις πολλαπλές προκλήσεις, που αντιμετωπίζει η παγκόσμια οικονομία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, οι πρόσφατες αναβαθμίσεις της κ/οικονομίας από δύο μεγάλους Διεθνείς Οίκους Αξιολόγησης εντός Ιουνίου τ.έ. Η Κύπρος παρουσίασε τη μεγαλύτερη επιτάχυνση στην Ευρωζώνη και στο σύνολο της Ε.Ε., με ρυθμό ανάπτυξης στο 3,5%, το πρώτο τρίμηνο του 2024, όταν ο μέσος όρος ανάπτυξης στην Ε.Ε. ήταν μόλις στο 0,4%. Για τα έτη 2024 και 2025, η ανάπτυξη προβλέπεται να ενισχυθεί σε σχέση με το 2023, η ανεργία προβλέπεται να παραμείνει σε πτωτική τροχιά, ενώ ο πληθωρισμός θα συνεχίσει να επιβραδύνεται. Την ίδια στιγμή, επιτυγχάνεται σημαντικά η μείωση του δημοσίου χρέους, με στόχο τη διαμόρφωσή του σε ποσοστό χαμηλότερο του 60% του ΑΕΠ, έως το 2026. Τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνουν τη σωστή πορεία της κ/οικονομίας σε ένα ρευστό περιβάλλον. Σε αυτό το πλαίσιο, η δημοσιονομική υπευθυνότητα, η χρηματοπιστωτική σταθερότητα και οι συνεχείς διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις είναι το τρίπτυχο που καθορίζει την τρέχουσα οικονομική πολιτική της κυβέρνησης.

Ο κ. Χριστοδουλίδης ανεφέρθη, επίσης, στην έκδοση από την Κυπριακή Δημοκρατία ομολόγου επταετούς διάρκειας και ύψους, 1 δισ. Ευρώ στις διεθνείς αγορές, στις 19.6. τ.έ., η θετική ανταπόκριση του οποίου είναι άλλη μια απόδειξη της εμπιστοσύνης των διεθνών επενδυτών στην ανθεκτικότητα και τη δυναμική της κυπριακής οικονομίας.

Στη συνέλευση παρευρέθησαν επίσης αρχηγοί ή εκπρόσωποι κομμάτων, Υπουργοί, βουλευτές, ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας, κρατικοί αξιωματούχοι, επιχειρηματίες και μέλη του ΣΕΛΚ. Μετά το καταστατικό μέρος της Γενικής Συνέλευσης συγκροτήθηκε σε σώμα το νέο Δ.Σ. του ΣΕΛΚ με Πρόεδρο τον κ. Ν. Χειμαρίδη και Αντιπρόεδρο τον κ. Ο. Χριστοδούλου. Η θητεία του νέου Διοικητικού Συμβουλίου είναι για την περίοδο 2024 – 2025.

5.7 Η απορωσοποίηση της κυπριακής οικονομίας.

Η συζήτηση για την απορωσοποίηση της κ/οικονομίας, τις κυρώσεις της Δύσης (ΗΠΑ και Ε.Ε.) και τον τρόπο, με τον οποίο μετασηματίστηκε, άρδην, το οικονομικό αποτύπωμα Ρώσων και ρωσόφωνων υπηκόων στην Κύπρο, απετέλεσε το ενδιαφέρον αντικείμενο μελέτης, που παρουσιάστηκε από τη δεξαμενή σκέψης PACE (Center for Analysis and Strategies in Europe), που εδρεύει στη Λεμεσό και ασχολείται με θέματα ρωσικής διασποράς στην Ευρώπη αλλά και τον λεγόμενο μετασσοβιετικό χώρο.

Η μελέτη, η οποία παρουσιάστηκε στη Λευκωσία σε εκδήλωση της Γαλλικής Πρεσβείας, εστιάζει στις ρωσικές κοινότητες τεσσάρων χωρών της Ε.Ε. (Κύπρου, Πολωνίας, Γαλλίας και Γερμανίας). Στην Κύπρο, το ιστορικό αποτύπωμα των ρωσικών κοινοτήτων ανάγεται στις αρχές του '90, όταν κατέκλυσαν το νησί, λόγω των φορολογικών του ιδιαιτεροτήτων και του offshore χαρακτήρα της οικονομίας. Χαρακτηρίζει, μάλιστα, την Κύπρο ως το πιο «ρωσοποιημένο» κράτος της Ε.Ε., όπου σε επίπεδο αριθμών το 6% σχεδόν του πληθυσμού είναι ρωσικής καταγωγής, με τον μεγαλύτερο αριθμό αυτού, να συγκεντρώνεται στις μεγάλες πόλεις. Συνεχίζοντας, η μελέτη αναλύει τη μετατροπή μέρους της κ/οικονομίας, μετά το 2022, και τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, σε κόμβο για υπηρεσίες τεχνολογίας, IT και επικοινωνίες και την αύξηση της τάσης προσέλκυσης Ρώσων και ρωσόφωνων επαγγελματιών, με τις άδειες παραμονής να αυξάνονται, την περίοδο 2016-2022, σχεδόν πέντε φορές (4,6) για Ρώσους υπηκόους και σχεδόν τέσσερις φορές (3,8) για Λευκορώσους. Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία υπήρξε καθοριστική για τον επαναπατρισμό στην Κύπρο ρωσικών, ουκρανικών και λευκορωσικών συμφερόντων εταιρειών, με το 2022 να αυξάνονται, κατά 63%, οι Ρώσοι επαγγελματίες τεχνολογίας στην Κύπρο και κατά 76% οι αντίστοιχοι από τη Λευκορωσία. Ο μέσος Ρώσος επαγγελματίας στους τομείς των ηλεκτρονικών υπολογιστών, του προγραμματισμού, του IT και των τηλεπικοινωνιών θεωρείται προνομιούχος εργαζόμενος: Το 42% των Ρώσων εργαζόμενων στον τομέα, έχει μέσο μισθό, που αγγίζει τις 5.482 Ευρώ, τον μήνα, ενώ το 48% των Λευκορώσων πολιτών είναι, επίσης, υψηλά αμειβόμενοι, με τον αντίστοιχο μέσο μηνιαίο μισθό να φτάνει στις 5.278 Ευρώ. Η αύξηση του τομέα IT στην Κύπρο έχει συνεισφέρει σημαντικά, την τελευταία δεκαετία (2012- 2023), στον τομέα των εξαγωγών υπηρεσιών από το νησί με την αύξηση, που καταγράφεται να είναι θεαματική (από 8,4% το 2012 σε 19%

το 2023).

Η έκθεση επισημαίνει, επίσης, ότι παλαιότερες εταιρείες ρωσικών συμφερόντων, που συνδέθηκαν με Ρώσους ολιγάρχες ή απευθείας με το Κρεμλίνο, πλέον, δεν λειτουργούν ή επαναπατρίστηκαν, ουσιαστικά, στις offshore οικονομικές ζώνες, που δημιουργήσε ο Ρώσος Πρόεδρος μετά το 2020, προκειμένου να ελέγξει την ρωσική οικονομική δραστηριότητα στο εξωτερικό. Η έκθεση αναφέρεται συγκεκριμένα σε εταιρείες, όπως η FixPrice, η United Medical Group, η Etalon Group και η TCS Group Holding, που, για πολλά χρόνια είχαν ισχυρό αποτύπωμα και στην Κύπρο, μέσω τοπικών εταιρειών, που σήμερα έχουν κλείσει καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η τάση, πλέον, στην Κύπρο είναι η ίδρυση εταιρειών τεχνολογίας που έχουν «υγιέστερο» προφίλ. Τέλος, καταγράφει ότι, έως 1.1.24, ιδρύθηκαν στην Κύπρο, πάνω από 10.500 εταιρείες, με μοναδικούς ιδιοκτήτες ή ιδιοκτησιακό καθεστώς άνω του 50% από Ρώσους ή Λευκορώσους, δημιουργώντας ουσιαστικά ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης. Και σε αυτό το επίπεδο, ο πόλεμος στην Ουκρανία, τα μέτρα της Ε.Ε. (διάφοροι γύροι κυρώσεων κατά της Ρωσίας) αλλά και οι οικονομικές συνθήκες στη Ρωσία έπαιξαν καθοριστικό ρόλο για τη μετακίνηση των επαγγελματιών αυτών των κλάδων επί κυπριακού εδάφους./

Η επιτυχία του μοντέλου προσέλκυσης Ρώσων τεχνολογικών «μετοίκων», οφείλεται εν πολλοίς, σύμφωνα πάντα με την έκθεση του PACE, στον κομβικό ρόλο, που διαδραμάτισε ένα πιο υγιές πλαίσιο κινήτρων, που δεν εστίασε στο μοντέλο των «χρυσών διαβατηρίων», αλλά στην προσωρινή άδεια παραμονής, στη βάση της ίδρυσης εταιρείας στην Κύπρο, με χαμηλό φορολογικό συντελεστή ή με ειδικό φόρο για εξειδικευμένες υπηρεσίες (π.χ. φόρος 2,5% εισοδήματος από δικαιώματα λογισμικού). Ως αποτέλεσμα, η Κυπριακή Δημοκρατία κέρδισε αναπτυξιακά επί του ΑΕΠ της (5,1% για το 2022 και 2,5% για το 2023 με τα εν λόγω ποσοστά να αποτελούν ρεκόρ εντός Ευρωζώνης), οι δε προοπτικές, για το 2024, είναι ακόμη πιο αισιόδοξες.

5.8 Η συμβολή του προγράμματος ΧΡΥΣΗ VISA στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων στον τομέα των ακινήτων

Η «Χρυσή Βίζα» συνεχίζει να συμβάλει σημαντικά στην αύξηση των ξένων επενδύσεων στην κ/οικονομία, ενώ η κ/αγορά ακινήτων συνεχίζει να καταγράφει ισχυρές επιδόσεις και το 2024, επαναλαμβάνοντας, την πορεία του 2023, μία από τις καλύτερες χρονιές των τελευταίων 15 ετών, παρά τη μικρή επιβράδυνση. Κατά το α' τρίμηνο του έτους, έλαβαν χώρα 4.543 συναλλαγές ακινήτων, συνολικής αξίας 955,8 εκ. Ευρώ, σύμφωνα με επισκόπηση της «Δανός Διεθνείς Σύμβουλοι και Εκτιμητές Ακινήτων». Το 2023, η συνολική αξία των συναλλαγών ακινήτων ανήλθε στα 5,6 δισ. Ευρώ με 25.400 συναλλαγές.

Τα στοιχεία του 2023, περιλαμβάνουν όλους τους τύπους ακινήτων (κατοικίες, εμπορικά ακίνητα, οικόπεδα και κτίρια). Οι πωλήσεις κατοικιών μόνο (διαμερίσματα και μονοκατοικίες), το 2023, ανήλθαν σε 3,8 δισ. Ευρώ, ελαφρώς μειωμένες από τα 3,9 δισ. Ευρώ το 2022. Ωστόσο, οι κατοικίες υψηλών προδιαγραφών συνέχισαν να οδηγούν την αγορά οικιστικών ακινήτων, με συνολικές πωλήσεις, ύψους 2 δισ. Ευρώ, τάση που αναμένεται να συνεχιστεί και το 2024. Οι αλλοδαποί αγοραστές απέκτησαν 6.900 ακίνητα το 2023,

σημειώνοντας αύξηση 16% από τα 5.928 ακίνητα, που αγοράστηκαν το 2022. Η «Δανός» σχολιάζει ότι το πρόγραμμα της «Χρυσής Βίζας» αποτελεί σημαντικό κίνητρο των συναλλαγών αλλοδαπών πολιτών, συνεπώς, οι ξένες επενδύσεις συνεχίζουν να διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην αγορά κατοικίας.

Σύμφωνα με τη «Δανός Διεθνείς Σύμβουλοι και Εκτιμητές Ακινήτων», η Λεμεσός συνεχίζει να κυριαρχεί στην αγορά πολυτελών διαμερισμάτων, ενώ η Λευκωσία παρουσιάζει μια πιο μέτρια, αλλά σταθερή αγορά, προσελκύοντας φοιτητές, ιδιοκτήτες επιχειρήσεων και δημοσίους υπαλλήλους. Οι συναλλαγές στην επαρχία Λάρνακας κατέγραψαν αύξηση 22%, σε όρους αξίας συναλλαγών, με την επαρχία Πάφου να καταγράφει αύξηση 4%, σε ετήσια βάση. Η αύξηση, που παρατηρήθηκε στις δύο αυτές επαρχίες φαίνεται να αντιστάθμισε τη μειωμένη συναλλακτική δραστηριότητα της επαρχίας Λεμεσού. Ωστόσο, παρά τη συρρίκνωση, κατά 8%, της αξίας των συναλλαγών στη Λεμεσό, η επαρχία συνεχίζει να απορροφά το μεγαλύτερο μερίδιο των συναλλαγών με μερίδιο 41% της συνολικής αξίας. Η Πάφος κατατάσσεται, στη δεύτερη θέση, συνεισφέροντας το 20% της συνολικής αξίας των συναλλαγών, ακολουθούμενη από τη Λευκωσία με 18%.

Η έκδοση οικοδομικών αδειών στην Κύπρο αυξήθηκε, κατά 8,3% το 4^ο τετράμηνο τ.έ., σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2023. Οι τοπικές Αρχές εξέδωσαν 2.545 άδειες την περίοδο αυτή, σε σύγκριση με 2.351 την ίδια περίοδο του 2023. Η αξία αυτών των αδειών αυξήθηκε, κατά 8,9% και η συνολική έκταση, που καλύφθηκε επεκτάθηκε, κατά 15,7%. Σημαντική ήταν και η αύξηση, κατά 24,2%, του αριθμού των προγραμματισμένων οικιστικών μονάδων. Μόνο τον Απρίλιο τ.έ., οι Δημοτικές Αρχές και τα περιφερειακά γραφεία εξέδωσαν 669 οικοδομικές άδειες, αξίας 261,3 εκ. Ευρώ και κάλυψαν 192.300 τ.μ. Οι άδειες αυτές θα διευκολύνουν την κατασκευή 930 οικιστικών μονάδων, 558 πολυκατοικιών, 226 μονοκατοικιών, 97 διπλοκατοικιών και 49 μικτών πολυκατοικιών, συμπεριλαμβανομένων.

Η ανάλυση της «Δανός» καταγράφει αύξηση της ζήτησης για επαγγελματικούς χώρους στην Κύπρο, η οποία έχει φτάσει στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων πέντε ετών, ανακάμπτοντας από τις επιπτώσεις της περιόδου της πανδημίας. Οι αυξημένες ξένες επενδύσεις έχουν ενισχύσει τη ζήτηση για επαγγελματικούς χώρους γραφείων, ιδιαίτερα για σύγχρονα γραφεία κατηγορίας Α', τα οποία αναμένεται να παραμείνουν σε υψηλή ζήτηση και το 2024. Παγκύπρια, οι τιμές ενοικίασης αυξήθηκαν, κατά 8,5%, σε ετήσια βάση, το 4^ο τρίμηνο του 2024 και είναι περίπου 10% υψηλότερες, σε σύγκριση με το 2019. Οι τιμές των ενοικίων γραφείων είναι, πλέον, περίπου 14% υψηλότερες, σε σχέση με το 4^ο τρίμηνο του 2022. Η Λεμεσός και η Λάρνακα οδηγούν την αγορά, ενώ η πρωτεύουσα Λευκωσία δείχνει σταθερή ανάκαμψη.

Σύμφωνα, τέλος, με τη «Δανός», η αγορά επαγγελματικών ακινήτων στην Κύπρο «είναι ιδιαίτερα ελκυστική, με ξένες εταιρείες να προσελκύονται στο νησί, λόγω της υψηλής ποιότητας ζωής, της στρατηγικής τοποθεσίας και του ευνοϊκού φορολογικού συστήματος».

5.9 Ιαπωνική λίστα κυρώσεων σε κυπριακές εταιρείες

Σε λίστα κυρώσεων της Ιαπωνίας συμπεριελήφθησαν κ/εταιρείες για φερόμενη ανάμειξή τους στην υποστήριξη της

ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία. Στην τελευταία δέσμη περιοριστικών μέτρων, που επέβαλε η χώρα της Άπω Ανατολής και ανακοινώθηκαν στο τέλος της περασμένης εβδομάδας συμπεριλαμβάνονται, συνολικά (11) νομικές οντότητες και (1) φυσικό πρόσωπο, μεταξύ των οποίων και (2) εταιρείες εγγεγραμμένες στην Κύπρο. Πρόκειται για τις εταιρείες IBEX Shipping και Azia Shipping, με έδρα τη Λευκωσία.

Σύμφωνα με δημοσιεύματα κ/εφημερίδων (Φιλελεύθερος, 20.05 τ.έ.) η Ιαπωνία θεωρεί ότι τα εν λόγω (12) φυσικά και νομικά πρόσωπα υποβοηθούσαν τη διεξαγωγή εμπορίου όπλων μεταξύ Βορείου Κορέας και Ρωσίας, με αποτέλεσμα την ενίσχυση της ρωσικής στρατιωτικής μηχανής και την επίτευξη των στρατιωτικών στόχων της στην Ουκρανία.

Σημειώνεται ότι ο κυβερνητικός εκπρόσωπος της Ιαπωνίας, κ. Γιοσιμάσα Χαγιασί ανέφερε σε δηλώσεις του σχετικά με την επιβολή των εν λόγω κυρώσεων ότι «σε συνεργασία με συμμαχικές χώρες, όπως οι ΗΠΑ, η Ιαπωνία πάγωσε τα περιουσιακά στοιχεία (11) εταιρειών και (1) φυσικού προσώπου, που ανεμείχθησαν στη ρωσο-βορειοκορεατική στρατιωτική συνεργασία για να υποστηριχθεί η εισβολή της Μόσχας στην Ουκρανία, εξέλιξη η οποία παραβιάζει τις αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών, που κατηγορηματικά απαγορεύουν το εμπόριο όπλων και συναφών υλικών με τη Βόρεια Κορέα».

5.10 Διακοπή συμβολαίου Κυπριακού Δημοσίου με την Kitition Ocean Holdings για την ανάπτυξη του λιμένα και της μαρίνας Λάρνακας

Το κ/Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων προχώρησε στον τερματισμό του συμβολαίου με την εταιρεία Kitition Ocean Holdings Ltd, σε σχέση με την ενιαία ανάπτυξη του λιμανιού και της μαρίνας Λάρνακας (επένδυση συνολικής αξίας 1,2 δισ.), εξέλιξη αναμενόμενη, από τη στιγμή, που βάσει της γνωμάτευσης της Νομικής Υπηρεσίας η άρνηση της εταιρείας να ανανεώσει την εγγυητική για τη λειτουργία του λιμανιού, κάτι το οποίο είχε συμφωνηθεί κατά την τελευταία σύσκεψη στο Προεδρικό Μέγαρο, παρουσία του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Ν. Χριστοδουλίδη συνιστούσε παραβίαση ουσιώδους όρου της συμφωνίας. Συγκεκριμένα, το αρμόδιο Υπουργείο ανακοίνωσε τη Δευτέρα 27.5 τ.έ. επίσημα ότι παραδόθηκε στην Kitition ειδοποίηση τερματισμού της Σύμβασης Παραχώρησης του Έργου και ότι ταυτόχρονα γίνονται όλες οι απαραίτητες ενέργειες για την ομαλή μετάβαση και απρόσκοπτη συνέχιση της λειτουργίας του λιμανιού και της μαρίνας, μέσα από την ανάληψη της διαχείρισής τους από την Αρχή Λιμένων Κύπρου. Η επιστολή τερματισμού της σύμβασης, που επιδόθηκε στην εταιρεία έχει άμεση ισχύ. Ταυτόχρονα, το Υπουργείο Μεταφορών και ο Δήμος Λάρνακας είχαν συνάντηση στις 31.5. τ.έ., κατά την οποία θα συζητήσουν τους τρόπους προώθησης του εναλλακτικού σχεδίου (plan B) σε μια προσπάθεια το έργο ανάπτυξης του λιμανιού και της μαρίνας να προχωρήσει με νέο επενδυτή. Το έργο αυτό χαρακτηρίζεται ως κομβικής σημασίας για τη Λάρνακα, αφού με την υλοποίησή του, σ' όλες τις φάσεις, θα δημιουργούσε πολλαπλασιαστικά οφέλη για την οικονομία της πόλης και θα αναβάθμιζε σε μεγάλο βαθμό το τουριστικό της προϊόν. Μετά τις εξελίξεις αυτές, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων κάλεσε σε

συνάντηση τους εκπροσώπους των εργαζομένων για ενημέρωση και συντονισμό σχετικά με την εφαρμογή των εργατικών νομοθεσιών και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους.

Ο κ/Υπουργός Μεταφορών, κ. Α. Βαφεάδης σε σχετικές δηλώσεις ανέφερε ότι η συνεχής άρνηση της Kition να ανανεώσει την εγγυητική οδήγησε το Υπουργείο στην απόφαση να τερματίσει άμεσα τη σύμβαση, με συνέπεια το λιμάνι και η μαρίνα Λάρνακας να επανέλθουν στη διαχείριση του Κράτους. «Το Κράτος είναι έτοιμο να λειτουργήσει το λιμάνι χωρίς καμία διακοπή κι έχει λάβει όλα τα δέοντα μέτρα για να συνεχιστεί η απρόσκοπτη λειτουργία του, ώστε οι βασικές υπηρεσίες, που προσφέρει να συνεχίσουν να εξυπηρετούν τις ανάγκες της Κύπρου. Ο κ. Βαφεάδης διαβεβαίωσε ότι το έργο θα προχωρήσει, δεδομένου ότι το επενδυτικό ενδιαφέρον για την Κύπρο είναι μεγάλο, είτε από κράτη, είτε από εταιρείες και θεωρείται ότι θα βρεθεί επενδυτής. Πρόσθεσε ότι η κ/Κυβέρνηση προτίθεται να ζητήσει αποζημίωση από την Kition σε σχέση με τα χρήματα της εγγυητικής, που δεν εισπράχθηκαν και σε ερώτηση για την περίπτωση που η εταιρεία προσφύγει στη δικαιοσύνη, κατά πόσον η εξέλιξη αυτή θα παγώσει τις διαδικασίες προκήρυξης νέων προσφορών για προσέλκυση επενδυτή, απήντησε ότι το θέμα θα εξεταστεί από τη Νομική Υπηρεσία.

Αναμένεται συνάντηση, την Παρασκευή 31.05 τ.έ., του κ. Βαφεάδη με τον Δήμαρχο Λάρνακας, παρουσία παραγόντων της πόλης για να αποφασιστούν τα επόμενα βήματα, προκειμένου να προχωρήσει άμεσα η υλοποίηση του έργου με εναλλακτικούς τρόπους.

Επί της ουσίας, μετά τον τερματισμό της σύμβασης με την Kition Ocean Holdings για την ανάπτυξη του λιμανιού και της μαρίνας, το έργο εισέρχεται σε μία περίοδο αβεβαιότητας, κυρίως ως προς τον χρόνο υλοποίησής του. Η επιστολή τερματισμού της σύμβασης με άμεση ισχύ, που επεδόθη στην εταιρεία σημαίνει ότι ξεκινούν οι διαδικασίες παραλαβής του λιμανιού και της μαρίνας από το κ/Κράτος, με στόχο να μην επηρεαστεί η ομαλή λειτουργία τους. Ήδη ενημερώθηκε η Αρχή Λιμένων Κύπρου, η οποία θα αναλάβει εκ νέου τη διαχείριση των δύο χώρων.

Σύμφωνα με το κ/Υπουργείο Μεταφορών η προγραμματισμένη συνάντηση (27.5.24) με την εταιρεία για να συζητηθεί η ομαλή παραχώρηση του λιμανιού και της μαρίνας στο κ/Κράτος δεν έγινε ποτέ, διότι η Kition δεν προσήλθε, εξέλιξη η οποία ενδεχομένως αποτυπώνει την πρόθεση της εταιρείας να προσφύγει δικαστικά. Σε περίπτωση που η Kition προσφύγει στη δικαιοσύνη και αρνηθεί να παραχωρήσει το λιμάνι και τη μαρίνα, τότε και το κ/Κράτος θα προσφύγει ταυτόχρονα στη δικαιοσύνη, με σκοπό την εξασφάλιση διατάγματος, που να του εκχωρεί τη διαχείρισή τους. Σε περίπτωση δε, που η εταιρεία αγνοήσει διάταγμα εκχώρησης της διαχείρισης του λιμανιού και της μαρίνας στο κράτος, τότε το κ/Κράτος αναμένεται να προσφύγει, εκ νέου, στη δικαιοσύνη για παρακοή διατάγματος.

Η προφανής ανησυχία σε παράγοντες και φορείς στη Λάρνακα στηρίζεται στην πιθανότητα η σχετική νομική διαμάχη να επιφέρει σημαντικές καθυστερήσεις στο έργο. Από την πλευρά του, ο δήμαρχος Λάρνακας κ. Α. Βύρας χαρακτήρισε τον τερματισμό της σύμβασης με την Kition ως

“αρνητική εξέλιξη” και ενόψει της επικείμενης συνάντησης με τον κ. Βαφεάδη, την Παρασκευή 31.5.24, ανέφερε ότι «θα ζητήσει πλήρη ενημέρωση για τις τελευταίες εξελίξεις και τους τρόπους, με τους οποίους θα υλοποιηθεί το έργο με νέα δεδομένα».

Από την πλευρά της, η εταιρεία Kition, μέσω της νομικής της ομάδας εκφράζει την άποψη ότι η ειδοποίηση τερματισμού είναι παράνομη, παραβιάζει τους όρους της συμφωνίας και ότι η συμπεριφορά της κ/Κυβέρνησης υπονομεύει το κράτος δικαίου, που θα έπρεπε να υπάρχει για την προστασία των επενδυτών. Η εταιρεία εξετάζει, πλέον, τις νομικές της επιλογές.

Τέλος, αξίζει να αναφέρουμε την εκτίμηση εδώ πολιτικών και οικονομικών παραγόντων ότι η κατάληξη της σύμβασης με την Kition Ocean Ltd. επαναφέρει το τεράστιο θέμα του τρόπου, με τον οποίο ανατίθενται μεγάλα έργα στην Κύπρο (βλ. έγγραφό μας με ΑΠΦ2510/122/667/21.5.24), με αποτέλεσμα να προκύπτουν, στη συνέχεια, σοβαρά προβλήματα στην ολοκλήρωσή τους. Υπενθυμίζεται, επίσης, ότι, αυτή τη στιγμή, σοβαρότατο πρόβλημα υπάρχει και στην ολοκλήρωση του τερματικού φυσικού αερίου στο Βασιλικό και στον αυτοκινητόδρομο Πάφου - Πόλεως Χρυσοχούς, έργα, τα οποία έως τώρα έχουν στοιχίσει στο κ/Δημόσιο δεκάδες εκατομμύρια Ευρώ και τα οποία κινδυνεύουν να μην υλοποιηθούν.

5.11 Ετήσια Γενική Συνέλευση του κ/ Συνδέσμου Μεγάλων Αναπτύξεων (Λευκωσία, 15.5.24)

Πραγματοποιήθηκε, στις 15.5. τ.έ., στο ξενοδοχείο Hilton στη Λευκωσία, η Ετήσια Γενική Συνέλευση του Συνδέσμου Μεγάλων Αναπτύξεων. Η εν λόγω ετήσια γενική συνέλευση συμπίπτει με την επέτειο των δέκα ετών από την ίδρυση του Συνδέσμου.

Τις εργασίες άνοιξε με χαιρετισμό του, ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, κ. Ν. Χριστοδουλίδης, ενώ από την παρουσίαση του Προέδρου του Συνδέσμου και τις ομιλίες άλλων μελών του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνδέσμου συγκροτούνται τα ακόλουθα:

- Ο Σύνδεσμος έχει 16 εγγεγραμμένα μέλη, υλοποιεί 19 μεγάλα εμπλουτιστικά έργα, με συνολική αξία, που υπερβαίνει τα 8 δισ. Ευρώ (μαρίνες, καζίνο, συγκροτήματα κ.ά.), ενώ μεγάλο μέρος των έργων έχει ήδη υλοποιηθεί ή βρίσκεται υπό υλοποίηση ή μελέτη.
- Οι μεγάλες αναπτύξεις προσελκύουν σταθερά το ενδιαφέρον ξένων επενδυτών, πραγματικότητα, η οποία επιβάλλει την ανάληψη δράσεων για βελτίωση και αναβάθμιση της ποιότητας των συναφών υπηρεσιών.
- Η συνεισφορά των μεγάλων αναπτύξεων στην κ/οικονομία, όπως η δημιουργία θέσεων εργασίας, η προσέλκυση επενδυτών και τουριστών και η αύξηση των φορολογικών εσόδων είναι ιδιαίτερα μεγάλη.
- Διαχρονική αποστολή του Συνδέσμου αποτελεί η δημιουργία ενός φιλικού επιχειρηματικού κλίματος για την επίλυση των προβλημάτων, που αντιμετωπίζουν επενδυτές και επιχειρηματικές αποστολές στην υλοποίηση μεγάλων αναπτύξεων (έργων), την εξεύρεση κεφαλαίων και την επικοινωνία και τον διάλογο με τους αρμόδιους κρατικούς φορείς.
- Κλειδί στην προσπάθεια προώθησης και προσέλκυσης

επενδύσεων είναι ο συντονισμός κράτους και επιχειρήσεων, ώστε να δημιουργηθεί ένα σύγχρονο μοντέλο ανάπτυξης.

- Τα κίνητρα για σύμπραξη ξένων εταιρειών με κ/εταιρείες συντελούν, ώστε οι κυπριακές εταιρείες να αποκτούν την αναγκαία εμπειρία και τεχνογνωσία.

- Τροχοπέδη στις επενδύσεις αποτελούν, συχνά, ο κρατικός μηχανισμός, ενώ είναι επείγουσα ανάγκη να προχωρήσουν οι αναγκαίες μεταρρυθμίσεις, τόσο για την αντιμετώπιση των εμποδίων, που λειτουργούν αποτρεπτικά στις επενδυτικές πρωτοβουλίες και σχετίζονται με αναχρονιστικές δομές, όσο και εξαιτίας των διεθνών εξελίξεων. Σε αυτές τις μεταρρυθμίσεις, συμπεριλαμβάνονται η μείωση του ενεργειακού κόστους, η επιτάχυνση της απονομής δικαιοσύνης και η δημιουργία ενός σαφούς, σταθερού χωρίς εμπόδια και διεθνώς ανταγωνιστικού θεσμικού πλαισίου.

- Μία από τις πιο σύγχρονες προκλήσεις αποτελούν οι μεγάλες και σύνθετες αναπτύξεις, που συντελούν στην πράσινη μετάβαση.

- Αποτελεί άμεση προτεραιότητα η τάχιση οριστικοποίηση της δήλωσης πολιτικής για τις ενοποιημένες αναπτύξεις μεγάλων και σύνθετων χρήσεων, ζήτημα που εκκρεμεί από το 2014.

- Στις αναγκαίες δράσεις εκσυγχρονισμού συμπεριλαμβάνεται και η δημιουργία Υφυπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας για τη στέγαση της Ενιαίας Υπηρεσίας Εξυπηρέτησης Επενδυτών για στρατηγικές επενδύσεις.

Ο Πρόεδρος του Συνδέσμου κ. Δημητριάδης χαιρέτισε ακόμη την ψήφιση του νόμου για τη στρατηγική ανάπτυξη και απηύθυνε έκκληση ώστε να ψηφιστούν και οι σχετικοί κανονισμοί.

Στον δικό του χαιρετισμό ο Πρόεδρος του ΚΕΒΕ, κ. Σ. Σταύρου, ανέφερε ότι ο τομέας των μεγάλων αναπτύξεων, ο οποίος έχει αντιμετωπίσει τα τελευταία χρόνια αρκετές προκλήσεις (πανδημία COVID 19, σύρραξη στην Ουκρανία, κρίση στη Μέση Ανατολή) αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την προσέλκυση επενδύσεων στη χώρα και γι' αυτό είναι επιτακτική ανάγκη να αναληφθούν πρωτοβουλίες για την πλήρη επαναδραστηριοποίηση του. Επεσήμανε δε, ότι, παρά τις δύσκολες τρέχουσες διεθνείς πολιτικές εξελίξεις και κρίσεις, η Κύπρος μπορεί να προσελκύσει μεγάλες αναπτύξεις, αναδεικνύοντας τα πλεονεκτήματα της οικονομίας της. Χαιρέτισε, επίσης, την εξαγγελία του ΠτΔ για την εκστρατεία αναβάθμισης της εικόνας της χώρας, εκστρατεία, για την οποία «όλοι μαζί θα πρέπει να εργαστούν», αναφέρθηκε ιδιαίτερα θετικά στον νέο θεσμό της οικονομικής διπλωματίας και πρόσθεσε ότι οι ξένοι επενδυτές θα ενθαρρυνθούν μέσω πρωτοβουλιών.

Στο πλαίσιο της ΕΓΣ διεξήχθη ψηφοφορία για την εκλογή του νέου Διοικητικού Συμβουλίου του Συνδέσμου, κατά την οποία ο κ. Δημητριάδης επανεξελέγη στη θέση του Προέδρου για την επόμενη τριετία.

5.12 Διαμόρφωση ολιγοπωλιακών συνθηκών στις δημόσιες συμβάσεις στην Κύπρο

Ζητήματα στρεβλώσεων στην κ/οικοδομική βιομηχανία προκαλεί η διαχρονική κατάσταση, η οποία έχει διαμορφωθεί με τις συμβάσεις του κ/Δημοσίου και ειδικότερα με αυτές, που αφορούν στον τομέα των έργων, κυρίως των οδικών.

Η «προνομιακή» παρουσία τριών μεγάλων εργοληπτικών

εταιρειών (Cyfield, Ιακωνου Brothers, Cybarco) εκ των πραγμάτων δημιουργεί μεγάλα ερωτηματικά για το καθεστώς, που διέπει την προκήρυξη και την κατακύρωση των δημόσιων συμβάσεων, διαδικασία, η οποία, όπως αποδεικνύεται, εξοστρακίζει μικρούς και μεσαίους εργολήπτες, αφήνοντας πεδίο μόνο για λίγες μεγάλες εταιρείες. Ωστόσο, από την εξέταση των ζητημάτων, που αναφέρονται προκύπτουν και ζητήματα που σχετίζονται με τη δημιουργία ολιγοπωλιακών συνθηκών στον χώρο της κ/ οικοδομικής βιομηχανίας, τα οποία σε μια τουλάχιστον περίπτωση φέρεται να σχετίζονται άμεσα με το φαινόμενο που είναι γνωστό ως «εθνικοί εργολάβοι».

Τα ζητήματα αυτά είναι γνωστά στην κ/Κκυβέρνηση. Στο κ/Υπουργείο Μεταφορών βρίσκεται μάλιστα σε εξέλιξη έρευνα, προκειμένου να εντοπιστεί η αιτία δημιουργίας «μονοπωλιακών» φαινομένων στην οικοδομική βιομηχανία, καθυστερήσεων και παρατάσεων στην ολοκλήρωση δημόσιων συμβάσεων αλλά και να διαμορφωθούν προτάσεις ορθολογικότερης διαχείρισης των δημοσίων έργων.

Από επίσημα στοιχεία του Τμήματος Δημοσίων Έργων, που αφορούν σε συμβάσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη προκύπτει ότι, πέραν του 50% των έργων, που δεν έχουν ολοκληρωθεί, έχει κατακυρωθεί σε τρεις μεγάλες εργοληπτικές εταιρείες. Από τα ίδια στοιχεία προκύπτει, επίσης, ότι σε αρκετά από αυτά τα έργα σημειώνονται σημαντικές καθυστερήσεις.

5.13 Πορεία μεγάλων έργων υποδομής στην Κύπρο.

Πολλά ερωτήματα προκύπτουν μετά τον τερματισμό της σύμβασης της κυβέρνησης με την Kitition Ocean Holdings για την επένδυση μαμούθ του 1.2 δισ. Ευρώ, στο λιμάνι και τη μαρίνα Λάρνακας, με την προσοχή να στρέφεται, τώρα, σε άλλες δημόσιες συμβάσεις, με επίκεντρο αυτήν του τερματικού στο Βασιλικό. Οι ειδικοί προειδοποιούν ότι οι εν λόγω συμβάσεις «πάσχουν», με αποτέλεσμα να κινδυνεύουν έργα πολλών δισεκατομμυρίων.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Μεταφορών, κ. Μαρίνος Μουσιούτας, μίλησε για μια λυπητερή εξέλιξη. «Το όλο project για την επαρχία Λάρνακας αλλά και την Κύπρο γενικότερα, ήταν κάτι αναμενόμενο εδώ και χρόνια. Άρα, αυτό αμέσως θα πάρει τουλάχιστον κάποια χρόνια πίσω το όλο έργο. Σίγουρα υπήρχε ένα συμβόλαιο, μία σύμβαση, η οποία υπογράφηκε. Οφείλαν και τα δύο μέρη, και το κράτος και ο ιδιώτης, να τηρήσουν τις υποσχέσεις τους. Φαίνεται ότι η εταιρεία δεν έχει τηρήσει ουσιώδεις όρους του συμβολαίου, με πρώτιστο την εγγυητική», είπε, αρχικά, ο κ. Μουσιούτας, ο οποίος συμπλήρωσε ότι «ερωτηματικά υπάρχουν πολλά. Για παράδειγμα, υπήρχε ευχέρεια να πάρει το κράτος την εγγυητική, πριν λήξει; Η πληροφόρηση που έχω είναι ότι μέσα στη σύμβαση, η πρόνοια για να πάρεις την εγγυητική ήταν να τερματίσεις το συμβόλαιο. Άρα τον Γενάρη, αν τερματιζόταν το συμβόλαιο, πριν λήξει η εγγυητική, θα μπορούσε να την πάρει».

Από την πλευρά του, ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Τεχνικού Επιμελητηρίου Κύπρου (ΕΤΕΚ), κ. Κωνσταντίνος Κωνσταντή, έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου για τις δημόσιες συμβάσεις γενικότερα. «Αν δεν αλλάξουμε μυαλά και διαδικασίες και δεν εκσυγχρονίσουμε τα συμβόλαιά μας με εναλλακτικές μεθόδους επίλυσης διαφορών, τέτοια

ζητήματα συνεχώς θα προκύπτουν», προειδοποίησε ο κ. Κωνσταντή. «Εγώ δεν μπορώ να καταλάβω γιατί βασικές πρόνοιες/αρχές της συγκεκριμένης σύμβασης δεν χαρακτηρίζονται από διαφάνεια, δεν χαρακτηρίζονται από συγκεκριμένες υποχρεώσεις/καθήκοντα των δύο μερών και γιατί να μην έχουνε επιλυθεί αυτά τα ζητήματα εδώ και καιρό και πρέπει να καταλήγουμε στα Προεδρικά, στα υπουργικά γραφεία [...] Γι' αυτό έχουμε εδώ και πολλά χρόνια σημειώσει ότι πρέπει να γίνει ένας επανασχεδιασμός ολόκληρης της αλυσίδας των συμβάσεων του κράτους, ιδιαίτερα για πολύπλοκα έργα, ιδιαίτερα για έργα υποδομής, τα οποία αναμένεται να αναβαθμίσουν την ποιότητα ζωής των πολιτών, να βοηθήσουν τις πόλεις μας και ούτω καθεξής και να μην περιμένουμε μετά από τέσσερα χρόνια να καταλήγει μια σύμβαση σε αδιέξοδο και να εμπλέκονται διάφοροι φορείς».

Σε αυτήν, όπως και σε άλλες υποθέσεις δημοσίων συμβάσεων, το ζήτημα της επίλυσης διαφορών φαίνεται ότι είναι το κρίσιμο στοιχείο. Όπως επισήμανε ο Πρόεδρος του ΕΤΕΚ, «πρέπει να υπάρχουν τέτοιες μέθοδοι επίλυσης των διαφορών που να χαρακτηρίζονται από ταχύτητα, αποτελεσματικότητα και άμεση επίλυση των ζητημάτων που προκύπτουν». Ο ίδιος σημείωσε ότι, για τα κατασκευαστικά έργα τουλάχιστον, η μόνη διαδικασία επίλυσης διαφορών πέραν του φιλικού διακανονισμού, είναι τα δικαστήρια. «Αν είναι δυνατόν, να μην έχουμε υιοθετήσει εδώ και χρόνια πρακτικές που έχουν υιοθετηθεί εδώ και πολλά χρόνια στην Ευρώπη και να επιμένουμε ως κράτος ότι αυτή είναι η καλύτερη διαδικασία επίλυσης διαφορών [...] Αν δεν προχωρήσουμε με ριζικές αναθεωρήσεις, εκσυγχρονισμό, ένταξη των εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης διαφορών στα συμβόλαιά μας, τότε τα προβλήματα θα τα βλέπουμε συνεχώς».

Προς ναυάγιο και το τερματικό Βασιλικού
«Θέλω να ευχηθώ να μην υπάρχει η ίδια κατάληξη και στο Βασιλικό, επειδή εκεί είναι ακόμα χειρότερα τα πράγματα. Στα πλαίσια της ενεργειακής χρήσης περιμένουμε ένα τερματικό το οποίο θα λειτουργήσει κάπως ανακουφιστικά στους λογαριασμούς του κόσμου που πληρώνει για ρεύμα σήμερα και η μη ολοκλήρωση του τερματικού θα σημαίνει τη συνέχιση του αυξημένου κόστους ανά κιλοβατώρα. Αν ολοκληρωνόταν το συγκεκριμένο έργο θα μπορούσαμε να μιλάμε για αντί 30-33 σεντ η κιλοβατώρα, για 20 με 23 σεντ».

Ερωτηθείς αν «βλέπει» διαζύγιο και στη σύμβαση για το τερματικό Βασιλικού, ο κ. Σίμος Αγγελίδης, νομικός, σημείωσε ότι «είναι πάντοτε πιθανό αυτό. Απευχόμαστε όλοι να υπάρξει μια τέτοια αρνητική εξέλιξη και σίγουρα θα πρέπει η κυβέρνηση και οι νέοι υπουργοί να βρουν τον τρόπο με τον οποίο θα υπάρξουν οι απαραίτητες συνεννοήσεις για να μην καταρρεύσουν μεγάλα έργα τα οποία είναι απαραίτητα για την Κυπριακή Δημοκρατία και τον λαό αυτό».

Να υπενθυμίσουμε ότι η προσπάθεια για κατασκευή του τερματικού εισαγωγής φυσικού αερίου στο Βασιλικό εξελίσσεται σε ενεργειακό «Βατερλό», καθώς οι πιθανότητες το κράτος και η εταιρεία να τα βρουν ώστε να επαναρχίσουν τα έργα εξανεμίζονται μέρα με την ημέρα. Όλα δείχνουν πως τα πράγματα οδεύουν σε μια λογική διαχείρισης του διαφαινόμενου οριστικού ναυαγίου. Από τη μια Μ είναι οι αξιώσεις της κινεζικής εταιρείας οι οποίες ανέρχονται σε επιπλέον 200 εκ. Ευρώ και από την άλλη είναι οι εκτιμήσεις

των τεχνοκρατών της ΕΤΥΦΑ ότι ακόμα και αν καταβληθούν αυτά τα χρήματα, η συγκεκριμένη εταιρεία είναι ακατάλληλη για να υλοποιήσει το έργο.

Δεν είναι λίγοι εκείνοι που αναρωτιούνται αν η Kitition ήλπιζε να οδηγηθεί σε τερματισμό της σύμβασης με την Κυπριακή Δημοκρατία. Έψαχνε τρόπο να διακόψει το έργο και εκμεταλλεύτηκε τα κενά της σύμβασης για να κάνει πίσω και να βγει από το μεγάλο οικονομικό ρίσκο; «Είναι και αυτό μια πιθανότητα», λέει ο κ. Μουσιούτσας. «Δεν μπορεί να πει κάποιος με σιγουριά, αλλά μου φαίνεται παράξενο όταν προσφοροδοτείς ένα έργο της τάξης των 1.2 δισ. Ευρώ να σκέφτεσαι εάν θα δώσεις μια εγγυητική των 4 ή 10 εκ. Ευρώ - 10 στο 1.2, μιλάμε για μικρό ποσό σε σύγκριση με το όλο. Όταν σκέφτεσαι να το δώσεις αυτό, ή όταν είναι έτοιμη η πολεοδομική άδεια που στοιχίζει 700.000 Ευρώ και δεν πας να την παραλάβεις [...] οι κακές σκέψεις λένε ότι μπορεί να προσπαθούσε να βρει τρόπο, εφόσον έκρινε τις σημερινές οικονομικές συνθήκες, να απεγκλωβιστεί από το συμβόλαιο που έχει υπογράψει».

Επιστολές απόλυσης έλαβαν το βράδυ της Τρίτης οι εργαζόμενοι στο λιμάνι και τη μαρίνα Λάρνακας από την εταιρεία Kitition Ocean Holdings Ltd, μετά τον τερματισμό της σύμβασής της από το Υπουργείο Μεταφορών τη Δευτέρα. Ως εκ τούτου, η συνάντηση των εκπροσώπων των εργαζομένων με τους Υπουργούς Εργασίας και Μεταφορών, που ήταν προγραμματισμένη για το πρωί της Πέμπτης, μεταφέρθηκε για σήμερα το απόγευμα στις 4μμ.

«Χθες το βράδυ, δόθηκαν επιστολές απόλυσης στους εργαζόμενους της Kitition από την εταιρεία», είπε στο ΚΥΠΕ ο ΓΓ της ΟΜΕΠΕΓΕ-ΣΕΚ, Χαράλαμπος Αυγουστή, σημειώνοντας ότι σήμερα οι εργαζόμενοι βρίσκονται κανονικά στο λιμάνι, αν και απολυμένοι.

«Επισπεύστηκε η συνάντηση με τους δύο Υπουργούς για σήμερα το απόγευμα, μετά το Υπουργικό Συμβούλιο», πρόσθεσε, σημειώνοντας ότι «περιμένουμε την ενημέρωση για τον τρόπο που θα εργοδοτηθούν». Είπε ότι ήδη υπάρχουν διαβεβαιώσεις από τους Υπουργούς Εργασίας και Μεταφορών, ενώ έκανε αναφορά και σε δηλώσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας για το ίδιο θέμα.

«Θεωρώ ότι όλοι έχουμε τη βούληση να μη θυματοποιηθούν αυτοί οι εργαζόμενοι, άρα θα βρεθεί ο τρόπος», ανέφερε.

Σημείωσε ότι είχε γίνει τη Δευτέρα μια προκαταρκτική συζήτηση με τον Υπουργό Εργασίας, όπου συζητήθηκαν κάποιες ιδέες για το πώς μπορεί να λυθεί το ζήτημα. «Θεωρώ ότι κάτι από αυτά που συζητήσαμε τη Δευτέρα θα εφαρμοστεί», είπε, σημειώνοντας ότι είναι αισιόδοξος.

Σήμερα το λιμάνι εργάζεται κάτω από την καθοδήγηση της Αρχής Λιμένων, πρόσθεσε, διευκρινίζοντας, ωστόσο, ότι οι εργαζόμενοι δεν μπορούν να εργοδοτηθούν στην Αρχή Λιμένων. Επιβεβαίωσε ότι το λιμάνι δουλεύει κανονικά, παρόλο που δεν χρησιμοποιούνται οι γερανοί και τα μηχανήματα που ήταν ιδιοκτησία της Kitition. «Τα πλοία φορτοεκφορτώνονται με άλλα μηχανήματα», είπε, αναφέροντας ότι οι εργαζόμενοι είπαν ότι ίσως να είναι λίγο πιο αργή η διαδικασία.

«Ελπίζω ότι το απόγευμα θα έχουμε πιο ξεκάθαρες απαντήσεις», είπε ο κ. Αυγουστή, σημειώνοντας ότι «είναι μονόδρομος να βρούμε λύση», καθώς οι εργαζόμενοι είναι

αυτοί που διενεργούν τις εργασίες στο λιμάνι τα τελευταία δύο χρόνια και «είναι απαραίτητοι να μείνουν στο λιμάνι για την ομαλή μετάβαση και εργασία του λιμανιού».

Από την πλευρά της, η ΓΓ της ΣΕΓΔΑΜΕΛΙΝ ΠΕΟ, Νάτια Κυρίτση, είπε στο ΚΥΠΕ ότι δόθηκε μια επιστολή από την εταιρεία Kition το βράδυ της Τρίτης, με την εταιρεία να θεωρεί ότι πλέον δεν έχει εργοδοτούμενους.

«Η θέση μας είναι ότι την ίδια δουλειά που είχε η Kition θα την πάρει κάποιος άλλος. Εκείνος πρέπει να τη δώσει στους εργαζόμενους που είναι μέσα και την κάνουν», είπε, σημειώνοντας ότι αυτοί είναι άνθρωποι καταρτισμένοι, επαγγελματίες, με ρυθμισμένους όρους εργασίας, που γνωρίζουν μέσα από τη Συλλογική Σύμβαση Εργασίας και οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι τους όρους εργασίας τους.

«Το νέο καθεστώς θα πρέπει να εργοδοτήσει τους εργαζόμενους που έκαναν τη δουλειά του λιμανιού, με τους ίδιους όρους και τη συλλογική τους σύμβαση», ανέφερε. Διευκρίνισε ότι η υφιστάμενη συλλογική σύμβαση λήγει την 1η Ιουνίου 2025, όταν και θα ανανεωθεί.

Ερωτηθείσα αν με την ανάληψη των δραστηριοτήτων του λιμανιού από την Αρχή Λιμένων θεωρείται το κράτος εργοδότης τους, απάντησε ότι δεν είναι διευκρινισμένο, σημειώνοντας ότι για τον Μάιο υποχρέωση καταβολής των οφειλών των εργαζομένων έχει η Kition.

Όπως είπε, στο λιμάνι απασχολούνται στο επιχειρησιακό κομμάτι καβοδέτες, αχθοφόροι, γερανοδηγοί, τεχνικοί ηλεκτρολόγοι μηχανικοί, το τμήμα των logistics και γραφειακό προσωπικό.

Εξάλλου, σε δηλώσεις του το βράδυ της Τρίτης, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Νίκος Χριστοδουλίδης, ζήτησε «να μην υπάρχει καμία ανησυχία ειδικότερα για τους εργαζομένους», για το θέμα του λιμανιού, το οποίο είναι και ένα από τα θέματα που θα συζητηθούν στο Υπουργικό Συμβούλιο το πρωί της Τετάρτης. Τον τερματισμό της σύμβασης, με την εταιρεία Kition, συνολικής αξίας 1,2 δισεκατομμυρίων Ευρώ, ανακοίνωσε τη Δευτέρα ο Υπουργός Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων Αλέξης Βαφεάδης, λέγοντας πως η απόφαση αυτή ουσιαστικά λήφθηκε μετά από διαβουλεύσεις με την Νομική Υπηρεσία.

5.14 Πρόγραμμα ενίσχυσης της νεανικής επιχειρηματικότητας στην Κύπρο

Σύμφωνα με δηλώσεις, στις 14.6. τ.έ., του Υπουργού Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας κ. Γ. Παπαναστασίου ανοίγει ξανά το «Σχέδιο Χορηγιών για Ενίσχυση της Νέας Επιχειρηματικής Δραστηριότητας». Αυτή η πολυαναμενόμενη πρωτοβουλία, η οποία εντάσσεται στη δέσμη μέτρων της Κυβέρνησης για την ενίσχυση της νεανικής επιχειρηματικότητας και της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας στοχεύει στην προώθηση της επιχειρηματικότητας μεταξύ των νέων ανδρών και γυναικών, που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν επιχειρηματικά, αξιοποιώντας τις γνώσεις, την εμπειρία, την κατάρτιση, τα ταλέντα και τα επιχειρηματικά τους σχέδια.

Το εν λόγω Σχέδιο εντάσσεται στο Πρόγραμμα «Θ.Α.Ε.Ι.Α» 2021-2027 και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α) της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την Κυπριακή Δημοκρατία. Ο συνολικός προϋπολογισμός της δεύτερης αυτής πρόσκλησης

ανέρχεται στα 20 εκ. Ευρώ και αφορά σε άνεργους ή μισθωτούς, που δεν ασκούσαν επιχειρηματική δραστηριότητα τουλάχιστον για 6 μήνες πριν την ημερομηνία υποβολής της πρότασής τους.

Σύμφωνα με τον κ. Παπαναστασίου κάθε δικαιούχος μπορεί να αιτηθεί μέχρι 120.000 Ευρώ, καλύπτοντας το 60% του συνολικού επιλέξιμου προϋπολογισμού. Αυτό σημαίνει ότι οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να λάβουν έως 120.000 Ευρώ και να επενδύσουν επιπλέον ποσά για να δημιουργήσουν την επιχείρησή τους. Το πρόγραμμα αυτό αφορά νέους και νέες ηλικίας 18-29 ετών, άνδρες ηλικίας 30-50 ετών και γυναίκες ηλικίας 30-55 ετών.

Ο κ. Παπαναστασίου εξέφρασε την ελπίδα ότι το νέο αυτό Σχέδιο θα είναι ένα από τα πιο ελκυστικά μέτρα για την προώθηση της νέας επιχειρηματικής δραστηριότητας και θα δώσει την ευκαιρία σε νέους ανθρώπους να ασχοληθούν με το επιχειρείν. Ανέφερε δε ότι πολλοί νέοι και νέες περίμεναν αυτή την ευκαιρία για μήνες. Το εν λόγω πρόγραμμα (Σχέδιο Χορηγιών) θα παραμείνει ανοιχτό για αιτήσεις από 18.6 έως 31.7 τ.έ., δίνοντας την ευκαιρία σε νέους επιχειρηματίες να αξιοποιήσουν αυτήν την οικονομική ενίσχυση και να αναπτύξουν τις επιχειρηματικές τους ιδέες.

Οι αιτήσεις και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά υποβάλλονται μόνο ηλεκτρονικά στην ιστοσελίδα <https://fundingapps.meci.gov.cy/link is external>, ενώ η σειρά προτεραιότητας θα καθορίζεται, με βάση τη σειρά υποβολής των προτάσεων (άμεση αξιολόγηση) και το ανώτατο ποσό εγκρίσεων δεν μπορεί να υπερβεί τον διαθέσιμο προϋπολογισμό της πρόσκλησης. Οι υπόλοιπες αιτήσεις θα θεωρούνται επιλαχούσες και θα εξεταστούν με τη σειρά υποβολής τους, λαμβάνοντας υπόψιν τυχόν διαθέσιμα υπόλοιπα, που θα προκύψουν. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να βρουν λεπτομέρειες για το Σχέδιο και τα απαραίτητα δικαιολογητικά στην ιστοσελίδα της Υπηρεσίας Βιομηχανίας και Τεχνολογίας.

5.15 Συμφωνία εξαγοράς της κ/ αλυσίδας σουπερμάρκετ Παπαντωνίου από τον όμιλο Σκλαβενίτη

Μία από καιρό αναμενόμενη εξέλιξη ήρθε να επιβεβαιώσει η υπογραφή της συμφωνίας μεταξύ του ομίλου Σκλαβενίτη και της κυπριακής αλυσίδας σουπερμάρκετ Παπαντωνίου με 9 καταστήματα στην Μεγαλόνησο (20.6. τ.έ.). Ο Σκλαβενίτης με αυτήν τη συμφωνία κυριαρχεί πλέον στην κ/αγορά, ενισχύοντας το δίκτυό του και φθάνοντας τα 27 καταστήματα στη συγκεκριμένη αγορά, προσθέτοντας τα 9 σημεία πώλησης του Παπαντωνίου στα 18 δικά του. Ο μεγαλύτερος όμιλος σούπερ μάρκετ της Ελλάδας είχε ως στόχο να φτάσει τους δύο πρώτους της κυπριακής αγοράς, την τοπική Αλφαμέγα και την Lidl, που κυριαρχούν έως τώρα στον χώρο των υπεραγορών (σούπερμάρκετ) στην Κύπρο, διευρύνοντας το εκτόπισμά του σημαντικά μετά την απόκτηση των 18 καταστημάτων, που είχε κληρονομήσει, μέσω της συμφωνίας απόκτησης της Μαρινόπουλος.

Χαρακτηριστική των προθέσεων του ομίλου Σκλαβενίτη ήταν και η ανακοίνωση που εκδόθηκε, μετά το πέρας της συμφωνίας, όπου αναφερόταν ότι η απόκτηση του ομίλου Παπαντωνίου επιβεβαιώνει τη δέσμευσή του ε/ομίλου στην ανάπτυξη του λιανεμπορίου και αποδεικνύει έμπρακτα την εμπιστοσύνη του στις προοπτικές της κυπριακής οικονομίας.

Σημαντικό στοιχείο της συμφωνίας αυτής, είναι ότι ο Σκλαβενίτης θα διατηρήσει το προσωπικό της κυπριακής αλυσίδας ως έχει, απασχολώντας και τους 769 υπαλλήλους της Παπαντωνίου. Άλλωστε, ένα από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της εταιρείας Σκλαβενίτη θεωρείται η προσέγγιση και η φροντίδα για τους υπαλλήλους του, πραγματικότητα, η οποία επιβεβαιώνεται από την ικανοποίηση των εργαζομένων, ενισχύει την καλή εικόνα του ομίλου και αποτυπώνεται στην εξυπηρέτηση στα καταστήματα, στα ενισχυμένα οικονομικά αποτελέσματα του και στην προτίμηση των καταναλωτών. Χαρακτηριστική είναι η σταθερή θέση του Σκλαβενίτη ότι δεν λειτουργεί τις Κυριακές, σεβόμενος τη συγκεκριμένη ημέρα για την ξεκούραση των εργαζομένων.

Αυτή τη στιγμή η συμφωνία τελεί υπό την έγκριση της Επιτροπής Ανταγωνισμού και αναμένεται να ολοκληρωθεί μέσα στους επόμενους μήνες. Ωστόσο, δεν αναμένεται να υπάρξει καμία απρόβλεπτη εξέλιξη, δεδομένου ότι δεν δημιουργείται ζήτημα δεσπόζουσας θέσης.

Η εξαγορά της Παπαντωνίου ήρθε μετά από πολύμηνες διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο πλευρών, καθώς οι ιδιοκτήτες της κ/επιχείρησης ήταν διστακτικοί στην πιθανότητα εξαγοράς τους. Οι επαφές των δύο πλευρών ξεκίνησαν, το 2023, για να ολοκληρωθούν αρκετούς μήνες αργότερα, με θετική έκβαση, υπέρ της ελληνικής αλυσίδας σουπερμάρκετ. Ωστόσο, η προσέγγιση της εταιρείας Σκλαβενίτης φαίνεται ότι ήταν ιδιαίτερα επιτυχής, με αποτέλεσμα ο πρώτος παίκτης στην ελληνική αγορά να είναι, πλέον, ο πρώτος παίκτης και στην κυπριακή.

Με τζίρο περίπου 150 εκατομμυρίων Ευρώ, η αλυσίδα Παπαντωνίου έρχεται να ενισχύσει τη δυναμική του Σκλαβενίτη στην Κύπρο. Τα καταστήματα, που απέκτησε η ελληνική αλυσίδα σηματοδοτούν συγκέντρωση στη συγκεκριμένη αγορά, η οποία διακρίνεται από έντονο τοπικό στοιχείο και συγκεκριμένους ομίλους, που δραστηριοποιούνται σε αυτήν.

Οι κυριότεροι ανταγωνιστές για τον Σκλαβενίτη εκτός της Lidl και της Αλφαμέγα, είναι οι επιχειρήσεις Αθηναϊνής, MAS και Metro, οι οποίες επίσης αποτελούν υπολογίσιμες δυνάμεις στην αγορά της Μεγαλονήσου. Την ίδια στιγμή όμως η εξαγορά ήρθε να κάμψει τις όποιες αντιρρήσεις είχαν προβληθεί από την πλευρά Παπαντωνίου, δεδομένου ότι το περιορισμένο εκτόπισμα της αγοράς και το μικρός μέγεθος της Κύπρου κάνει ακόμα πιο έντονα τα ζητήματα κυριαρχίας, ιδίως στην περίπτωση οικογενειακών επιχειρήσεων όπως η εν λόγω.

Η συγκεκριμένη κίνηση εντάσσεται στη στρατηγική του Σκλαβενίτη, ο οποίος ενδέχεται να κάνει και άλλα βήματα εκτός Ελλάδας, καθώς φαίνεται ότι έχει εξαντλήσει τις δυνατότητες περαιτέρω σημαντικής επέκτασης του στην Ελλάδα. Σύμφωνα με πληροφορίες της αγοράς δεν αποκλείεται να προχωρήσει στην εξαγορά και άλλης ευρωπαϊκής αλυσίδας – εκτός της Παπαντωνίου – σε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διευρύνοντας έτσι την παρουσία του και σε άλλες αγορές.

Υπενθυμίζουμε ότι ο όμιλος Σκλαβενίτη κατάφερε να ξεπεράσει τα 5 δισ. Ευρώ, στη διάρκεια του 2023, από 4,47 δισεκατ. Ευρώ, που ήταν το αντίστοιχο οικονομικό μέγεθος στη χρήση του 2022. Είναι μία εξέλιξη που τον έφερε

σημαντικά πάνω από τον μέσο όρο της αγοράς, τη στιγμή, που ο κύκλος εργασιών του συνόλου της αγοράς στη διάρκεια της προηγούμενης χρονιάς κινήθηκε περίπου στα επίπεδα του 6% σε σύγκριση με το 2022.

5.16 12α INVEST CYPRUS INTERNATIONAL INVESTMENT AWARDS, Λευκωσία, 3.7.24

Η PwC Κύπρου παρουσίασε στη Λευκωσία, στις 3.7. τ.έ., τα 12^α Διεθνή Επενδυτικά Βραβεία Κύπρου (Invest Cyprus International Investment Awards), έναν θεσμό υψηλού κύρους, που έχει καθιερωθεί ως ο πιο σημαντικός στην ανάδειξη των ξένων επενδύσεων στην Κύπρο, επιβραβεύοντας διεθνείς εταιρείες και επενδυτές, που συμβάλλουν σημαντικά στην ανάπτυξη της κ/οικονομίας. Στην τελετή, που τελούσε υπό την αιγίδα Προέδρου της Δημοκρατίας, κ. Ν. Χριστοδουλίδης, τιμήθηκαν και φέτος διεθνείς προσωπικότητες και ξένες εταιρείες για την εμπιστοσύνη τους στην κ/οικονομία και τη συμβολή τους στο κ/επιχειρείν.

Ο κ Χριστοδουλίδης στον χαιρετισμό του ανέφερε ότι στόχος είναι μια ευημερούσα και αειφόρα οικονομία, που να χαρακτηρίζεται από μεγάλη ανταγωνιστικότητα και ευκολία στο επιχειρείν και να προσαρμόζεται στις συνεχείς αλλαγές του διεθνούς συστήματος.

Εκ μέρους της PwC Κύπρου, ο Δ/νων Σύμβουλος του Οργανισμού κ. Φ. Σώσιλος, μαζί με τον κ/Υπουργό Εσωτερικών κ. Κ. Ιωάννου, απένεμαν βραβείο στις εταιρείες MHV και Invel Real Estate και τον ιδρυτή τους Κ. Χ. Παπαχριστοφόρου. Ο κ. Σώσιλος στον χαιρετισμό του ανέφερε στην ισχύ της οικονομίας της Κύπρου και εστίασε στο πεντάπτυχο: δυναμική, επαναπροσανατολισμός, επανεφεύρεση, βιώσιμη προσέγγιση και γεφύρωση του χάσματος ανάμεσα στην πραγματική εικόνα και στις λανθασμένες αντιλήψεις για το κ/επιχειρηματικό περιβάλλον. Αναφορικά με τον πυλώνα της βιώσιμης προσέγγισης, υπογράμμισε τη σημασία συστημικής προσέγγισης σε όλους τους τομείς και την ανάγκη προσέλκυσης ακόμη περισσότερων επενδυτών.

Οι βραβευθείσες διεθνείς εταιρείες ήταν: Criteo, Boutique Beverages Bottling International Ltd, MHV/Invel Real Estate/Χριστόφορος Παπαχριστοφόρου, Monjasa, Oracle Cyprus, HELLENiQ ENERGY και American University of Beirut-Mediterraneo.

6. ΕΝΕΡΓΕΙΑ – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

6.1 Συνεδρίαση της αρμόδιας Επιτροπής Ενέργειας της κ/Βουλής - Εξελίξεις στον Great Sea Interconnector (GSI)

Στη συνεδρίαση της Επιτροπής Ενέργειας της κ/Βουλής (29.7 τ.έ.) συζητήθηκε και το θέμα της πορείας υλοποίησης του έργου του υποθαλάσσιου καλωδίου ηλεκτρικού ρεύματος (Great Sea Interconnector), υπό το πρίσμα, τόσο των επιφυλάξεων που διατυπώνονται σε σχέση με το πραγματικό όφελος που θα επιφέρει για την Κύπρο, όσο και την τελική απόφαση της Κυπριακής Δημοκρατίας για πιθανή συμμετοχή της, ή μη, στην εταιρεία ειδικού σκοπού, Great Sea Interconnector, την οποία συνέστησε ο Φορέας Υλοποίησης (ΑΔΜΗΕ), για την υλοποίηση της ηλεκτρικής διασύνδεσης. Η αρμόδια Επιτροπή της Βουλής συνήλθε εκτάκτως, εξετάζοντας τις εξελίξεις γύρω από το αίτημα του ΑΔΜΗΕ να

διαφοροποιήσει η ΡΑΕΚ την απόφαση, που έλαβε στις 2 Ιουλίου του 2024, για μη άμεση καταβολή από τους Κύπριους καταναλωτές του αναλογούντος στην Κύπρο κόστους για το έργο της ηλεκτρικής διασύνδεσης Κύπρου - Ελλάδας, για ένα έργο που θα ολοκληρωθεί το 2030.

Η Επιτροπή Ενέργειας επικεντρώθηκε και στην απόφαση της Κυβέρνησης που βρίσκεται υπό μελέτη, για τη συμμετοχή της ή όχι στο έργο ως μέτοχος. Συγκεκριμένα, ο Υπουργός Ενέργειας, κ. Γιώργος Παπαναστασίου, ανέφερε στους βουλευτές ότι η απόφαση για την συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο του έργου αναμένεται να ληφθεί, σε τρεις μήνες περίπου. Όπως ανέφερε, το έργο βρίσκεται σε υλοποίηση, αλλά σημείωσε ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν έχει αποφασίσει, αν θα είναι μέτοχος σε αυτό το έργο. Σύμφωνα με τον κ. Παπαναστασίου η Κυπριακή Δημοκρατία θεώρησε ορθότερο να συμμετέχει στο έργο, ως μέτοχος, «αντί να δώσει ως δώρο τα 100 εκατομμύρια», για να προσθέσει ότι η πολιτική απόφαση είναι η συνέχιση του έργου.

Από την πλευρά της, η ΡΑΕΚ ανέφερε πως η απόφαση έναρξης πληρωμής από τους καταναλωτές της Κύπρου, του αναλογούντος στην Κύπρο κόστους για το έργο της ηλεκτρικής διασύνδεσης Κύπρου - Ελλάδας, μέσω του υποθαλάσσιου καλωδίου Great Sea Interconnector (GSI) θα ληφθεί, πριν το τέλος Αυγούστου τ.έ.. Είναι, πάντως, σαφές ότι η απόφαση της ΡΑΕΚ επί της ένστασης που κατέθεσε ο ΑΔΜΗΕ θα ληφθεί, αφού ολοκληρωθεί η αξιολόγηση των νέων στοιχείων που κατέθεσε ο ΑΔΜΗΕ. Η αξιολόγηση γίνεται, τόσο ενδοϋπηρεσιακά, όσο και με αξιοποίηση εξωτερικού συμβούλου (σχετική προκήρυξη του κ/ Υπουργείου Εμπορίου, Ενέργειας και Βιομηχανίας έχει αναρτηθεί από το Γραφείο μας στην ηλεκτρονική πλατφόρμα Agora και μπορεί να ανευρεθεί στον διαδικτυακό τόπο:

<https://www.eprocurement.gov.cy/epps/cft/prepareViewCftWS.do?resourceId=6971523>).

Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη προκήρυξη (ημερομηνία καταληκτικής αποσφράγισης προσφορών η 2/8/24), «αντικείμενο του παρόντος Διαγωνισμού είναι η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών στο Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας (ΥΕΕΒ), για την ανασκόπηση της μελέτης ανάλυσης κόστους-οφέλους (ΑΚΩ-CBA) για την ηλεκτρική διασύνδεση Κρήτης-Κύπρου που υποβλήθηκε από τον φορέα υλοποίησης του Great Sea Interconnector (GSI), τον Ανεξάρτητο Διαχειριστή Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας Ελλάδας (ΑΔΜΗΕ). Ο Ανάδοχος θα κληθεί να αξιολογήσει τον αντίκτυπο της γραμμής διασύνδεσης στον ενεργειακό τομέα της Κύπρου με ιδιαίτερη έμφαση στον αντίκτυπο στις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας. Κύριος στόχος του διαγωνισμού είναι η αναθεώρηση της ΑΚΩ και η παροχή κατάλληλων εισηγήσεων στο ΥΕΕΒ, που θα συμβάλλουν στην απόφαση συμμετοχής στο έργο».

Παρά τον θετικό χαρακτήρα της θεματικής της σχετικής προκηρύξεως προς την κατεύθυνση εντοπισμού θετικών στοιχείων για την υλοποίηση του έργου, αξίζει να σημειωθεί ότι μετά την απόφαση της κ/Κυβέρνησης να μην χορηγήσει («δωρίσει») στον φορέα υλοποίησης (ΑΔΜΗΕ) τα 100 εκ. Ευρώ που θα δανειστεί από το Ταμείο Ανάκαμψης, όπως είχε αποφασίσει η Κυβέρνηση Αναστασιάδη αλλά να τα επενδύσει στην εταιρεία που θα συσταθεί, όπως τόνισε ο Υπουργός, κ. Παπαναστασίου χρειάζεται:

(α) τροποποίηση της ρυθμιστικής απόφασης περί του αναγκαίου ύψους χορηγιών και περιορισμού των στα 657 εκ. Ευρώ, έναντι των 750 εκ. Ευρώ που υποχρεούται να συγκεντρώσει ο φορέας υλοποίησης (ο ΑΔΜΗΕ διαθέτει, αυτήν τη στιγμή, μόνο 657 εκ. Ευρώ από χορηγίες) και (β) αύξηση, κατά 100 εκ. Ευρώ, των χρηματικών ποσών που πρέπει να καταβάλουν οι καταναλωτές σε Κύπρο (63%) και Ελλάδα (37%).

Κατόπιν των ανωτέρω απομένει να αποπληρωθεί σταδιακά από τους καταναλωτές ρεύματος για την απόσβεση της επένδυσης ένα ποσό, 1,3 δις Ευρώ. Αναφορικά δε, με το κυρίως αίτημα του ΑΔΜΗΕ, περί έναρξης της χρέωσης και των καταναλωτών στην Κύπρο από 1/1/2025 (όπως θα ισχύσει στην Ελλάδα), ώστε να ανακτά τα έξοδά του ο φορέας υλοποίησης, δεν υπάρχει για την ώρα κάποια ένδειξη ότι η ΡΑΕΚ προτίθεται να τροποποιήσει την αρνητική απάντηση που έδωσε στις 2 Ιουλίου, τ.έ.

Κατά τη επακολούθησασ συζήτηση, ερωτήθηκε, επίσης, ο Πρόεδρος της ΡΑΕΚ, από βουλευτές, κατά πόσον η κ/Ρυθμιστική Αρχή δέχεται πιέσεις για να αλλάξει την απόφαση που έλαβε στις 2 Ιουλίου, δυσαρεστώντας τη Γενική Διεύθυνση Ενέργειας - της Ευρωπαϊκής Επιτροπής - και τον ΑΔΜΗΕ. Ο κ. Ανδρέας Πουλλικκός απάντησε πως η ΡΑΕΚ δέχεται πιέσεις από όλες τις πλευρές. Στη διάρκεια της συνεδρίας, κάποιοι βουλευτές επιβεβαίωσαν τον κ. Πουλλικκό, ασκώντας και οι ίδιοι πιέσεις στη ΡΑΕΚ, άλλοι προς την κατεύθυνση της διατήρησης σε ισχύ της πολύκροτης απόφασης και άλλοι προς την κατεύθυνση της αναθεώρησής της. Από πλευράς ΡΑΕΚ, ο αντιπρόεδρος, κ. Άλκης Φιλίππου είπε πως ο ίδιος έχει ζητήσει από τον ΑΔΜΗΕ και τη Nexans να δώσουν εγγυήσεις (να αναλάβουν δεσμεύσεις) ότι το έργο δεν θα ξεπεράσει τον σημερινό προϋπολογισμό των 1.94 δις Ευρώ, χωρίς, όμως, να λάβει τέτοιες δεσμεύσεις. Νοούμενου ότι το έργο προβλέπεται να αποπερατωθεί το 2030 και επιβαρύνεται με τεχνικές και γεωπολιτικές αβεβαιότητες, προφανώς είναι αδύνατο να αποκλειστεί από οποιονδήποτε το ενδεχόμενο να προκύψει στο ενδιάμεσο χρονικό διάστημα αύξηση του προϋπολογισμού.

Η απόφαση της ΡΑΕΚ (που πιθανό να μην είναι ένα «ναι» ή ένα «όχι» στο αίτημα ΑΔΜΗΕ για αλλαγή της) αναμένονταν να ληφθεί, μέχρι τις 9 Αυγούστου τ.έ. (τελικά η διαδικασία εκκρεμεί ακόμη). Στις 12/8 προγραμματίζεται τηλεδιάσκεψη μεταξύ των δύο Ρυθμιστικών Αρχών Κύπρου - Ελλάδας, του ΑΔΜΗΕ, των δύο αρμόδιων Υπουργείων και της Γενικής Διεύθυνσης Ενέργειας της ΕΕ. Ο ΑΔΜΗΕ επιμένει στη θέση ότι η απόφαση της ΡΑΕΚ δημιουργεί απώλεια 100 εκ. Ευρώ στην επένδυση και καθιστά το έργο μη βιώσιμο, γι' αυτό και δεν θα δώσει συνέχεια αν δεν αλλάξει αυτή η απόφαση. Από πλευράς της, η Nexans προειδοποιεί πως αν δεν αρχίσει η ανάκτηση εξόδων από τον ΑΔΜΗΕ θα διακόψει την κατασκευή του καλωδίου και θα παραχωρήσει τη χρονοθυρίδα σε άλλους ενδιαφερόμενους.

Συνεπώς, κατά τη συνεδρία στη κ/Βουλή, ο κ/υπουργός Ενέργειας αναγνώρισε την ύπαρξη δύο αβεβαιοτήτων, αναφορικά με το τελικό κόστος της διασύνδεσης:

- Η πρώτη αβεβαιότητα αφορά στη μη υπογραφή ακόμα του συμβολαίου του ΑΔΜΗΕ με τη Siemens για τους σταθμούς μετατροπής της τάσης της ηλεκτρικής ενέργειας,

στην Κοφίνου και στις Κορακίες Κρήτης, συνεπώς, δεν μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια, σήμερα, το κόστος αυτού του τμήματος του έργου.

- Η δεύτερη αβεβαιότητα αφορά στην τελική επιλογή της διαδρομής του υποθαλάσσιου διαδρόμου που θα περάσει το καλώδιο. Οι τελικές βυθομετρήσεις για την επιλογή της προσφορότερης διαδρομής του καλωδίου είναι σε εξέλιξη και από αυτές ίσως επηρεαστεί το μήκος του καλωδίου ή το κόστος των εργασιών πόντισης, συνεπώς και το τελικό κόστος της διασύνδεσης.

Από πλευράς κ/κομμάτων, το ΑΚΕΛ θεωρεί την διασύνδεση της Κύπρου με τα ηλεκτρικά συστήματα της Ευρώπης αναγκαία, αλλά με όρους και προϋποθέσεις προς όφελος του δημοσίου συμφέροντος. Εκ μέρους του ΔΗΣΥ, τοποθετήθηκε κυρίως ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ενέργειας, κ. Κυριάκος Χατζηγιάννης, ο οποίος, όμως, δεν είναι ξεκάθαρο, σε ποιό βαθμό εκφράζει την επίσημη θέση του κόμματος. Ο κ. Χατζηγιάννης ήταν έντονα επικριτικός προς τις βασικές παραμέτρους του έργου της διασύνδεσης, ενώ δεν έκρυψε τη διαφωνία του για το ενδεχόμενο η ΡΑΕΚ να διαφοροποιήσει την απόφαση της 2ας Ιουλίου, επέκρινε την Κυβέρνηση για την πρόθεσή της να συμμετάσχει επενδυτικά στον φορέα υλοποίησης του έργου ενώ τέλος, εξέφρασε την ανησυχία του για το βαθμό δέσμευσης των Κυπρίων καταναλωτών και φορολογουμένων «πάνω σε ένα έργο με υπέρμετρα μεγάλες αβεβαιότητες». Επίσης, έθεσε το ζήτημα του χειρισμού πιθανών πρόσθετων (οικονομικών) διεκδικήσεων, αποκλίσεων ή καθυστερήσεων καθώς και της ανάληψης δεσμεύσεων εκ μέρους του ΑΔΜΗΕ ότι δεν θα επιβαρυνθούν οι καταναλωτές και οι φορολογούμενοι με βάρη, τα οποία δεν είναι στις δικές τους δυνατότητες. Παράλληλα, αναφέρθηκε «σε υπέρμετρες πιέσεις, εκβιασμούς και ανορθόδοξες μεθοδολογίες από πλευράς και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ, κ. Νικόλας Παπαδόπουλος, είπε, σύμφωνα με το ΚΥΠΕ, πως «η Κύπρος είναι μια απομονωμένη αγορά σε ό,τι αφορά στην ηλεκτρική ενέργεια και δυστυχώς τα μονοπώλια και τα ολιγοπώλια που υπάρχουν σήμερα σε ό,τι αφορά την παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας έχουν οδηγήσει τις τιμές του ηλεκτρισμού στα ύψη». «Ο Κύπριος καταναλωτής», είπε, «σήμερα πληρώνει το δεύτερο πιο ακριβό επιχειρηματικό ρεύμα στην Ευρώπη, επειδή δεν υπάρχει ουσιαστικός ανταγωνισμός σε ό,τι αφορά την παραγωγή ενέργειας στο νησί μας. Εξάλλου, συμπλήρωσε πως «είναι ευρωπαϊκή υποχρέωση της Κυπριακής Δημοκρατίας να συνδεθεί με το ευρωπαϊκό δίκτυο και αυτό πρέπει να γίνει μέχρι το 2029, αλλιώς η Κυπριακή Δημοκρατία θα έχει να αντιμετωπίσει συγκεκριμένες επιπτώσεις». Ο βουλευτής της ΔΗΠΑ, κ. Μιχάλης Γιακουμής, ανέφερε πως το κόμμα του δεν είναι αρνητικό για το έργο, ωστόσο, σημείωσε «ακούστηκαν πολλές επιφυλάξεις και σήμερα ενώπιον του Υπουργού Ενέργειας και της ΡΑΕΚ». Ο βουλευτής του Κινήματος Οικολόγων, κ. Σταύρος Παπαδούρης, ανέφερε πως «υπάρχουν πιέσεις προς τη ΡΑΕΚ, για να αναθεωρήσει την απόφασή της, για μη επιβάρυνσής των καταναλωτών, προτού τελειώσει το έργο.

6.2 Οι 14 εκκρεμότητες για την ολοκλήρωση του κανονιστικού πλαισίου της αγοράς φυσικού αερίου (ΦΑ) στην Κύπρο

Δεκατέσσερις συνολικά ενέργειες και δράσεις που αφορούν στο νομικό, κανονιστικό και ρυθμιστικό πλαίσιο, απαιτούνται από τις κ/αρχές για να τεθεί σε πλήρη λειτουργία η αναδυόμενη αγορά φυσικού αερίου (ΦΑ) και να ανοίξει ο δρόμος για την υλοποίηση του τερματικού εισαγωγής υγροποιημένου φυσικού αερίου στο Βασιλικό καθώς και της ηλεκτρικής διασύνδεσης Κύπρου-Ελλάδας-Ισραήλ, μέσω του υποθαλάσσιου καλωδίου Great Sea Interconnector».

Σημειωτέον ότι οι σχετικές ρυθμίσεις απαιτούνται ακόμα και σε περίπτωση που ξεπεραστούν τα όποια εμπόδια αντιμετωπίζουν τα δύο μεγαλεπήβολα έργα και ανοίξει ο δρόμος, τόσο για την ολοκλήρωση, όσο και την υλοποίησή τους καθώς και την ενσωμάτωση στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας του φυσικού αερίου (ΦΑ).

Σύμφωνα με πρόσφατη (αρχές Αυγούστου τ.έ.) γραπτή ενημέρωση της κ/Βουλής από την ηγεσία της ΡΑΕΚ, οι κύριες εκκρεμότητες του ρυθμιστικού πλαισίου για την πλήρη λειτουργία της αναδυόμενης αγοράς φυσικού αερίου (ΦΑ) αφορούν σε κανονισμούς, κανόνες, διαγωνισμούς, αδειοδόσεις και κώδικες.

Συγκεκριμένα εκκρεμούν:

- η υιοθέτηση Κανονισμού Λειτουργίας Αγοράς Φυσικού Αερίου κατά τη διάρκεια ισχύος παρεκκλίσεων, για τον οποίο στάλθηκε από την ΡΑΕΚ προσχέδιο από 6.3.20 στο αρμόδιο Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας (ΥΕΕΒ),
- κανονισμός για τις προδιαγραφές ποιότητας φυσικού αερίου, που επίσης, όπως αναφέρει η ΡΑΕΚ στάλθηκε προσχέδιο στο ΥΕΕΒ, από 7.4.21 καθώς και οι αδειοδοτήσεις του Διαχειριστή Συστήματος Διανομής Φυσικού Αερίου και του Διαχειριστή Συστήματος Αποθήκευσης Φυσικού Αερίου, για τις οποίες, σύμφωνα με τη ΡΑΕΚ ακόμα δεν έχει υποβληθεί αίτηση χορήγησης άδειας από τη ΔΕΦΑ,
- το ρυθμιστικό πλαίσιο για τον λειτουργικό διαχωρισμό των δραστηριοτήτων ΔΕΦΑ, που επίσης δεν έχει ακόμα εφαρμοστεί, εκτιμάται ότι θα τεθεί σε εφαρμογή από 1.1.26 (Απόφαση ΥΣ 91.503), ενώ σύμφωνα με την ενημέρωση της Βουλής από την ηγεσία της ΡΑΕΚ, το ρυθμιστικό πλαίσιο είναι υπό ετοιμασία,
- η ετοιμασία του δεκαετούς προγράμματος Ανάπτυξης Συστήματος Μεταφοράς (ΔΠΑΣΜ), για το οποίο αναφέρεται, πως προαπαιτούμενα είναι η διεξαγωγή πρώτης ανοιχτής διαδικασίας εκτίμησης ζήτησης φυσικού αερίου στο σύστημα Μεταφοράς καθώς και η σύναψη συμφωνιών για σύνδεση με το Σύστημα Μεταφοράς Φυσικού Αερίου μεταξύ ΔΕΦΑ και τελικών πελατών,
- η ετοιμασία του ΔΠΑΣΜ από τη ΔΕΦΑ, ενώ στη συνέχεια θα πρέπει να τεθεί σε δημόσια διαβούλευση και να υποβληθεί για έγκριση στη ΡΑΕΚ,
- η υλοποίηση εγκεκριμένων στο ΔΠΑΣΜ έργων του Συστήματος Μεταφοράς Φυσικού Αερίου και οι κανόνες Μεταφοράς και Διανομής Φυσικού Αερίου,
- οι ανωτέρω κανόνες, αναφέρεται ότι υποβλήθηκαν από τη ΔΕΦΑ στη ΡΑΕΚ στις 27.3.24 και στο παρόν στάδιο βρίσκονται υπό αξιολόγηση,
- ο Κώδικας Διαχείρισης Εγκατάστασης Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου (ΥΦΑ), ο οποίος υποβλήθηκε από τη ΔΕΦΑ

στη ΡΑΕΚ στις 2.2.24 στο παρόν στάδιο βρίσκεται υπό αξιολόγηση,

- ο διεθνής διαγωνισμός για την προμήθεια (εισαγωγή) υγροποιημένου φυσικού αερίου (ΦΑ) και συγκεκριμένα, η προκήρυξη του διαγωνισμού από τη ΔΕΦΑ για την υπογραφή συμφωνιών προμήθειας ΥΦΑ,
- η δημόσια διαβούλευση της πρότυπης σύμβασης προμήθειας με τους τελικούς πελάτες από πλευράς ΔΕΦΑ και ακολούθως,
- η υποβολή της στη ΡΑΕΚ για έγκριση,
- η σύναψη συμβάσεων προμήθειας φυσικού αερίου (ΦΑ) μεταξύ ΔΕΦΑ και τελικών πελατών,
- η πραγματοποίηση δοκιμαστικών ελέγχων της εγκατάστασης ΥΦΑ, μόλις ολοκληρωθεί το έργο, καθώς και
- η πραγματοποίηση δοκιμαστικών ελέγχων των μονάδων ηλεκτροπαραγωγής, που θα λειτουργούν με καύση ΦΑ.

Παράλληλα, η ΡΑΕΚ ενημέρωσε τη Βουλή και για τις ενέργειες, που απαιτούνται για την πλήρη λειτουργία της αναδυόμενη αγοράς φυσικού αερίου (ΦΑ), οι οποίες έχουν ολοκληρωθεί. Μεταξύ άλλων, αναφέρεται σε αποφάσεις του κ/Υπουργικού Συμβουλίου για διορισμό Διαχειριστή Συστήματος Διανομής, Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς και Διαχειριστή Εγκαταστάσεων ΥΦΑ αλλά και άσκηση δικαιώματος υπαναχώρησης σύμβασης (ΥΣ), για εφαρμογή παρεκκλίσεων αναφορικά με τη χορήγηση άδειας ιδιοκτησίας εγκαταστάσεων ΥΦΑ. Οι εν λόγω αποφάσεις ελήφθησαν στις 5.6.9 και στις 4.12.19 αντίστοιχα. Η δήλωση Ρυθμιστικής Πρακτικής και Μεθοδολογία Διατιμήσεων Φυσικού Αερίου (ΚΔΠ 203/2019) δημοσιεύθηκε από τη ΡΑΕΚ, τον Ιούνιο του 2019, ενώ ο διαγωνισμός για την εγκατάσταση υποδομής υγροποιημένου φυσικού αερίου κατακυρώθηκε τον Δεκέμβριο 2019, με ημερομηνία υλοποίησης τον Σεπτέμβριο 2022.

Στις υλοποιηθείσες ενέργειες συμπεριλαμβάνεται και η απόρριψη αίτησης της ΕΤΥΦΑ Λτδ το 20 για χορήγηση άδειας κατασκευής, ιδιοκτησίας και εκμετάλλευσης εγκατάστασης ΥΦΑ, η έκδοση των κανόνων προμήθειας φυσικού αερίου (ΦΑ), τον ίδιο χρόνο καθώς και η δημοσίευση των ρυθμιστικών λογιστικών Οδηγιών για την Ετοιμασία Χωριστών Λογαριασμών των Επιχειρήσεων Φυσικού Αερίου (ΚΔΠ 345/2020) και ο Λογιστικός Διαχωρισμός των Δραστηριοτήτων Επιχειρήσεων Φυσικού Αερίου (ΚΔΠ 344/2020).

Επιπρόσθετα, έχουν ολοκληρωθεί οι ενέργειες για τη χορήγηση Άδειας Ιδιοκτήτη και Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Φυσικού Αερίου στην ΔΕΦΑ από την ΡΑΕΚ στις 26.2.21, η χορήγηση Άδειας Διαχειριστή Συστήματος Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου στις 19.7.22 και η χορήγηση Άδειας Προμηθευτή Φυσικού Αερίου σε μη Επιλέγοντες Πελάτες στις 25.8.23 και έχει τεθεί σε ισχύ (17.2.23) ο Νόμος περί Δημόσιας Επιχείρησης Φυσικού Αερίου για μετατροπή της ΔΕΦΑ σε Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου.

Το σχετικό αναλυτικό έγγραφο της ΡΑΕΚ βρίσκεται στον διαδικτυακό ιστότοπο :

https://www.stockwatch.com.cy/sites/default/files/news-downloads/ekremmotites_fisiko_aerio_1.pdf

6.3 Υπόθεση Βασιλικού - Εμπλοκή στην αποδέσμευση του πλοίου ΕΤΥΦΑ-Προμηθέας

Κομβικός εκτιμάται ότι είναι ο ρόλος του ομίλου COSCO στην υπόθεση παρακράτησης του πλοίου «Προμηθέας» της ΕΤΥΦΑ στην Κίνα. Οι κινεζικές/κρατικές εταιρείες φαίνεται να συντονίζονται μεταξύ τους, με στόχο να εμποδίσουν την παραλαβή από την ΕΤΥΦΑ του πλοίου «ΕΤΥΦΑ-Προμηθέας», το οποίο είναι ιδιοκτησία της κ/εταιρείας, χρησιμοποιώντας διάφορα προσχήματα, γεγονός, το οποίο η ΕΤΥΦΑ χαρακτηρίζει ως «απόπειρα κλοπής και παράνομης οικειοποίησης».

Ως γνωστό, ο όμιλος COSCO, με σημαντικά συμφέροντα σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα (λιμάνι Πειραιά, λιμάνι Θεσσαλονίκης κ.α.), έχει αναλάβει την ναυπήγηση και μετατροπή του πλοίου από LNG σε FSRU στα ναυπηγεία του στην Σαγκάη. Η COSCO, μέσω του ναυπηγείου της, φέρεται να επιχειρεί να μπλοκάρει την παράδοση του πλοίου στην ΕΤΥΦΑ, σε μια προσπάθειά της να βοηθήσει άλλα κρατικά συμφέροντα της Κίνας να αποστερήσουν το πλοίο από τον ιδιοκτήτη του. Η κ/πλευρά θεωρεί ότι η κίνηση της κινεζικής πλευράς επιδιώκει να ασκήσει πίεση στην ΕΤΥΦΑ να μην προσφύγει στη δικαιοσύνη διεκδικώντας αποζημιώσεις και να παραιτηθεί από κάθε αξίωση της έναντι των υπευθύνων.

Σύμφωνα με πηγές της κ/Κυβέρνησης, η Κύπρος παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις και έχει ήδη κινηθεί, τόσο νομικά, όσο και διπλωματικά, με εμπλοκή και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ανάκτηση του περιουσιακού αυτού στοιχείου από την ΕΤΥΦΑ αποτελεί μέγιστη προτεραιότητα για την Κύπρο, αφού πρόκειται για ουσιώδη υποδομή για την μετάβαση από το μαζούτ στο φυσικό αέριο (ΦΑ), ενώ παράταση αυτής της εκκρεμότητας αποτελεί τον βασικό λόγο των αυξημένων λογαριασμών ρεύματος και των προστίμων, που καταβάλλει ο Κύπριος καταναλωτής σε ρύπους κάθε χρόνο. Η Κύπρος φαίνεται αποφασισμένη να μην υποκύψει σε κανέναν εκβιασμό και θα διεκδικήσει, όλα όσα δικαιούνται στα αρμόδια δικαστήρια.

Σε κάθε περίπτωση, η κ/πλευρά εμπιστεύτηκε τους Κινέζους σε μια εποχή, που όλοι την συμβούλευαν να μην το πράξει και τώρα βρίσκεται αντιμέτωπη όχι μόνο με την αποτυχία του σημαντικού αυτού έργου, αλλά και την αδιαφορία και την «επιθετικότητα» της κινεζικής πλευράς. Σύμφωνα με εδώ νομικούς κύκλους, στην περίπτωση του Προμηθέα, πάντως, υπάρχει η προσδοκία ότι, ίσως να αναγκαστούν να αναθεωρήσουν τη στάση τους και να συμμορφωθούν με τις αποφάσεις των αρμοδίων δικαστηρίων.

Στα κ/μέσα ενημέρωσης παρατίθεται και η ερμηνεία, ότι «οι Κινέζοι απέτυχαν να παραδώσουν ένα σημαντικό έργο, το οποίο ανέλαβαν με πολλές υποσχέσεις και αργά ή γρήγορα το μέγεθος της ευθύνης τους θα κριθεί από την ευρωπαϊκή δικαιοσύνη», ενώ υπάρχουν και εκτιμήσεις για ενδεχόμενες ευρύτερες αρνητικές επιπτώσεις στη συνεργασία με κινεζικές εταιρείες.

6.4 Εξελίξεις στην υπόθεση του Βασιλικού-Συζήτηση και Αποτελέσματα της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ενέργειας (30.7.24)

Η πορεία υλοποίησης του έργου του τερματικού ΦΑ στο Βασιλικό εγείρει περαιτέρω προβληματισμούς και αβεβαιότητα και σχετικά με θέματα οικονομικής πολιτικής της κ/κυβέρνησης και συγκεκριμένα σε ότι αφορά στην εφαρμογή

των εξαγγελιών του ΠτΔ κ. Ν. Χριστοδουλίδη για μείωση των τιμών του ρεύματος για τον κ/καταναλωτή με την έλευση του ΦΑ στην Κύπρο μέσω Βασιλικού, δεδομένου ότι ενδέχεται να προκύψουν επιπρόσθετα κόστη, τόσο, λόγω των εναλλακτικών επιλογών (Plan B), στις οποίες έχει αναφερθεί ο κ/Υπουργός Ενέργειας κ. Παπαναστασίου, όσο και ανεξαρτήτως αυτών. Σύμφωνα με υπολογισμούς, το κόστος της μη υλοποίησης του έργου, της δικαστικής διένεξης στα διεθνή διαιτητικά δικαστήρια και της υλοποίησης των εναλλακτικών σχεδίων (ενοικίαση άλλης πλωτής μονάδας) ανέρχεται έως τα 542 εκ. Ευρώ, εκ των οποίων 101 εκ. αποτελούν απώλεια των ευρωπαϊκών κονδυλίων. Στο σημείο αυτό σημειώνεται η επανάληψη ιδίως από ενεργειακούς εμπειρογνώμονες (Κ. Έλληνας) παλαιότερης πρότασης της Energean για την κατασκευή υποθαλάσσιου αγωγού ΦΑ και την έλευση ισραηλινού ΦΑ.

Το οικονομικό κόστος μέχρι στιγμής υπολογίζεται ως εξής:

- 69 εκ. Ευρώ, τα οποία ζητά η ΕΕ να επιστραφούν καθώς το έργο είναι συγχρηματοδοτούμενο με 101 εκ. Ευρώ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- Τα 39 εκ. Ευρώ από τα 101 εκ. της συνολικής ευρωπαϊκής επιχορήγησης δεν έχουν ακόμη εκταμιευθεί και δεν αναμένεται να εκταμιευτούν άλλα. Συνεπώς, επιστροφή περίπου 69 εκ. Ευρώ συν 39 εκ. Ευρώ σημαίνουν απώλεια 108 εκ. Ευρώ, που από ευρωπαϊκή επιχορήγηση μετατρέπονται σε κεφαλαιουχική δαπάνη, που θα επιβαρύνει τον καταναλωτή.
- Τα 69 εκ. Ευρώ θα τα ανακτήσει η ΕΕ από άλλα συγχρηματοδοτούμενα έργα μέσω συμψηφισμού. Συνεπώς, επηρεάζονται έμμεσα ή άμεσα και άλλα συγχρηματοδοτούμενα έργα.
- 200 εκ. Ευρώ και πλέον θα κοστίσει το Διαιτητικό Δικαστήριο, στο οποίο προσέφυγε η κινεζική πλευρά, εάν δικαιωθεί.
- 70 εκ. Ευρώ εγγυητικών επιστολών της εταιρείας των οποίων το Διαιτητικό Δικαστήριο ανέστειλε προσωρινώς την κατάπτωση τους υπέρ της ΚΔ, κατόπιν αιτήματος της κινεζικής κοινοπραξίας, επικαλούμενη την έρευνα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας (από τον Μάρτιο τ.έ.) και ως εκ τούτου η κυπριακή πλευρά δεν είναι σε θέση να τις εξαργυρώσει, προς το παρόν.
- 190 εκ. Ευρώ, η αξία δηλ. του πλοίου/πλωτής μονάδας «Προμηθέας», για το οποίο δεν έχει ξεκαθαρίσει η κινεζική πλευρά αν θα το επιστρέψει στον ιδιοκτήτη της (ΕΤΥΦΑ).
- 100 εκ. Ευρώ και πλέον τον χρόνο θα στοιχίζει η ενοικίαση πλωτής μονάδας, αν δεν ανακτηθεί ο «Προμηθέας» και επιλεγεί η λύση της ενοικίασης άλλης μονάδας (ενδιαφέρεται το Κατάρ).
- 25 εκ. Ευρώ δόθηκαν ήδη από την ΚΔ για τις ανάγκες του έργου, λόγω αύξησης των τιμών του χάλυβα.
- 300 εκ. Ευρώ τον χρόνο καταβάλλει ως πρόστιμο η ΚΔ για αγορά ρύπων, λόγω χρήσης μαζούτ.
- Αγορά ακριβού μαζούτ για ηλεκτροπαραγωγή.

Βάσει των ανωτέρω, τα υψηλά περιβαλλοντικά κόστη διατηρούν, έστω και με οικονομικές απώλειες, συμφέρουσα την επιλογή τη ενοικίασης πλωτής μονάδας ΦΑ (έναντι του μαζούτ), ενώ ο Αναπληρωτής Κυβερνητικός Εκπρόσωπος, κ. Ι. Αντωνίου αναφερόμενος στο ποινικό σκέλος των ερευνών χαρακτήρισε την υπόθεση «σκάνδαλο» και διευκρίνισε, αφενός, ότι η κ/Κυβέρνηση επιθυμεί να αποφύγει ενέργειες ή

κινήσεις, που ενδέχεται να περιπλέξουν περισσότερο την υπόθεση και αφετέρου, ότι αν και η κ/Κυβέρνηση σκοπεύει να ανακτήσει όλα τα χρήματα, που έχουν δοθεί για την κατασκευή του τερματικού και για το πλοίο «Προμηθέας», έστω κι αν προτεραιότητα αποτελεί η ολοκλήρωση του έργου και η λογοδοσία όσων ευθύνονται.

Αξίζει να υπενθυμίσουμε από τη σχετική Έκθεση του Γενικού Ελεγκτή για «τον έλεγχο του έργου του τερματικού εισαγωγής υγροποιημένου φυσικού αερίου στην Κύπρο» (ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ αρ. ΔΕΦΑ19/01/2024) ορισμένες βασικές επισημάνσεις:

- «Σε έναν διαγωνισμό κολοσσαιίου μεγέθους δεν διασφαλίστηκε ικανοποιητική ευρύτητα συμμετοχής, ούτε επαρκής ανταγωνισμός, αφού προσήλθε ένας και μόνο προσφοροδότης,
- Εντοπίστηκαν παραβιάσεις της νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων στο στάδιο της αξιολόγησης των προσφορών από τον προσφοροδότη, τις οποίες η ΕΤΥΦΑ είτε απεδέχθη είτε έγιναν από την ίδια, η οποία και αποφάσισε να προχωρήσει σε ανάθεση της σύμβασης επικαλούμενη την κατεπείγουσα φύση του Έργου.
- Με την υπογραφή της σύμβασης ξεκίνησαν και οι καθυστερήσεις στο Έργο, με αιτιολογία την καθυστέρηση από την ΕΤΥΦΑ προκήρυξης και κατακύρωσης του διαγωνισμού, διαδικασία, η οποία ολοκληρώθηκε με την υπογραφή της σχετικής σύμβασης στις 31.8.20, η οποία και χρησιμοποιήθηκε ως αιτιολογία για εντολή έναρξης των εργασιών της σύμβασης ΕΡCOMA προς τον Εργολάβο με τουλάχιστον 6,5 μήνες καθυστέρησης.
- Παρά τις σοβαρές καθυστερήσεις εκ μέρους του Εργολάβου η ΕΤΥΦΑ του προσέφερε κάλυψη και εισηγήθηκε επίσης την έγκριση καταβολής επιπλέον 25 εκ. Ευρώ, λόγω αύξησης της αξίας του χάλυβα, με αιτιολογία ότι ο Εργολάβος θα εγκατέλειπε το Έργο, παρά το ότι η σύμβαση δεν προνοούσε καταβολή αποζημίωσης στον Εργολάβο, λόγω αύξησης στις τιμές των υλικών.
- Η ΕΤΥΦΑ, κατόπιν έγκρισης του ΥΣ υπέγραψε Διμερή Συμφωνία με τον οικονομικό φορέα που ηγείται της Αναδόχου Κοινοπραξίας/Εργολάβου και όχι με την ίδια, τροποποιώντας ουσιαστικά τη σύμβαση ΕΡCOMA, παρά το γεγονός ότι η ίδια με τους Νομικούς της Συμβούλους διαβεβαίωναν για το αντίθετο και ουσιαστικά απεδέχθη αδικαιολόγητη καθυστέρηση 10 και πλέον μηνών (από Σεπτέμβριο του 2022 σε Ιούλιο του 2023) με ταυτόχρονη έμμεση απεμπόληση του δικαιώματος επιβολής αποζημιώσεων, λόγω αδικαιολόγητων καθυστερήσεων.
- Οι καθυστερήσεις συνεχίστηκαν με τον Εργολάβο να υποβάλλει τον Ιανουάριο του 2023 αναθεωρημένο χρονοδιάγραμμα εργασιών, μεταθέτοντας την ολοκλήρωση του Έργου από τον Ιούλιο του 2023 στον Οκτώβριο του 2023, και με νέο αναθεωρημένο χρονοδιάγραμμα εργασιών, το οποίο υπέβαλε τον Ιούλιο του 2023, να υποδεικνύει ολοκλήρωση του Έργου τον Ιούλιο του 2024, δηλαδή παράδοση 22 μήνες μετά τη συμβατική ημερομηνία ολοκλήρωσής του.
- Η απεμπόληση του δικαιώματος της ΕΤΥΦΑ για αποζημιώσεις λόγω καθυστερήσεων, βάσει της Διμερούς Συμφωνίας, επιβεβαιώθηκε, αφού οι ίδιοι οι Νομικοί

Σύμβουλοι της ΕΤΥΦΑ, οι οποίοι αρχικά διαβεβαίωναν για το αντίθετο, εξέφραζαν με γνωματεύσεις τους αμφιβολία αν η ΕΤΥΦΑ ήταν κατοχυρωμένη να ζητήσει αποζημιώσεις λόγω καθυστερήσεων, ενώ ουδεμία ενέργεια είχε γίνει από την ΕΤΥΦΑ για διασφάλιση του δημόσιου συμφέροντος.

- Από τον σχετικό έλεγχο προέκυψαν και άλλα ευρήματα, τα οποία ενδεχομένως ενέχουν πειθαρχικές/ποινικές ευθύνες, όπως παρατυπίες εκ μέρους του ΔΣ της ΕΤΥΦΑ στις διαδικασίες έγκρισης των εντύπων εκτελεσθείσας εργασίας και των αντίστοιχων τιμολογίων/πιστοποιητικών πληρωμής και παρατυπίες εκ μέρους του ΓΔ της ΕΤΥΦΑ στις διαδικασίες έγκρισης των υπεργολάβων του Έργου.

- Ανησυχία έχουν προκαλέσει κυρίως τα προβλήματα ποιότητας στα δύο σημαντικότερα μέρη του Έργου (αστοχίες και ελαττώματα που θέτουν ζητήματα λειτουργικότητας και ασφάλειας του πλοίου και των πασσάλων της προβλήτας, στην οποία θα προσδεθεί μόνιμα το πλοίο και θα τοποθετηθεί ο εξοπλισμός παραλαβής και ο αγωγός μεταφοράς του φυσικού αερίου προς τη ξηρά).

- Η ΔΕΦΑ/ΕΤΥΦΑ αλλά και το ΥΕΕΒ προέβλεπαν πολλές φορές ως επιτακτική και άμεση την ανάγκη υλοποίησης του Έργου προκειμένου να ληφθούν αποφάσεις που δεν διασφάλιζαν το δημόσιο συμφέρον. Συνεπεία των ευνοϊκών προς τον Εργολάβο λανθασμένων αποφάσεων και ενεργειών τους είναι η τρέχουσα αμφιβολία εάν το πλοίο θα φθάσει στην Κύπρο, και εάν ναι εάν αν παρουσιάζει τυχόν προβλήματα λειτουργικότητας και ασφάλειας. Και αυτά πάντοτε υπό την επιφύλαξη ότι ο Εργολάβος θα μπορούσε να επανέλθει με νέες ατεκμηρίωτες απαιτήσεις, τις οποίες οι εμπλεκόμενοι φορείς για ακόμη μια φορά θα ικανοποιούσαν υπό την απειλή της εγκατάλειψης του Έργου.

(Η σχετική Έκθεση βρίσκεται στον διαδικτυακό τόπο: <https://www.audit.gov.cy/audit/audit.nsf>)

Αξίζει να αναφερθεί επίσης :

α. τη διαμάχη μεταξύ του ΚΕΒΕ και του Συνδέσμου Υδρογονανθράκων Oil and Gas Κύπρου (COGA), τον οποίο το ΚΕΒΕ διέγραψε από μέλος τον Ιανουάριο του 2020 όταν ο Σύνδεσμος χωρίς ενημέρωση ούτε των μελών του ούτε του ΚΕΒΕ προέβη σε καταγγελία προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1.12.19) για την παροχή κρατικής ενίσχυσης προς τις εταιρίες ΔΕΦΑ και ΕΤΥΦΑ για το έργο. Ως αποτέλεσμα, το ΚΕΒΕ διέγραψε τον Σύνδεσμο. Το ΚΕΒΕ δηλώνει, πάντως, ότι δεν έχει καμία εμπλοκή με το τερματικό στο Βασιλικό.

β. την κατάθεση από την κινεζική εταιρεία CPP στις 29.07 τ.έ., ενώπιον του Διαιτητικού Δικαστηρίου στο Λονδίνο εκτενών πληροφοριών για το τερματικό ΦΑ στο Βασιλικό, ενημερώνοντας τους δικαστές για την έρευνα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας για διαφθορά, την αξίωση της Κομισιόν να της επιστραφεί η ευρωπαϊκή επιχορήγηση και τις δηλώσεις πολιτικών για σκανδαλώδεις διαδικασίες. Παρά δε το γεγονός ότι η ίδια (η κινεζική εταιρεία) κατήγγειλε μονομερώς τη σύμβαση, την οποία ούτως ή άλλως δεν υλοποίησε εμπρόθεσμα, η CPP έπεισε το Δικαστήριο να μπλοκάρει τη ρευστοποίηση των εγγυητικών έως ότου γίνει ακρόαση για το συγκεκριμένο θέμα. Με τον τρόπο αυτό, η CPP αφήνει την εντύπωση ότι θα προσπαθήσει να εκμεταλλευτεί τον αντίκτυπο της έρευνας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας για τις διαδικασίες ανάθεσης του έργου αλλά και τις καταγγελίες για

ενδεχόμενη απάτη, κατάχρηση κονδυλίων της ΕΕ και διαφθορά. Η ενημέρωση της CPP στο Δικαστήριο έγινε στο πλαίσιο αιτήματος της ΕΤΥΦΑ να εκταμειωθεί από τράπεζες συνολικό ποσό περίπου 70 εκ. Ευρώ από εγγυητικές, που είχε καταθέσει η κινεζική εταιρεία ως διασφάλιση για την εκτέλεση του συμβολαίου.

γ. Η συνεδρίαση τη Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εμπορίου στις 30.07.24 πραγματοποιήθηκε, κατά ένα μέρος, κεκλεισμένων των θυρών (βλ. ανωτέρω α' σχετ.), κατόπιν αιτήματος του Υπουργού Ενέργειας κ. Γ Παπαναστασίου, επικαλούμενος την αρνητική εξέλιξη για την ΚΔ στη διαιτησία (προσωρινή δέσμευση των εγγυητικών επιστολών), η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη στο Λονδίνο.

δ. Στο πλαίσιο των προσπαθειών της κ/Κυβέρνησης για έλευση του πλοίου στην Κύπρο αναμένεται άμεσα νέα τηλεδιάσκεψη άμεσα για να υπάρξουν διαβουλεύσεις για την πλωτή μονάδα φυσικού αερίου «Προμηθέας», η οποία βρίσκεται σε ναυπηγείο της Cosco στη Σαγκάη. Στην τηλεδιάσκεψη θα συμμετέχουν εκπρόσωποι του Υπουργείου, της ΕΤΥΦΑ και των δύο κινεζικών εταιρειών, που σχετίζονται με το FSRU. Η τηλεδιάσκεψη αυτή δεν φαίνεται να είναι άσχετη με το σενάριο της κ/Κυβέρνησης για αναζήτηση προσφορών για ενοικίαση πλωτής μονάδας επαναεριοποίησης αερίου, σε περίπτωση που ο «Προμηθέας» δεν πλεύσει έγκαιρα στην Κύπρο και ενδεχομένως να αυξήσει τις αξιώσεις της Κύπρου έναντι της CPP. «Ιδιοκτήτης του πλοίου είναι η ΕΤΥΦΑ, που καλείται να κάνει τις διαβουλεύσεις με αυτούς που κρατούν το πλοίο ενώ δεν είναι ξεκάθαρο, ποιά εκ των CPP ή Cosco δεν αφήνει το πλοίο να αποπλεύσει στη Σαγκάη », όπως ανέφερε χαρακτηριστικά σε σχετικές δηλώσεις ο κ. Παπαναστασίου.

7. ΠΟΠ Προϊόντα

7.1 Ανακοινώσεις κ/Υπουργού Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος για το χαλλούμι μετά τη συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Γεωργίας (2.7.24).

Η κ/Υπουργός Γεωργίας, κα Μ. Παναγιώτου, μετά τη συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Γεωργίας, την Τρίτη 2.7. τ.έ., με αντικείμενο τα προβλήματα, τα οποία προκύπτουν σε σχέση με την εμπορία του χαλλουμιού ως προϊόντος ΠΟΠ και τη λήψη μέτρων στήριξης των παραγωγών ενημέρωσε ότι η κ/Κυβέρνηση έλαβε δύο σχετικά με την προστασία του χαλλουμιού Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ), ενόψει της δεκαετούς μεταβατικής περιόδου, η οποία εκπνέει στις 9.7. τ.έ. Η πρώτη, αφορά στην αξιοποίηση του σχετικού Ευρωπαϊκού Κανονισμού για πρόσθετη παράταση, πέντε ετών, ως προς τη δυνατότητα καθορισμού της αναλογίας προέλευσης του γάλακτος, που χρησιμοποιείται για την παραγωγή χαλλουμιού. Η δεύτερη, αφορά στην έκδοση σχετικού διατάγματος, ώστε η ελάχιστη αναλογία κατσικίσιου και πρόβειου γάλακτος στις πρώτες ύλες, που χρησιμοποιούνται για την παρασκευή χαλλουμιού, να διαφοροποιηθεί από τις 10.7. τ.έ. Για τον σκοπό αυτόν, τις προσεχείς ημέρες η Υπουργός Γεωργίας θα πραγματοποιήσει κύκλο επαφών με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και ακολούθως, θα ενημερώσει τον Υπουργό Εμπορίου, προκειμένου να προχωρήσει στην τυπική διαδικασία για έκδοση του νέου διατάγματος, με ισχύ από 10 Ιουλίου 2024.

Περαιτέρω, η κα Παναγιώτου ανέφερε ότι, το 2024, πραγματοποιήθηκαν από το Τμήμα Γεωργίας (25) έλεγχοι και δειγματοληψίες στα τυροκομεία, εκ των οποίων, σε έξι περιπτώσεις, δεν υπήρξε συμμόρφωση, ενώ υπογράμμισε τη σημασία της συμφωνίας, που υπεγράφη μεταξύ Υπουργείου Γεωργίας, ΤΕΠΑΚ, Γενικού Χημείου του Κράτους και Τμήματος Γεωργίας, με την οποία αναλαμβάνουν να συνεργαστούν και να εφαρμόσουν ερευνητικό έργο για τη διαφύλαξη της αυθεντικότητας του χαλλουμιού, ως μοναδικού κυπριακού προϊόντος, μετά και την καταχώρισή του ως ΠΟΠ.

Απαντώντας σε ερώτηση, σχετικά με τις αγωγές, που έχει καταθέσει μέλος του Συνδέσμου Τυροκόμων Κύπρου, είπε ότι είναι δικαίωμα του καθενός να προσφεύγει στη δικαιοσύνη και ότι το Κράτος οφείλει, όπως και πράττει ήδη, να εφαρμόζει τη νομοθεσία.

Από την πλευρά του, ο Πρόεδρος της Επιτροπής και βουλευτής του ΑΚΕΛ, κ. Γ. Γαβριήλ, ανέφερε ότι, στις 9 Ιουλίου τ.έ., εκπνέει η δεκαετής μεταβατική περίοδος για την εφαρμογή των προδιαγραφών της παραγωγής του χαλλουμιού, ως ΠΟΠ, η οποία παρήλθε, χωρίς το προϊόν να παράγεται σύμφωνα με τις προδιαγραφές αυτές πάντα. Ο βουλευτής του ΔΗΣΥ, κ. Χ. Πάζαρος, είπε ότι το κ/Υπουργείο Γεωργίας διαβεβαίωσε την Επιτροπή Γεωργίας ότι, μέχρι τις 9 Ιουλίου 2024, θα ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή πενταετή παράταση για να συμμορφωθεί η Κύπρος με τις προδιαγραφές παραγωγής χαλλουμιού, αφού, βάσει των κανονισμών, οι παραγωγοί οφείλουν, μέχρι το 2029, να παράγουν χαλλούμι με 51% αιγοπρόβειο γάλα και 49% αγελαδινό. Σημείωσε ότι αυτή τη στιγμή η ποσότητα του αιγοπρόβειου γαλακτος είναι, μόνο 25%, με αποτέλεσμα να υπάρχει άμεσος κίνδυνος να χαθεί το πλεονέκτημα του χαλλουμιού ως ΠΟΠ, εξέλιξη, η οποία θα επιφέρει τεράστια οικονομική ζημιά σε όλους. Ανέφερε, επίσης, ότι ο ΔΗΣΥ εισηγήθηκε να προστίθεται, κάθε χρόνο για την επόμενη πενταετία, επιπλέον 5% κατσικίσιο γάλα, έτσι ώστε η ποσότητα, μέχρι το 2029, να είναι εντός των ευρωπαϊκών προδιαγραφών.

Ο βουλευτής του ΔΗΚΟ, κ. Χ. Ορφανίδης ανέφερε ότι η προηγούμενη Κυβέρνηση «έχει το βάρος της ευθύνης για τη συμφωνία με παραγωγούς στα κατεχόμενα για την παραγωγή χαλλουμιού, κάτι το οποίο έχει προκαλέσει τεράστια προβλήματα, αφού δεν γίνεται ο απαραίτητος έλεγχος από τις κρατικές υπηρεσίες».

Σε δηλώσεις της, μετά το τέλος της συνεδρίασης της Επιτροπής, η κα Παναγιώτου, σημείωσε ότι «το χαλλούμι είναι εθνικός πλούτος και δεν πρέπει να χαθεί αυτό το τόσο σημαντικό πλεονέκτημα, που έχει μεγάλα κέρδη». Επιπρόσθετα, σημείωσε ότι η προστασία του χαλλουμιού ΠΟΠ και η διατήρησή του ως του κύριου εξαγωγικού αγροδιατροφικού προϊόντος αποτελούν τους δύο βασικούς στόχους της κ/Κυβέρνησης, οι οποίοι πρέπει να διασφαλιστούν κατά την πενταετή μεταβατική περίοδο, μέχρι την υλοποίηση των στόχων, που έχουν τεθεί, έχοντας πάντα ως βασική αρχή τη βιωσιμότητα όλων των εμπλεκόμενων στον κλάδο της παραγωγής χαλλουμιού.

Τέλος, η κα Παναγιώτου επανέλαβε ότι θα γίνει διαβούλευση μαζί με όλους τους εμπλεκόμενους πριν από την τελική έκδοση του διατάγματος και της απόφασης, που θα

εισάγει την αγορά χαλλουμιού σε αυτήν τη μεταβατική περίοδο.

8. ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

8.1. Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ Ελληνικού Χρηματιστηρίου Ενέργειας και ΧΑΚ (Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου)

Μνημόνιο συνεργασίας με το Ελληνικό Χρηματιστήριο Ενέργειας (ΕΧΕ) υπέγραψε την Πέμπτη, 30.5. τ.έ., το ΧΑΚ (Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου) σε τελετή που πραγματοποιήθηκε στο Προεδρικό Μέγαρο, παρουσία αξιωματούχων της Κυπριακής Δημοκρατίας και συγκεκριμένα παρουσία του Διοικητικού Συμβουλίου του ΕΧΕ, της Υφυπουργού παρά τω Προέδρω της Κυπριακής Δημοκρατίας, κας Ειρ. Πική και του Διευθυντή του Γραφείου του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, κ. Χ. Χαραλάμπους.

Σύμφωνα με ανακοίνωση του Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου (ΧΑΚ), η εν λόγω συμφωνία εμπίπτει στην ευρύτερη στρατηγική του κ/χρηματιστηρίου για την ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων, αγορών, προϊόντων και υπηρεσιών του, δίνοντας έμφαση στον ιδιαίτερα σημαντικό και διαρκώς εξελισσόμενο τομέα της ενέργειας, στον οποίο ήδη έχει αναπτύξει αξιόλογη δραστηριοποίηση. Στο πλαίσιο αυτό, από τα τέλη του 2019, το ΧΑΚ συμμετέχει με επιτυχία ως ιδρυτικός μέτοχος στο Ελληνικό Χρηματιστήριο Ενέργειας (ΕΧΕ-EnExGroup), μέσω του οποίου του παρέχεται μεταξύ άλλων, η ευκαιρία για απόκτηση σημαντικού επιπέδου τεχνογνωσίας και εμπειριών καθώς και για αξιοποίηση επιχειρηματικών ευκαιριών, οι οποίες παρουσιάζονται στον τομέα της ενέργειας.

Εκ μέρους του ΧΑΚ, το μνημόνιο υπέγραψε ο Πρόεδρος του Συμβουλίου του Χρηματιστηρίου, κ. Μ. Χριστοδουλίδης, ενώ εκ μέρους του ΕΧΕ υπέγραψε ο Διευθύνων Σύμβουλός του, κ. Α. Παπαγεωργίου, ο οποίος σημείωσε ότι, το ΕΧΕ έχει σκοπό να υποστηρίξει με τα μέσα που διαθέτει την κ/αγορά στους στόχους που αφορούν στην πράσινη μετάβαση. Όπως εξήγησε ο κ. Παπαγεωργίου σε δηλώσεις του, πριν την υπογραφή το Μνημόνιο Συναντίληψης, αφορά στην αγορά πιστοποιητικών προέλευσης καθώς και στο πως μπορεί να υπάρξει καλύτερη συνεργασία «για να οργανώσουμε και να διαχειριστούμε μαζί αυτές τις αγορές». Ακολούθως, υπογράμμισε ότι οι αγορές ενέργειας είναι ευρωπαϊκές αγορές, και ότι «στην Ευρώπη η οργάνωση και η διαχείριση αυτών των αγορών έχει ήδη δημιουργήσει πολλές ευκαιρίες για την επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης και την υποστήριξη των επενδύσεων στον πράσινο τομέα».

Πρόθεση του ΕΧΕ είναι σύμφωνα με τον κ. Παπαγεωργίου: α) να διευρύνει όχι μόνο τα προϊόντα που προσφέρει στους συμμετέχοντες, αλλά και τις δραστηριότητές του, μέσω της συνεργασίας με χρηματιστήρια γειτονικών χωρών, ιδιαίτερα με το ΧΑΚ, που είναι ένας από τους μετόχους του Χρηματιστηρίου και

β) να υποστηρίξει με τα δικά του μέσα την κ/αγορά, ώστε να επιτύχει τους στόχους που έχει θέσει.

Πριν από την τελετή υπογραφής του μνημονίου συνεργασίας μεταξύ των δύο φορέων Ελλάδος και Κύπρου, το Διοικητικό Συμβούλιο του ΕΧΕ, πραγματοποίησε, κατ' εξαίρεση την τακτική μηνιαία συνεδρίαση του στα γραφεία

του ΧΑΚ στη Λευκωσία. Με την υλοποίηση της πρωτοβουλίας αυτής διευρύνεται περαιτέρω η συνεργασία του ΧΑΚ με το Ελληνικό Χρηματιστήριο Ενέργειας και ειδικότερα, μέσω της συμφωνίας αυτής για τα Πιστοποιητικά Προέλευσης, στόχος είναι να γίνει εφικτή η αξιοποίηση πόρων από τη διάθεση τέτοιων πιστοποιητικών και η διοχέτευση τους σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, οι οποίες διαχρονικά δεν αξιοποιούνται στο πλαίσιο της πράσινης μετάβασης και των προσπαθειών για μείωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

8.2 Συμφωνία Συνεργασίας μεταξύ Κυπριακού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου και EU SME Centre

Το Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο (ΚΕΒΕ) υπέγραψε Συμφωνία Συνεργασίας με το EU SME Centre, την Πέμπτη 30.5. τ.έ.. Το EU SME Centre (πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης) παρέχει ευρεία γκάμα πρακτικών υπηρεσιών υποστήριξης σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ) της Ευρώπης και σε χώρες, που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα Ενιαίας Αγοράς (SMP), ούτως ώστε να αναπτύξουν επιχειρηματική δραστηριότητα στην Κίνα. Κύριος στόχος της συνεργασίας είναι η παροχή ουσιαστικής υποστήριξης στις τοπικές ΜμΕ, βοηθώντας τις να εδραιώσουν, να αναπτύξουν και να διατηρήσουν εμπορικές δραστηριότητες στην κινεζική αγορά, μέσω εξαγωγών και επενδύσεων, ιδιαίτερα κατά τα κρίσιμα πρώτα στάδια της στρατηγικής διεξόδου τους στην κινεζική αγορά. Το ΚΕΒΕΜ μέσω της συνεργασίας με το EU SME Centre στοχεύει να αξιοποιήσει την τεχνογνωσία και τις παρεχόμενες υπηρεσίες για να προσφέρει στις τοπικές ΜμΕ την αναγκαία καθοδήγηση και υποστήριξη ώστε να εξοικειωθούν με τις πολύπλοκες διαδικασίες της κινεζικής αγοράς.

Η συνεργασία περιλαμβάνει σειρά υπηρεσιών, όπως έρευνες αγοράς, συμβουλές κανονιστικής συμμόρφωσης, εύρεση δυνητικών επιχειρηματικών συνεργατών και πρακτική υποστήριξη για να εξασφαλιστεί η επιτυχία των κυπριακών επιχειρήσεων στην Κίνα. Η συνεργασία δημιουργεί νέες ευκαιρίες για τις κυπριακές επιχειρήσεις.

9. ΈΡΕΥΝΕΣ ΑΓΟΡΑΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΟΕΥ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

9.1 Το Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων της Πρεσβείας της Ελλάδος στη Λευκωσία εκπόνησε Έρευνα Αγοράς - Μελέτη για την “Αγορά Οίνου στην Κύπρο”, η οποία έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα Agora του Υπουργείου Εξωτερικών και μπορεί να εντοπιστεί στον διαδικτυακό τόπο: <https://agora.mfa.gr/infofiles-menu/infofile/88744>.